

Dzień światła i dzień zadumy

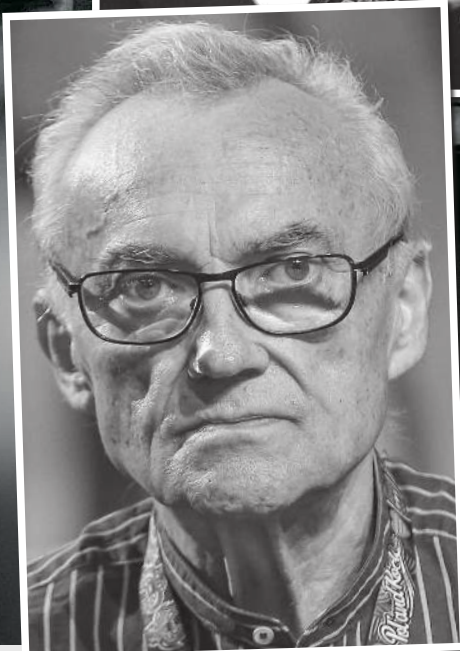
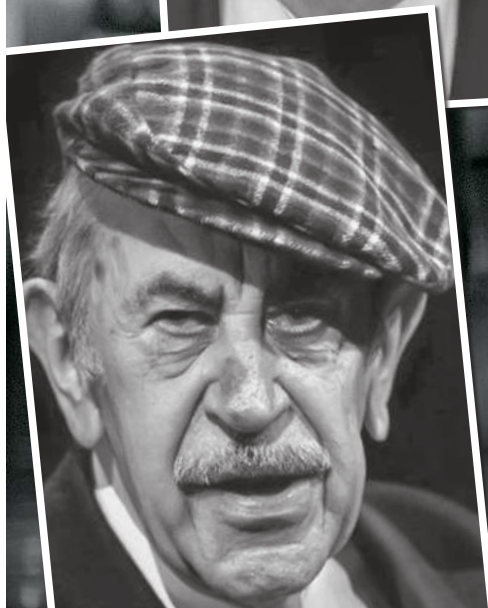
Czym jest Wszystkich Świętych – o tym opowiada biblista, ks. prof. Andrzej Szewciw. O symbolice Dnia Zadusznego rozmawiamy z ks. Piotrem Kiniewiczem MIC.

Czwartek-Niedziela
31/10-03/11/2019
cena **3,49** zł (w tym 8% VAT)
#255 (2472)
NAKLAD 59 204
INDEKS 100625
WYDANIE 1
gpcodziennie.pl
www.niezalezna.pl

Dziś w numerze dodatek tv oraz „Niecodzienna Gazeta Polska”

Żyją w naszej pamięci

s.3, 13

fot. Wikipedia (2), KPRP, Filip Błażejowski, Krzysztof Sitkowski/Gazeta Polska

POLSKA

s.5

Przyznali się do winy i chcą kary

Ośmiu oskarżonych w ramach tzw. afery melioracyjnej, której głównym oskarżonym jest polityk kojarzony z obozem Platformy Obywatelskiej Stanisław Gawłowski (senator elekt), chce dobrowolnie poddać się karze. Zajmie się nimi Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum.

GOSPODARKA

s.8

Polska skorzysta na brexicie

Nie tylko Toyota zapowiada wielkie, warte 2 mld zł inwestycje w Polsce. Z informacji Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej wynika, że do naszego kraju sprowadza się coraz więcej producentów aut. Zdaniem specjalistów to wynik m.in. brexitu, który skłania inwestorów z Wysp do przenosin na kontynent.

ŚWIAT

s.6

Dobiegają końca remonty na wileńskiej Rossie

Tuż przed Wszystkimi Świętymi kończą się prace remontowe na cmentarzu Na Rossie w Wilnie – jednej z trzech polskich nekropolii narodowych. Społeczny Komitet Opieki nad Starą Rossą odnowił w tym roku 11 pomników.

ŚWIAT

s.7

Johnson dopiął swego

Przedterminowe wybory do Izby Gmin odbędą się w czwartek 12 grudnia. 27 krajów członkowskich UE formalnie zaakceptowało przedłużenie brexitu. Zgłoszony przez rząd Borisa Johnsona projekt ustawy o przeprowadzeniu przedterminowych wyborów poparło 438 posłów, przeciwnych było zaledwie 20.

KANIA \ Pamięć o zmarłych, z naszych rodzin i nie tylko, stanowi o naszej tożsamości i naszej historii – człowiek oderwany od korzeni łatwo ulega wpływowi, które niszczą jego związki i poczucie przynależności do wspólnoty.

s.2

LICHOČKA \ Według kryteriów opozycji Sąd Najwyższy, odrzucając protesty wyborcze PiS, przeszedł test wiarygodności. Tym samym kompletnie nie sprawdziły się jej zapowiedzi, że reforma wymiaru sprawiedliwości uzależnia sądy od władzy.

s.2

ZAMÓW PRENUMERATĘ: prenumerata.gpcodziennie.pl

Kard. Stefan Wyszyński

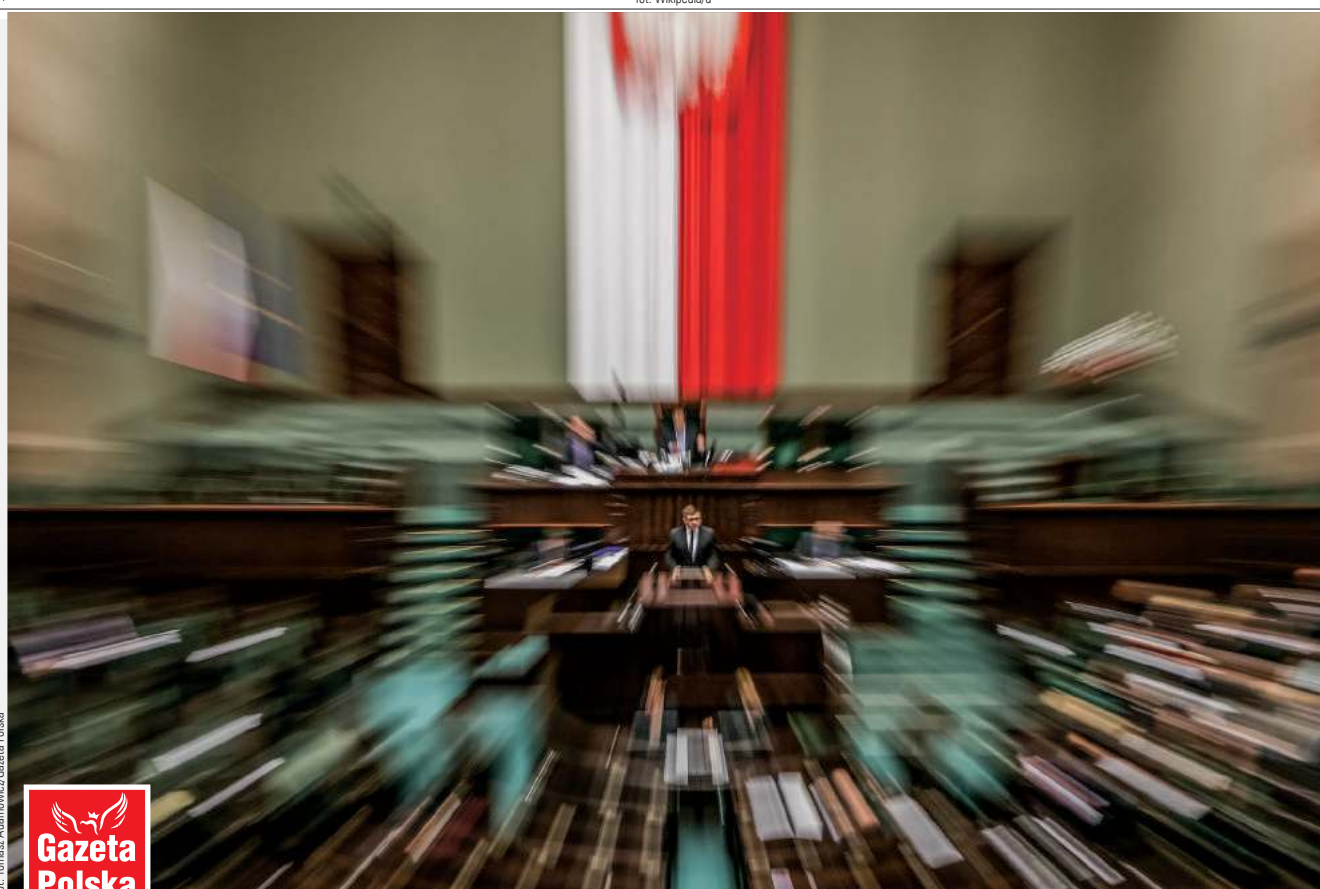
(1901–1981) Sługa Boży Kościoła katolickiego, prymas Polski w latach 1948–1981

\\ Miłość świadczona innym jest największym dobrodziejstwem dla nas samych, którzy zdobywamy się na okazywanie miłości. \\

2

CZWARTEK – NIEDZIELA
31 PAŹDZIERNIKA – 3 LISTOPADA 2019gpcodziennie.pl
www.niezalezna.pl

fot. Wikipedia/d

POGODA

Czwartek	31.10	Zachmurzenie umiarkowane
WSCHÓD słońca	ZACHÓD słońca	Imieniny obchodzą: Antoni, Antonin, Augusta, Bega, Godzimir, Krzysztof, Krzysztofa, Kwintyn, Lucja, Lucylus, Narcyz, Saturnin, Urban, Wolfgang, Łukasz
06:28	16:10	
Gdańsk	Lublin	
9°C	6°C	
5°C	1°C	
Katowice	Kraków	
8°C	8°C	
1°C	1°C	
Łódź	Poznań	
7°C	7°C	
1°C	1°C	
Warszawa	Wrocław	
7°C	8°C	
1°C	1°C	
Piątek	1.11	Zachmurzenie umiarkowane
WSCHÓD słońca	ZACHÓD słońca	Imieniny obchodzą: Andrzej, Benigny, Cyrenia, Jakub, Jan, Julianna, Kourad, Konradyn, Kouradyna, Licyniusz, Marcell, Maria, Nikola, Rajner, Robert, Seweryn, Teodor, Warcisław, Wiktoryna
06:30	16:08	
Gdańsk	Lublin	
8°C	7°C	
6°C	4°C	
Katowice	Kraków	
9°C	10°C	
4°C	4°C	
Łódź	Poznań	
8°C	8°C	
5°C	6°C	
Warszawa	Wrocław	
8°C	10°C	
3°C	6°C	

PIOTR NISZTOR

Burmistrz zacznie sypać?

Przez lata pojawiło się wiele bardziej lub mniej prawdopodobnych opowieści o warszawskim układzie budowlano-deweloperskim, który za gigantyczne łapówki miałby załatwiać w stołecznym samorządzie korzystne dla siebie decyzje. Temat odżył ostatnio ze zdwojoną siłą za sprawą Artura W., burmistrza dzielnicy Włochy, który został zatrzymany przez CBA tuż po przyjęciu 200 tys. zł łapówki od tureckiego biznesmena z branży budowlano-deweloperskiej. Samorządowiec był wcześniej zastępcą burmistrza dwóch innych warszawskich dzielnic. Czy tam też mógł się dopuścić wątpliwych działań? Czy działał sam, czy też wspólnie z innymi wpływowymi samorządowcami? Pytań jest tu wiele. Jedno jest jednak pewne: Artur W. ma sporą wiedzę na temat układu budowlano-deweloperskiego. Jeśli więc pójdzie na współpracę, wówczas może czekać nas kolejna afera, która wstrząśnie stolicą.

Rafał Zawistowski

JAN GALAROWICZ

Pytanie nad płonącymi zniczami

Martin Heidegger pisze: Skała jest. Drzewo jest. Koń jest. Anioł jest. Jedynie człowiek egzystuje. Dlatego tylko człowiek zadaje sobie pytania: i nie tylko o to, co zjeść i w co się ubrać, ale o sprawy fundamentalne, istotne, doniosłe. I tylko w jego istnienie wpisany jest – jak zauważa Tadeusz Żychiewicz – instynkt sensowności. Viktor E. Frankl stwierdza: „Mniej chodzi o to, czy życie człowieka jest pełne przyjemności czy cierpień. (...) chodzi o to, czy jest sensowne i w porównaniu z tym mniej ważne jest, czy życie jest krótkie czy długie”. Odwiedzając w tych szczególnych, listopadowych dniach groby bliskich, pytamy w ciszy, powadze i zadumie przede wszystkim o sens życia. Kościół katolicki nie bez powodu postawił obok siebie dwa święta: Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny, ponieważ to właśnie w biografiach świętych (o. Kolbego, Jana Pawła II, Matki Teresy) zawarta jest odpowiedź na pytanie o sens życia. Święci to ludzie, którzy żyją nie tylko dla siebie, lecz także dla Boga, innych osób, ojczyzny, sprawy, prawdy, sprawiedliwości itp. Święci wskazują nam również grunt absolutnego sensu życia.

Marcin Wolski

Przed sezonem

Jak siedzieć? – im bliżej do momentu startu, tym bardziej w Sejmie temat to sporów i żartów. Wszyscy pragną do centrum, z wyjątkiem Lewicy, nikt nie chce zostać z tyłu, lecz bliżej mównicy. Choć gdy spojrzeć na Senat, nastroje wspaniałe, tu przynajmniej wiadomo, czy będzie marszałek.

Dorota Kania

Pamięć i tożsamość

Odkąd pamiętam, Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny były czasem, gdy przy grobach spotykaliśmy się z bliższą i dalszą rodziną, czasem to były spotkania tylko raz w roku. Przypominaliśmy sobie babcię i dziadków, odzywały dawne historie. Ważne miejsce w tych rozmowach zajmował dziadek Józef, ułan marszałka Józefa Piłsudskiego. W czasach szkolnych przed 1 listopada nasza drużyna harcerska porządkowała groby, także te bezimiennie z I wojny światowej, a odważni nauczyciele historii (był głęboki PRL) opowiadali o ojcach niepodległości i odzyskanej wolności w 1918 r. Te wspomnienia były szczególnie żywe, bo w Tarnowie niemal wszyscy młodzi chłopcy byli w wojsku Marszałka. Jeździliśmy także do podtarnowskich miejscowości, gdzie żołnierze Armii Krajowej walczyli najpierw z niemieckim okupantem, a później sowieckim najeźdźcą. W najbliższych dniach ruszymy na cmentarze i będziemy wspominać tych, którzy odeszli. Naszych najbliższych i osoby, które choć nieznane osobiście, odcisnęły trwałe ślady w naszym życiu. Pamięć o zmarłych stanowi o naszej tożsamości i naszej historii – człowiek oderwany od korzeni łatwo ulega wpływowi, które niszczą jego związki i poczucie przynależności do wspólnoty.

Joanna Lichońska

W kozim rogu

W prosty sposób udało się do kosza wyrzucić wszystkie opowieści totalnej opozycji o rzekomych problemach z bezstronnością i wiarygodnością Sądu Najwyższego. Otóż wystarczyło, by SN odrzucił protest wyborczy PiS. Decyzję sądu poprzedziły publiczne wypowiedzi polityków opozycji, m.in. Władysława Kosiniaka-Kamysza, który raczył wezwać sędziów do odrzucenia wniosku Prawa i Sprawiedliwości i stwierdził, że będzie to test wiarygodności dla w części nowego składu SN. Oczywiście zdaniem polityków systemu III RP tylko w przypadku odrzucenia wniosku PiS sąd może być wiarygodny, gdyby zaś zajął stanowisko przeciwne, byłby rzecz jasną sądem upartyjnionym, PiS-owskim itp. Ta wprost i bez żadnego zażenowania wyrażona presja na sędziów przez polityków opozycji i groźba deprecjonowania statusu tej instytucji powinna wywołać skandal. Oczywiście nie wywołała, bo mechanizm skandalu w takich przypadkach jest neutralizowany przez media postkomunij i jej ekspertów. Zatem zdaniem opozycji Sąd Najwyższy przeszedł test wiarygodności. Ale tym samym nie sprawdziły się jej zapowiedzi, że reforma wymiaru sprawiedliwości uzależnia sądy od władzy. I tak oto opozycja znów zapędziła się w koziego róg.

2 OPINIE

3 TEMAT DNIA

4 TRADYCJA

5 POLSKA

6-7 ŚWIAT

8-12 GOSPODARKA

13 KULTURA

14-15 PUBLICYSTYKA

16 PODRÓŻE

17 O SZTUCE

18 MOTORYZACJA

19-20 SPORT

SĄD UMORZYŁ SPRAWĘ PROWOKACJI WOBEC KS. POPIELUSZKI

SKANDAL \ Definicja zbrodni przeciwko ludzkości nie może być nadużywana i nadinterpretowana – podkreślił w środę warszawski sąd okręgowy w uzasadnieniu decyzji o umorzeniu postępowania wobec oskarżonych o prowokację na Chłodnej w 1983 r. wobec ks. Jerzego Popiełuszki.

gpcodziennie.pl
www.niezalezna.pl

CZWARTEK – NIEDZIELA
31 PAŹDZIERNIKA – 3 LISTOPADA 2019

TEMAT DNIA

3

1 LISTOPADA \ Zmarli w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Wieczny odpoczynek racz im dać, Panie

Ostatni rok zabrał nam kolejne znane postacie życia publicznego. Śmierć wielu z nich była wydarzeniem politycznym, które szokowało i o którym pisało się tygodniami. W dniu Wszystkich Świętych warto wspomnieć zmarłych w ostatnich 12 miesiącach, w tym ludzi związanych z naszym środowiskiem.

Jacek Liziniewicz

ANTONI ZAMBROWSKI

(ur. 27 stycznia 1934 r., zm. 27 stycznia 2019 r.) – był dziennikarzem i społecznikiem, w czasach PRL jednym z bardziej znanych działaczy podziemia antykomunistycznego. W 1968 r. brał udział w pracach koła dyskusyjnego, grupującego pracowników naukowych i studentów Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Łódzkiego. Aresztowany przez SB pod fałszywym zarzutem organizowania wiecu studentów UW 8 marca. Faktycznym motywem była chęć powiązania uczestników protestów studenckich z rozgrywkami frakcyjnymi we władzach PZPR (poprzez powiązanie uczestników protestów – dzieci prominentnych działaczy PZPR dawnej frakcji puławian). W lutym 1969 r. skazany na dwa lata więzienia. Od roku 1976 r. współpracownik Komitetu Obrony Robotników i Towarzystwa Kursów Naukowych. Po pierwszej pielgrzymce Jana Pawła II do ojczystego kraju (1979 r.) działał w akcji „Chrystus w środkach przekazu społecznego”, zbierając podpisy wiernych pod apelem o transmisję mszy świętej w Polskim Radiu i TVP. Działał w Solidarności. Po 1989 r. związany z prawicą i naszą redakcją. W czerwcu 2006 r., za wybitne zasługi dla rozwoju niezależnego dziennikarstwa i wolnych mediów w Polsce, prezydent Lech Kaczyński odzna-

czył go Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

JOLANTA SZCZYPIŃSKA

(ur. 24 czerwca 1957 r., zm. 8 grudnia 2018 r.) – jedna z bardziej rozpoznawalnych posłanek PiS. Pochodziła ze Słupska, gdzie w czasach komunizmu aktywnie włączała się w działania opozycji antykomunistycznej. Wielka miłośniczka zwierząt. Przez lata związana ze środowiskiem braci Kaczyńskich. W klubie parlamentarnym PiS pełniła funkcję wiceprzewodniczącej i zastępcy rzecznika dyscyplinarnego partii.

JAN OLSZEWSKI

(ur. 20 sierpnia 1930 r., zm. 7 lutego 2019 r.) – polski polityk, adwokat i publicysta. W okresie II wojny światowej i okupacji żołnierz Szarych Szeregów oraz uczestnik Powstania Warszawskiego. Działacz opozycji demokratycznej i obrońca w procesach politycznych w okresie PRL. Jan Olszewski był również pierwszym premierem wybranym w całkowicie wolnych wyborach. To jego rząd rozpoczął proces wchodzenia Polski do Unii Europejskiej i do NATO. – Janie, panie premie-

rze, dzisiaj przed tobą chyla się sztandary, salutują żołnierze, Polacy oddają hołd, a politycy przyznają ci rację. Dziś cała Polska nie ma wątpliwości, że twoja postawa, twój program i działanie twojego rządu dobrze przysłużyły się ojczyźnie, trafnie definiowały narodowe potrzeby, były konieczne dla wyrwania kraju z zewnętrznego uzależnienia – mówił Antoni Macierewicz podczas uroczystości pogrzebowych, w których wzięły udział tysiące ludzi.

KORNEL MORAWIECKI

(ur. 3 maja 1941 r., zm. 30 września 2019 r.) – wybitna postać polskiego antykomunizmu. Twórca Solidarności Walczącej i marszałek senior. Podczas ceremonii pogrzebowej na Warszawskich Powązkach ojca premiera żegnały tysiące ludzi, w tym byli współpracownicy z podziemia. Na pogrzebie obecni byli prezydent Andrzej Duda, a także prezes PiS Jarosław Kaczyński. – On chciał wolnej Polski, on chciał niepodległej Polski, nie godził się na żadną inną. Był pod tym względem niezłomny. Był wyśmiewany, atakowany, krytykowany, był więziony,

deportowany właśnie dlatego, że chciał Polski niepodległej i nie godził się na żadne kompromisy – mówił podczas pogrzebu Andrzej Duda.

JAN SZYSZKO

(ur. 19 kwietnia 1944 r., zm. 9 października 2019 r.) – polityk, naukowiec, leśnik i ekolog. Przez długie lata naukowo związany ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego. Czterokrotny minister środowiska. Od zawsze związany politycznie ze środowiskiem braci Kaczyńskich. – Był człowiekiem niezwykle mocno związanym z prawem przyrody, z prawem lasu. Jednocześnie miał twarde, zdecydowane poglądy. Dotyczyło to zarówno kwestii publicznych, jego zaangażowania w trudną działalność, jak i z przekonaniem naukowymi, ogromną wiedzą, którą wykorzystywał i której broił, bo często była przedmiotem ataków. Był zdecydowany, jednoznaczny, twardy jak stal – mówił podczas uroczystości pogrzebowych w Starej Miłosnej prezes Jarosław Kaczyński.

KAROL JERZY TENDERA

(ur. 7 lipca 1921 r., zm. 1 października 2019 r.) – polski robotnik przymusowy, więzień

niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz, polski świadek Zagłady. Autor pozwu przeciwko niemieckiej telewizji publicznej ZDF za używanie przez stację określenia „polskie obozy zagłady” w kontekście wybudowanych przez Niemców na terenie przedwojennej Polski obozów zagłady.

PAWEŁ ADAMOWICZ

(ur. 2 listopada 1965 r., zm. 14 stycznia 2019 r.) – polski prawnik, samorządowiec i polityk, działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL, w latach 1998–2019 prezydent Gdańska. Jego brutalne morderstwo podczas koncertu Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy wywołało szok opinii publicznej.

KAROL CYRYL MODZELEWSKI

(ur. 23 listopada 1937 r., zm. 28 kwietnia 2019 r.) – polski historyk mediewisty, profesor nauk humanistycznych, członek PAN oraz dysydent, więzień polityczny i działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL.

TADEUSZ WŁADYSŁAW PIERONEK

(ur. 24 października 1934 r., zm. 27 grudnia 2018 r.) – polski duchowny rzymskokatolicki, kanonista, profesor nauk prawnych, biskup pomocniczy sosnowiecki w latach 1992–1998, sekretarz generalny Konferencji Episkopatu Polski w latach 1993–1998, rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie w latach 1998–2004.

OGŁOSZENIE DROBNE REDAKCYJNE

NAJLEPSZY SPOSÓB NA OGŁASZANIE SIĘ W PRASIE!

Szanowni Państwo, publikacja ogłoszeń drobnych w „Gazecie Polskiej Codziennie” jest prosta i tania. Wystarczy wysłać treść ogłoszenia i proponowane terminy emisji na mejla:

reklama@gpcodziennie.pl

Koszt ogłoszenia w wydaniu ogólnopolskim to jedyne 4 zł netto od słowa. Skontaktujemy się z Państwem w ciągu godziny.

Przyjmujemy zgłoszenia od poniedziałku do piątku w godz. 11:00 – 16:00

Zapraszamy do współpracy!

KONDOLENCJE

Serdeczne wyrazy współczucia dla Rodziny i Bliskich

ŚP. ALFREDA ZNAMIEROWSKIEGO

znakomitego pisarza, dziennikarza Radia Wolna Europa, Głosu Ameryki, publicysty paryskiej „Kultury”, wybitnego heraldyka, działacza Solidarności Walczącej.

Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów

KONDOLENCJE

Z wielkim smutkiem przyjąłem wiadomość o śmierci

WŁADIMIRA BUKOWSKIEGO

niestrudzonego bojownika o podmiotowość narodów ujarzmionych komunizmem, wieloletniego więźnia politycznego, wybitnego pisarza, działacza Solidarności Walczącej. Zmarły słusznie zwany był sumieniem obywatelskiej Rosji ludzi wolnych i otwartych.

Polska traci w nim szczerego i oddanego przyjaciela, wpisanego w tradycję walki o Naszą i Waszą Wolność.

Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów

ZAMÓW PRENUMERATĘ: prenumerata.gpcodziennie.pl

2 OPINIE

3 TEMAT DNIA

4 TRADYCJA

5 POLSKA

6-7 ŚWIAT

8-12

GOSPODARKA

13 KULTURA

14-15

PUBLICYSTYKA

16

PODRÓŻE

17

O SZTUCE

18

MOTORYZACJA

19-20

SPORT

UROCZYSTOŚĆ WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH \ Człowiek może zwyciężyć z pomocą Boga

Ten dzień to święto radości

To święto światła, o czym świadczą znicze, które zapalamy na grobach, świece. Powstało po to, by pokazać, że z pomocą Boga człowiek może zwyciężyć wszystko, co go zniewala. Jest to więc święto radości – mówi w rozmowie z „Codzienną” biblista, ks. prof. Andrzej Szewciw.

Jak powinniśmy odczytywać symbolikę uroczystości Wszystkich Świętych?

Należy przede wszystkim pamiętać, że jest to święto światła, o czym świadczą znicze, które zapalamy na grobach, świece. To święto powstało po to, by pokazać, że z pomocą Boga człowiek może zwyciężyć grzech, fałsz, zło, czyli to wszystko, co człowieka zniewala. Wszystkich Świętych jest więc świętem radości. Dlatego też groby ozdabiamy kwiatami. Chcemy pokazać, że śmierć w naszej religii jest jedynie przejściem do życia wiecznego, do świętości.

1 listopada odwiedzamy groby naszych bliskich zmarłych, msze święte są odprawiane na cmentarzach. Dlaczego, skoro czcimy świętych?

Trzeba rozróżnić tu dwie kwestie. 1 listopada jest świętem radosnym, świętem wszystkich świętych, a 2 listopada to Dzień Zaduszny, kiedy wspominamy i czcimy naszych bliskich zmarłych, a modlimy się za wszystkich, którzy odeszli, łączymy się w modlitwie z całym Kościołem. W dniu Wszystkich Świętych chodzimy natomiast na groby, żeby podkreślić naszą nieśmiertelność i przyszłe życie w pełni światła. Prawosławni i grekokatolicy mają

fot. Tomasz Adamowicz/Gazeta Polska

tradycję chodzenia na groby drugiego dnia Świąt Zmarłych, także tutaj ta symbolika lepiej wybrzmiewa. U nas jest to uroczystość Wszystkich Świętych, więc trudniej nam zrozumieć, jakie przesłanie niesie za sobą odwiedzanie wówczas cmentarzy. Niemniej jest to wymowne i warto, żebyśmy to sobie uświadomili, bo będziemy pełniej prze-

żywali święto. Odwiedzamy zmarłych po to, by podkreślić, że święci są również pośród naszych przodków. Nie wiemy, którzy dostąpili zaszczytu przebywania w niebie, ale mamy nadzieję, że są wśród nich nasi żyjący krewni. Wszystkich Świętych nie jest świętem jedynie ogłoszonych świętych i błogosławionych, ale i tych, o których nic nie wie-

my. Wszyscy przecież jesteśmy powołani do świętości.

Jak prawidłowo obchodzić uroczystość Wszystkich Świętych?

Powinno się w nas dokończyć oczyszczenie, czyli powinniśmy pójść do spowiedzi. Należy to zrobić, by móc w pełni uczestniczyć w obchodach Wszystkich Świętych i połączyć się ze świętymi sakramen-

talnie. Trzeba uczestniczyć we mszy świętej, najlepiej przyjmując Komunię Świętą, i odwiedzić groby. Jeśli jest taka możliwość, dobrze jest przez następny tydzień po 1 listopada uczestniczyć w pełni w Eucharystii, nawiedzać groby i modlić się za zmarłych. Wówczas każdego dnia można uzyskać odpust zupełny za duszę, która nie dostała jeszcze zbawienia. Aby otrzymać to pełne odpuszczenie grzechów i ich konsekwencji, należy też odmówić „Ojcze nasz”, „Wierzę w Boga” oraz modlitwę w intencjach Ojca Świętego. Warto to zrobić również dla nas samych. Nigdy nie wiemy, jak bardzo sobie modlitwami za zmarłych pomożemy.

Czy niekiedy, niechrześcijanin może to święto w jakiś sposób obchodzić?

Oczywiście, to święto nie jest dla nikogo zabronione. Jego idea polega na tym, by oddać cześć ludziom, którzy są zbawieni. Jeśli tylko ktoś jest przekonany, że istnieje życie po śmierci, może zmarłych uczcić, może się nawet pomodlić. Modlić może się każdy i każdy może znaleźć coś, co sprawi, że Wszystkich Świętych będzie dla niego ważnym świętem.

Rozmawiała Maria Kobylńska

DZIEŃ ZADUSZNY \ „Czas ucieka, wieczność czeka”

Zatrzymajmy się na chwilę!

Zachęcam wszystkich, aby odwiedzili groby najbliższych nie tylko po to, aby posprzątać i zapalić lampkę, ale przede wszystkim po to, aby się pomodlić za nich i prosić ich i wszystkich świętych o pomoc, abyśmy wszyscy mogli spotkać się w niebie – mówi „Codzienną” ks. Piotr Kieniewicz MIC.

Czym dla wszystkich chrześcijan powinien być Dzień Zaduszny?

Dzień Zaduszny w formie, jaką my znamy, funkcjonuje tylko u katolików. Ważne, aby sobie uświadomić, że tradycje związane z tym dniem są przeżywane w Polsce bardziej niż gdziekolwiek na świecie, co jest powiązane z naszą historią. Kościół i wiara pomogły nam zachować naszą tożsamość i ją utrwalić w czasach rozbiorów i wojen. W kościele i na

cmentarzu zawsze byliśmy wolni.

Dzień Zaduszny to chwila zatrzymania i zadumy?

Kluczem tego dnia jest troska o tych, którzy swoje ziemskie pielgrzymowanie już zakończyli. Modlimy się za nich, aby ich grzechy zostały odpuszczone, a oni sami mogli dostąpić pełni zbawienia. Oni sobie sami pomóc nie mogą, pomóc możemy im my poprzez mo-

dlitwy i czyny miłości, które składamy w ręce Boże jako wstawienie za tymi ludźmi. Oni tak samo proszą za nami i to jest ich droga dojrzewania w miłości, która otwiera im wejście do chwały świętych.

Co różni Wszystkich Świętych od Dnia Zadusznego?

Różnicę doskonale oddaje sama nazwa. Wszystkich Świętych to uroczystość, kiedy celebруем wszyst-

kich, którzy są w pełni chwały świętych. Natomiast 2 listopada to dzień wspomnienia wszystkich wiernych zmarłych, czyli tych, którzy jeszcze do tej pełni chwały nie dojrzel, ale na nią oczekują, dojrzejają do niej. Ważne jest, abyśmy się zatrzymali i podumali również nad sobą, bo jak mówił św. Jan Paweł II: „czas ucieka, wieczność czeka”. Nam czas się kończy od samego początku,

odkąd tylko zaistnieliśmy. Ten czas mamy ograniczony i albo dobrze go wykorzystamy i przygotujemy się na wejście w wieczność, aby być tam szczęśliwi, albo go zmarnujemy i wtedy, gdy wejdziemy w wieczność, to może się okazać, że z Panem Bogiem mamy niewiele wspólnego.

Kończąc naszą rozmowę, poproszę Księdza o dwa słowa refleksji na ten szczególny dzień...

Zachęcam wszystkich, aby odwiedzili groby najbliższych nie tylko po to, aby posprzątać i zapalić lampkę, ale przede wszystkim po to, aby się pomodlić za nich i prosić ich i wszystkich świętych o pomoc, abyśmy wszyscy mogli spotkać się w niebie.

Rozmawiała Marlena Nowakowska

BANAŚ: MOJE NIERUCHOMOŚCI NABYŁEM UCZCIWIE

OŚWIADCZENIE \ Wszystkie moje nieruchomości nabyłem na podstawie aktów notarialnych w sposób uczciwy i zgodny z prawem, w tym również kamienicę – napisał prezes NIK Marian Banaś.

OTO 10 UCZELNI BADAWCZYCH W POLSCE

NAUKA \ Listę 10 zwycięzców konkursu „Inicjatywa Doskonałości - Uczelnia Badawcza” (IDUB) przedstawiło MN i SW. Zostały nimi: UW, PG, UAM, AGH, UJ, PW, GUM, PŚ, UMK i UW.

SĄD \ Oskarżeni w aferze melioracyjnej chcą zostać skazani

Przyznali się do winy i chcą kary

Ośmiu oskarżonych w ramach afery melioracyjnej chce dobrowolnie poddać się karze. Zajmie się nimi Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum.

Tomasz Duklanowski

Akt oskarżenia w aferze melioracyjnej obejmuje 32 osoby, a jego głównym bohaterem jest senator elekt Stanisław Gawłowski, któremu prokuratura zarzuca siedem przestępstw, w tym cztery o charakterze korupcyjnym.

Spośród tych oskarżonych osiem osób przyznało się do winy w całości i chce dobrowolnie poddać się karze. Są to głównie kierownicy budów, którzy fałszowali dokumenty w ustawianych przetargach organizowanych przez Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Jak mówi Michał Tomala, rzecznik prasowy Sądu Okręgowego w Szczecinie, teraz czeka ich uproszczone postępowanie. – Sąd ma możliwość ogłoszenia wyroku na jednym posiedzeniu.

Tutaj nie jest prowadzone postępowanie dowodowe, czyli nie są słuchani świadkowie. Jeżeli sąd stwierdzi, że zebrane w sprawie dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, a w zasadzie pewność – bo tutaj już sąd wydaje wyrok skazujący, że oskarżeni ci popełnili zarzucone im czyny – to wówczas przychyli się do takiego wniosku. Wtedy orzeka taką karę, jaką zaproponował oskarżony i poparł ten wniosek prokurator – mówi sędzia Michał Tomala.

Oskarżeni chcą dla siebie kary więzienia w zawieszeniu. Termin rozprawy, na której sąd Rejonowy Szczecin-Centrum podejmie decyzję w tej sprawie, zostanie wyznaczony za kilka tygodni.

Pozostałe 24 osoby, objęte aktem oskarżenia, będą odpowiadały przed Sądem Okręgowym w Szczecinie.

Stanisław Gawłowski | fot. Lukasz Szelemej/Gazeta Polska

Jak mówi sędzia Tomala, proces ten rozpocznie się w pierwszym kwartale przyszłego roku. Część z nich częściowo przyznaje się do winy.

Pozostali, czyli m.in. poseł PO Stanisław Gawłowski i jego żona, teściowie pasierba Gawłowskiego oraz były starosta koszaliński, nie zgadzają się z ustaleniami prokuratury. Na ławie oskarżo-

nych zasiadą też biznesmeni: Krzysztof B. i Bogdan K. To oni mieli korumpować polityka powiązanego z Platformą Obywatelską. Prokuratura zarzuca Stanisławowi Gawłowskiemu przyjęcie korzyści majątkowych w wysokości 700 tys. zł. Chodzi m.in. o łapówkę w postaci apartamentu w Chorwacji. Według śledczych Gawłowski miał przyjąć tę nieruchomość od

kołobrzeskiego biznesmena Bogdana K. w zamian za pomoc w ustawieniu przetargów w Zarządzie Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Według prokuratury w ramach afery melioracyjnej ustawiono 105 przetargów na kwotę 600 mln zł. Działo się to w okresie rządów PO-PSL, kiedy funkcję wiceministra pełnił Stanisław Gawłowski.

PO odcina się od Artura W.

POLITYKA \ Wczoraj Zarząd Krajowy Platformy Obywatelskiej wykluczył z partii burmistrza stołecznej dzielnicy Włochy Artura W. Wcześniej został on zawieszony w prawach członka ugrupowania. Prokuratorzy już postawili skorumpowanemu politykowi zarzut przyjęcia korzyści majątkowej w postaci pieniędzy w kwocie 200 tys. zł w związku z pełnieniem funkcji publicznej.

Zarząd krajowy podjął decyzję o wykluczeniu byłego już członka Platformy Obywatelskiej na wniosek rzecznika dyscypliny partyjnej – powiedział rzecznik ugrupowania Jan Grabiec na wczorajszej konferencji prasowej. Zaznaczył, że choć władze PO nie mają dostępu do materiałów ze śledztwa, to okoliczności sprawy wystarczają do tego, by zarząd jednomyślnie podjął decyzję o wyrzuceniu Artura W. z PO.

Z kolei Prokuratura Okręgowa w Warszawie poinformowała, że czynności z Arturem W. i Sabrim B. zakończyły się już w poniedziałek ok. godz. 21. – Arturowi W. prokurator przedstawił zarzut przyjęcia korzyści majątkowej w postaci pieniędzy w kwocie 200 tys. zł w związku z pełnieniem funkcji publicznej burmistrza dzielnicy Włochy – poinformował rzecznik Prokuratury Okręgowej w Warszawie Łukasz Łapczyński. Dodał, że podejrzany nie przyznał się do zarzucanego mu czynu i odmówił złożenia wyjaśnień.

chy – poinformował rzecznik Prokuratury Okręgowej w Warszawie Łukasz Łapczyński. Dodał, że podejrzany nie przyznał się do zarzucanego mu czynu i odmówił złożenia wyjaśnień.

– Sabriemu B. prokurator przedstawił zarzut udzielenia korzyści majątkowej w postaci pieniędzy w kwocie 200 tys. zł burmistrzowi dzielnicy Włochy w zamian za przychylną decyzję administracyjną w sprawie warunków zabudowy nieruchomości położonych w Warszawie przy ul. Łopuszańskiej – przekazał Łapczyński.

On również nie przyznał się do zarzucanego mu czynu i odmówił złożenia wyjaśnień.

Obrońca Polski odzyska tożsamość

HISTORIA \ Specjaliści Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN odnaleźli szczątki mogące należeć do ppor. Wacława Sobolewskiego ps. Sęk, jednej z ofiar oblawy augustowskiej z 1945 r. – podał w środę Instytut Pamięci Narodowej.

Wacław Sobolewski „Sęk” był jednym z dowódców oddziałów partyzanckich z okolic Augustowa, które po wojnie – w ramach oblawy augustowskiej – padły ofiarą agresji ze strony Sowietów. W 1945 r. oddział „Sęka” dokonał wielu akcji zbrojnych skierowanych przeciwko przedstawicielom władzy ludowej. Podczas oblawy został zatrzymany przez Sowietów i zastrzelony w trakcie próby ucieczki.

Specjaliści IPN szczątki odnaleźli w pobliżu wsi Osowy Grąd niedaleko Augustowa. „W miejscu prowadzonych przez BPiI prac odnaleziono szczątki jednej osoby. Zostaną one poddane identyfikacji genetycznej celem ustalenia tożsamości” – poinformował IPN.

OGŁOSZENIE REDAKCYJNE

GAZETA POLSKA

KLUBY „GAZETY POLSKIEJ”

zapraszają na spotkanie, którego gościem będzie:

Tomasz Sakiewicz

redaktor naczelny „Gazety Polskiej” i „Gazety Polskiej Codziennie”

6 listopada 2019 r., godz. 19

świątlica przy kościele św. Józefa Robotnika ul. Księdza Jana Kozaka 2, 59-900 ZGORZELEC

7 listopada 2019 r., godz. 18

Parafia pod wezwaniem Chrystusa Króla ul. Młodych Techników 17, 53-647 WROCŁAW

GAZETA POLSKA

ZAMÓW PRENUMERATĘ: prenumerata.gpcodziennie.pl

AMBASADY ZAMKNIĘTE PRZEZ STRAJK

IZRAEL \ Wszystkie ambasady i placówki konsularne Izraela na świecie są w środę zamknięte przez strajk dyplomatów i wojskowych attaché wynikający ze sporu wokół finansów. Zamknięta jest też ambasada Izraela w Warszawie.

6

CZWARTEK – NIEDZIELA
31 PAŹDZIERNIKA – 3 LISTOPADA 2019gpcodziennie.pl
www.niezalezna.pl

fot. Ammar Awad/Reuters

LITWA \ Narodowa nekropolia przed dniem Wszystkich Świętych

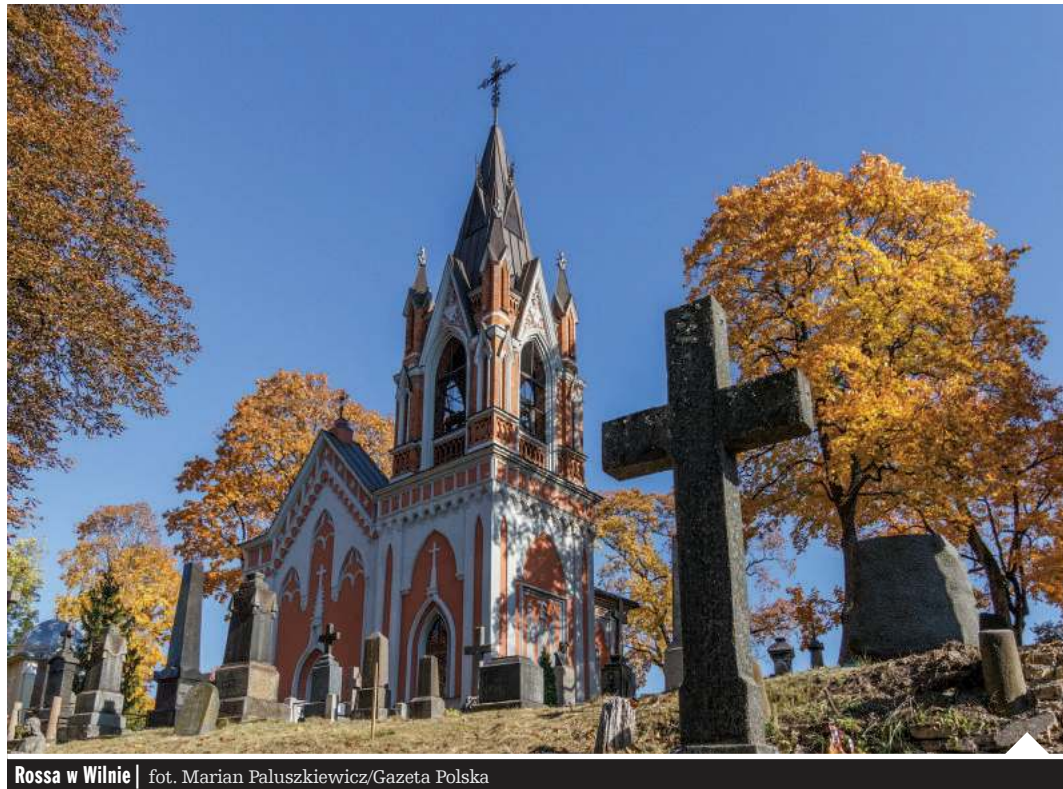
Dobiegają końca remonty na wileńskiej Rossie

Tuż przed Wszystkimi Świętymi kończą się prace remontowe na cmentarzu Na Rossie w Wilnie – jednej z trzech polskich nekropolii narodowych. Społeczny Komitet Opieki nad Starą Rossą (SKOnSR) odnowił w tym roku 11 pomników. Remonty kosztowały łącznie ok. 40 tys. euro. Jednocześnie ogromny projekt o wartości przeszło 2 mln euro realizuje samorząd miasta Wilna.

Ilona Lewandowska

Staramy się co roku odnawiać te nagrobki, które szczególnie wymagają interwencji, zwłaszcza jeśli są to groby zasłużonych dla Wilna osób. Czasem o rozpoczęciu prac decydują ofiarodawcy, czasem rodzina zmarłych chce odnowić nagrobek z własnych środków i prosi nas o pomoc przy załatwieniu formalności, co oczywiście robimy – wyjaśnia „Codziennej” Dariusz Żybert, prezes SKOnSR.

W 2019 r. ze środków zebranych podczas kwest na rzecz Rossy organizowanych w Warszawie na Powązkach oraz kilku akcji odbywających się w ciągu roku na Rossie i na cmentarzach Wileńskich odnowiono grób Aleksandra Likszy, legionisty walczącego o wyzwolenie Wilna w 1919 r., i jego siostry Władysławy Likszanki, groby Matyldy i Władysława Paszkowskich oraz Doroty Łowczyńskiej. Z funduszy prywatnych odbudowano grób ks. Stanisława Huniewicza i groby rodzin Sakowiczów i Marczyków. Renowację pomnika Jana Żarnowskiego

Rossa w Wilnie | fot. Marian Paluszkiewicz/Gazeta Polska

sfinansował Instytut Pamięci Narodowej, pomnik Józefa i Kajetana Krasowskich – Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie, a powstańca styczniowego Lucjana Mariconiego – spółka Ventus Nafta. Z funduszy Społecznego Komitetu Opieki nad Starą Rossą w tym roku na Rossie odnowiono też groby powstańców

styczniowych: Józefa Giedrojcia, Vytautasa Urbonaviciusa i Karoliny Medekszy. – Już 22 listopada czeka nas na cmentarzu Na Rossie wielka międzynarodowa uroczystość, pogrzeb 21 powstańców odnalezionych na wileńskiej Górze Zamkowej, w tym przywódców – Zygmunta Sierakowskiego i Konstante-

go Kalinowskiego. Chcemy, by w tym czasie również inne powstańcze groby, których mamy na tym cmentarzu przeszło 20, wyglądały godnie – wyjaśnia Żybert.

Kwestią renowacji najstarszego w Wilnie cmentarza zajął się również samorząd miasta Wilna. Obecnie dobiega końca pierwszy etap prac

finansowanych z funduszy Unii Europejskiej. Realizacja całego projektu ma kosztować 2 404 158 euro, z czego samorząd ma zapłacić 360 624 euro. Podczas pierwszego etapu remontu cmentarza miało zostać uporządkowanych 341 miejsc pochówku, z czego 141 zostało wciągniętych do rejestru dóbr kultury, oraz sześć kaplic. Prace objęły też skarpy cmentarne i ogrodzenie. Zostaną zainstalowane system oświetlenia, wyraz monitoringu. Zgodnie z projektem pierwszy etap prac powinien być zakończony do 2020 r.

– Osobiście mam wątpliwości, czy uda się zakończyć ten projekt zgodnie z terminem. Nie sądzę, żeby były problemy np. z oświetleniem, ale renowacja nagrobków nie zawsze przebiega tak szybko, jak się to zakłada – zauważa Żybert. Jak wyjaśnia, nie wszystkie nagrobki zostały odnowione prawidłowo, niemało jest przykładów, w których prace nie mogą zostać przyjęte.

Przewodniczący SKOnSR zauważa, że jest jeszcze jeden bardzo ważny element projektu, czyli tablice informacyjne. – Rewitalizacja całego cmentarza zakłada również podzielenie go na sektory i umieszczenie tablic informacyjnych o pochowanych tam osobach zasłużonych dla historii. Informacje mają się pojawiać w językach litewskim, polskim i angielskim, a zgodnie z naszymi ustaleniami nazwiska pochowanych Na Rossie osób mają być zapisane w takiej formie, w jakiej znajdują się na nagrobkach – wyjaśnia Żybert. Jak podkreśla, z perspektywy Polaków jest to sprawa wielkiej wagi, której realizacja również wymaga ciągłego nadzoru.

W Niemczech ruszy proces w sprawie tortur

BLISKI WSCHÓD \ Niemiecka Federalna Prokuratura Generalna postawiła zarzuty dwóm Syryjczykom należącym w przeszłości do służb specjalnych o popełnienie zbrodni przeciwko ludzkości. Anwar Raslan oraz Eyad al-Gharib mieli dopuścić się m.in. tortur na osobach protestujących przeciwko reżimowi Baszara al-Asada.

Pierwszy na świecie proces w sprawie osób podejrzanych o stosowanie tortur w Syrii ma rozpocząć się na początku 2020 r. Jest to ważny krok w walce z bezkarnością – informuje Europejskie Centrum Praw Konstytucyjnych i Praw Człowieka (ECCHR). – Anwar Raslan oraz Eyad al-Gharib zostali aresztowani w lutym br. w Niemczech – mówi prokurator federalny z Karlsruhe. Mężczyznom, którzy służyli w Syrii w Generalnym Dyrektoria-

cie Bezpieczeństwa, służbie odpowiedzialnej za inwigilację obywateli i zwalczanie syryjskiej opozycji, postawiono zarzuty 22 października. Samo zaś rozpoczęcie procesu nie byłoby możliwe bez zeznań 14 świadków, którzy doświadczyli przemocy ze strony dwóch syryjskich oficerów.

Anwar Raslan, który miał dowodzić jednostką śledczą w więzieniu w regionie Damaszku, jest oskarżony m.in. o 58 przypadków śmierci, a także o gwał-

ty w więzieniu, w którym 4 tys. osób były poddawane brutalnym torturom na masową skalę od kwietnia 2011 r. do września 2012 r. Niemiecka Federalna Prokuratura Generalna wskazuje, że przesłuchiwane osoby przebywające w więzieniu w Dumie były regularnie bite m.in. przy pomocy pałek policyjnych, kabli oraz rur, a także rażone prądem oraz wykorzystywane seksualnie. Jak informuje Syryjskie Obserwatorium Praw Człowieka,

od rozpoczęcia wojny domowej w Syrii w roku 2011 co najmniej 60 tys. osób zginęło ze względu na tortury i bardzo surowe warunki w więzieniach prowadzonych przez reżim Baszara al-Asada.

Z kolei zadaniem Eyada al-Ghariba było zarządzanie punktami kontroli oraz polowanie na protestujących. Ten oficer syryjskiego reżimu jesienią 2011 r. miał brać udział w uprowadzeniu, a następnie torturowaniu co najmniej 30 osób,

które brały w udział w antyrządowych protestach w miejscowości Duma. Demonstranci byli następnie wysyłani do więzienia, w którym naczelnikiem był Anwar Raslan. Pierwszy z byłych oficerów opuścił Syrię pod koniec 2012 r. i przybył do Niemiec w lipcu 2014 r. Z kolei Eyad al-Gharib wyjechał z Syrii w lutym 2013 r. i pojawił się w Niemczech w kwietniu 2018 r.

Paweł Kryszczak

2 OPINIE

3 TEMAT DNIA

4 TRADYCJA

5 POLSKA

6-7 ŚWIAT

8-12

GOSPODARKA

13 KULTURA

14-15

PUBLICYSTYKA

16 PODRÓŻE

17 O SZTUCE

18 MOTORYZACJA

19-20

SPORT

WALKA Z UŻYTKOWNIKAMI HULAJNÓG

WŁOCHY \ Władze włoskich miast walczą z łamaniem przepisów przez osoby jeżdżące coraz popularniejszymi hulajnogami elektrycznymi. W Turynie wystawiono mandat na ponad 1000 euro, to pierwsza tak surowa kara we Włoszech.

... fot. Jim Young/Reuters

PROJEKT REZOLUCJI WS. IMPEACHMENTU

USA \ Demokraci przedstawili we wtorek projekt rezolucji dotyczącej formalizacji dochodzenia ws. ewentualnego odsunięcia od władzy prezydenta USA Donalda Trumpa. Izba Reprezentantów ma nad nią głosować w najbliższym czasie.

BREXIT \ Będą wybory na Wyspach

Johnson dopiął swego

Przedterminowe wybory do Izby Gmin odbędą się w czwartek 12 grudnia. 27 krajów członkowskich UE formalnie zaakceptowało przedłużenie brexitu.

Petar Petrović

Autor jest dziennikarzem Polskiego Radia

Zgłoszony przez rząd Borisa Johnsona projekt ustawy o przeprowadzeniu przedterminowych wyborów poparło 438 posłów, przeciwnych było zaledwie 20. Dzięki temu Zjednoczone Królestwo ma w końcu szansę na wyjście z wielomiesięcznego pata wokół opuszczenia Unii Europejskiej. Co prawda ustawa trafi jeszcze do Izby Lordów, ale nic nie wskazuje, by została tam zablokowana czy opóźniana.

Wcześniejsze, trzykrotne propozycje wystosowane przez Johnsona dotyczące skrócenia kadencji nie spotkały się z poparciem wymaganej większości dwóch trzecich głosów.

Dlatego też szef brytyjskiego rządu zaproponował zgłoszenie ustawy o przeprowadzeniu wyborów, co wymagało zwykłej większości. Z możliwości zgłoszenia poprawki chciały skorzystać Partia Pracy i Szkocka Partia Narodowa (SNP), które domagały się rozszerzenia czynnego prawa wyborczego na 16- i 17-latków oraz przyznania go obywatelom UE, którzy mają w Wielkiej Brytanii status osoby osiedlonej. Nie spotkało się to jednak z uznaniem większości.

Jeśli Izba Gmin nie zgłosi do ustawy zastrzeżeń, to 5 listopada będzie ostatnim dniem obecnej kadencji. Najnowsze sondaże wskazują, że Partia Konserwatywna powinna wygrać wybory. Johnson liczy, że po głosowaniu będzie miał bezwzględną większość w Izbie Gmin. Jeśli mu się to uda, to będzie

Premier Boris Johnson | fot. Yara Nardi/Reuters

posiadał większość umożliwiającą przyjęcie uzgodnionego 17 października porozumienia z UE.

Aby wzmocnić swoją partię, szef rządu przyjął z powrotem do Partii Konserwatywnej 10 z 21 posłów, których wcześniej wyrzucił za poparcie ustawy uniemożliwiającej wyjście z UE bez umowy.

Tymczasem 27 krajów członkowskich UE formalnie zaakceptowało przedłużenie procesu wyjścia Wielkiej Brytanii z UE do końca stycznia 2020 r. Przedłużenie brexitu ma dać więcej czasu na ratyfikację umowy o opuszczeniu Wspólnoty – podkreślono w komunikacie Rady UE.

Wyjście może nastąpić wcześniej niż pod koniec stycznia. Jeżeli obie strony ratyfikują umowę jednocześnie, to możliwe daty brexitu to 1 grudnia 2019 r. lub 1 stycznia 2020 r. W deklaracji podkreślono, że nie może być mowy o renegocjacji umowy. „Wszelkie jednostronne zobowiązania, oświadczenia lub inne działania Zjednoczonego Królestwa powinny być zgodne z literą i duchem umowy o wystąpieniu i nie mogą utrudniać jej wdrażania” – podkreślono w deklaracji.

Rzym ugiął się pod migracyjnym naciskiem

KRYZYS MIGRACYJNY \ Statek organizacji pozarządowej Ocean Viking ratującej migrantów zawinie do portu w Pozzallo na Sycylii. Od 11 dni okręt czekał na możliwość zacumowania.

Włoskie MSZ poinformowało o zakończeniu procedury relokacji 104 migrantów uratowanych na Morzu Śródziemnym przez okręt Ocean Viking. Doszło do tego na mocy wstępnej umowy zawartej we wrześniu na Malcie przez kilka krajów unijnych w sprawie rozdziału przybyszów. W oparciu o nią Francja i Niemcy przyjmą 70 migrantów.

– Migranci, po kilku dniach blokady na morzu i po doświadczeniu strasznych warunków, jakie znosili w Libii i w czasie podróży, będą mogli nareszcie trafić do bezpiecznego portu. To przedłużające się niehumanitarne blokowanie statków na morzu nie może trwać dalej – oświadczył szef misji ratunkowej z organizacji Lekarzy bez Granic, której przedstawiciele pracują na jednostce – Michael Fark.

Decyzję o zamknięciu włoskich portów dla statków organizacji pozarządowych ra-

tujących migrantów podjął poprzedni szef MSW Matteo Salvini. Stał on na stanowisku, że działalność tych organizacji prowadzi do zwiększenia nielegalnej migracji i w rezultacie przyczynia się do kolejnych tragedii na morzu, a także powoduje kryzysy w krajach europejskich, do których przybywają.

Polityka ta była mocno krytykowana m.in. przez Berlin i Paryż, które domagały się od włoskich władz wpuszczania statków do swoich portów. Kraj ten, obok Grecji, jest głównym celem afrykańskich migrantów przepływających Morze Śródziemne. Większość Włochów opowiada się również za zmniejszeniem migracji.

Po tym, jak powstał nowy rząd w Rzymie, doszło do zmiany polityki wobec przybyszów. Włochy, Niemcy i Francja uzgodniły system kwotowego podziału migrantów. Zaproponowały również

innym krajom UE przyłączenie się do niego. Formulowano również groźby pod adresem państw członkowskich, w tym Polski, które zapowiedziały, że nie będą brały udziału w tym projekcie.

18 października jednostkę zgodziła się przyjąć Libia, ale organizacja Lekarzy bez Granic nie skorzystała z oferty i zwróciła się do Włoch i Malty o wskazanie bezpiecznego portu.

Od początku tego roku do Włoch przyplęnęło ok. 8 tys. migrantów. Z danych przedstawionych przez Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) wynika, że o 14 proc. wzrosła we wrześniu liczba wykrytych nielegalnych przekroczeń granic UE. Szczególnie trudna sytuacja panuje na Morzu Egejskim.

Petar Petrović

Autor jest dziennikarzem Polskiego Radia

USA uznały ludobójstwo Ormian

PAMIĘĆ HISTORYCZNA \ Izba Reprezentantów Stanów Zjednoczonych przytłaczającą większością głosów przyjęła w tym tygodniu rezolucję uznającą dokonaną przez Imperium Osmańskie tzw. rzeź Ormian w czasie I wojny światowej.

Stosunkiem głosów 405 do 11 izba niższa Kongresu Stanów Zjednoczonych przyjęła we wtorek rezolucję uznającą tzw. rzeź Ormian za ludobójstwo dokonane przez Imperium Osmańskie. Stany Zjednoczone stały się tym samym 32. krajem, który uznał ludobójstwo Ormian.

Warto przypomnieć, że turecki rząd rozpoczął na masową skalę działania wymierzone w Ormian w kwietniu 1915 r. Na samym początku represjami została objęta inteligencja ormiańska z Istanbulu, a w następnych miesiącach wszyscy Ormianie zamieszkujący imperium tureckie. W masakrach i tzw. marszach śmierci zorganizowanych przez imperium w latach 1915–1917 zginęło ponad 1,5 mln Ormian. Władze w Armenii określiły masowe mordy jako pierwszy przykład ludobójstwa w historii nowożytnej.

Rząd w Ankarze nie zgadza się z tym twierdzeniem, informując, że śmierć tych osób była rezultatem swego rodzaju wojny domowej, a nie zaplanowanym przez Imperium Osmańskie masowym mordem. Co więcej, Turcja twierdzi, że liczba ofiar, jaką podają Ormianie, jest znacznie zawyżona. Sam zaś szef tureckiej dyplomacji Mevlüt Çavuşoğlu zaznaczył, że wynik głosowania Izby Reprezentantów nie ma żadnego znaczenia. Tego samego dnia politycy z Partii Demokratycznej, jak i Republikanie poparli projekt, w którym nawołują prezydenta USA Donalda Trumpa do wprowadzenia kolejnych sankcji na Turcję za operację zbrojną w północnej Syrii, która jest prowadzona przeciw Kurdom z Powszechnych Jednostek Obrony (YPG).

(pk)

2 OPINIE

3 TEMAT DNIA

4 TRADYCJA

5 POLSKA

6-7 ŚWIAT

8-12

GOSPODARKA

13

KULTURA

14-15

PUBLICYSTYKA

16

PODRÓŻE

17 O SZTUCE

18

MOTORYZACJA

19-20

SPORT

DANIA ZGODZIŁA SIĘ NA BUDOWĘ NORD STREAMU 2

ENERGIA \ Duńska Agencja Energetyki wydała zgodę na ułożenie 147-km odcinka gazociągu Nord Stream 2 w jej wodach terytorialnych. Senator USA Joe Manchin, członek senackiej komisji energii, powiedział, że strona amerykańska jest głęboko zaniepokojona decyzją Danii.

INWESTYCJE \ Stajemy się coraz nowocześniejszym graczem w sektorze motoryzacji

Polska skorzysta na brexicie

Nie tylko Toyota zapowiada wielkie, warte 2 mld zł inwestycje w Polsce. Z informacji Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej wynika, że do naszego kraju sprowadza się coraz więcej producentów aut i części do nich. Zdaniem specjalistów to wynik m.in. brexitu, który skłania inwestorów z Wyp do przenosin na kontynent.

Mariusz Andrzej Urbanke

W KSSE już dominują firmy z branży metalowej (25 proc.) i motoryzacyjnej (20 proc.), a proporcje te mogą się jeszcze zwiększyć na korzyść branży moto. – KSSE jest znana z branży automotive. 90 proc. części na świecie jest produkowane właśnie u nas. Ostatnie inwestycje koreańskich firm, jak Foosung czy SK Innovation, to elektromobilność – podkreśla dr Janusz Michałek, prezes KSSE.

Ale i tradycyjne samochody z Polski cieszą się popularnością. Za sprawą nowelizacji ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) Ministerstwo Finansów od paru lat publikuje wyniki finansowe spółek mających ponad 50 mln euro przychodów rocznie. W ub.r. firm takich

było w Polsce dokładnie 2673, a wśród nich sporo z branży moto, m.in. na 90. pozycji znalazł się OMP Gliwice z przychodami na poziomie 5,6 mld zł oraz wypracowanym w 2018 r. zyskiem brutto (przed opodatkowaniem) w wysokości 141,3 mln zł.

– To świetny wynik, biorąc pod uwagę, że branża moto przeżywa na Zachodzie kryzys, a modele Opla są odświeżane po przejęciu przez PSA – podkreśla Adrian Ostrowski, analityk finansowy. W dodatku OMP Gliwice zapłacił niespełna 3,9 mln zł podatku CIT, co pokazuje, że działalność w Polsce się koncernom opłaca. Mimo sporego spadku przychodów (związanego z niższą produkcją) zyski OMP Gliwice były więc zbliżone do tych z lat 2014–2015 – wynosiły wówczas po nieco ponad 180 mln zł rocznie.

Dobry wynik prezentuje też koncern FCA. W FCA Powertrain w Bielsku-Białej, jednej z najbardziej nowoczesnych fabryk jednostek napędowych na świecie, wyprodukowano w br. stu tysięcy silników Fire-Fly Turbo, który już w 2012 r. został wyróżniony Złotym Medalem w World Class Manufacturing. Silniki te są zgodne z normą Euro 6/D-TEMP i wyposażone w filtr cząstek stałych benzyny (GPF), dzięki czemu spełniają najwyższe wymagania dla ekoaut.

– Polska staje się coraz nowocześniejszym graczem w sektorze motoryzacji – ocenił premier Mateusz Morawiecki na spotkaniu z firmami działającymi w KSSE. Podkreślił, że służy temu wsparcie dla elektromobilności. – To pierwsza rewolucja przemysłowa, w której możemy uczestniczyć jako lider, a nie odbiorca technologii – podkreślił premier.

fot. Arkadiusz Ławrywianiec/Gazeta Polska

Polacy bardziej optymistyczni niż inne narody

BADANIE \ Pukająca do europejskich bram recesja zaczyna straszyć również Polaków. Ponad połowa respondentów ocenia, że w ciągu najbliższych miesięcy dotknie ona nasz kraj, zaś co trzeci z nas uważa, że obecna sytuacja ekonomiczna w Polsce jest gorsza niż rok temu. Pomimo to, na tle innych narodów, ocena sytuacji ekonomicznej w kraju wypada bardzo pozytywnie.

Polacy należą do najbardziej optymistycznych Europejczyków w zakresie oceny własnej gospodarki. Porównując opinie Polaków z opiniami mieszkańców pozostałych krajów europejskich, jesteśmy w pierwszej trójce krajów z najbardziej pozytywną oceną. Wprawdzie co trzeci Polak uważa, że jego gospodarstwo domowe trudniej jest związać koniec z końcem niż jeszcze rok temu, jednak w przypadku ośmiu z badanych dziesięciu krajów ten odsetek był wyższy. Bardziej pesymistyczne w tym zakresie są kobiety – w ich przypadku odsetek ten wzrasta do 41 proc. Polacy są też najbardziej optymistycznym narodem, jeśli chodzi o recesję – bardziej optymistyczni są tylko Austriacy. Co trzeci Polak liczy się z pogorszeniem sytuacji finansowej w naszym

kraju. Również w tym przypadku tylko dwa kraje są bardziej optymistyczne – Irlandia i Austria.

Zdaniem Krzysztofa Szczerbacza, kierownika Zespołu Badawczego w ARC Rynek i Opinia – realizatora w Polsce badania 2019 IRIS Financial Confidence Survey – na poziom satysfakcji i wskaźniki optymizmu konsumpcyjnego wpływ ma przede wszystkim koniunktura. Jak tłumaczy, w porównaniu z innymi Europejczykami Polacy są jednym ze społeczeństw, które najmniej obawiają się kryzysu.

– Jako że zasobność portfela Polaków znacząco wzrosła, bo średnie miesięczne dochody brutto podwoiły się od 2000 r., to czują się oni bardziej pewnie i mają mniej obaw dotyczących tego, co ich czeka. Można powiedzieć, że czujemy się na-

dal „zieloną wyspą” w Europie – wyjaśnia Szczerbacz. – W ciągu ostatnich 10 lat wzrosła samoocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych i gospodarczej kraju. Jednocześnie, kiedy lepiej się nam powodzi, a podaż dóbr jest wysoka, chcemy coraz bardziej racjonalnie wydawać pieniądze. W ostatniej dekadzie wzrósł odsetek osób, które deklarują, że ograniczyły swoje wydatki na podstawowe potrzeby dnia codziennego – twierdzi ekspert.

Jak dodaje, aktualna ocena perspektyw zależy przede wszystkim od własnego statusu materialnego. – Mniej ważne są aspekty polityczne, istotne jest to, ile mamy pieniędzy w kieszeni i czy starczy nam do pierwszego – konkluduje Szczerbacz.

(p.woz.)

Samoloty wystartują z Radomia rok później

LOTNICTWO \ Pierwsze samoloty z lotniska w Radomiu odlecą rok później niż zakładano, czyli wiosną 2022 r. Przesunięcie terminu jest spowodowane przedłużającym się przetargiem na budowę nowego terminala w związku ze złożonymi odwołaniami przez trzy zainteresowane firmy.

Przedsiębiorstwo Państwowe Porty Lotnicze ogłosiło przetarg 30 września, a otwarcie ofert zaplanowano na 21 października. Jednak trzy firmy zainteresowane budową obiektu: Hochtief Polska z Warszawy, Mirbud ze Skierniewic i Budimex z Warszawy, złożyły odwołania do Krajowej Izby Odwoławczej. Poskarżyły się m.in. na zbyt krótki termin realizacji inwestycji określony w warunkach zamówienia.

PPL zdecydowało się zmienić warunki przetargu. Najpierw wydłużono czas realizacji inwestycji do 16 miesięcy i przesunęło termin otwarcia ofert na 7 listopada. Ostatecznie – wychodząc naprzeciw potencjalnym wykonawcom inwestycji – PPL wydłużyło termin realizacji tego

zamówienia do 20 miesięcy. Zmienił się też termin otwarcia ofert – nastąpi to 15 listopada.

Wydłużenie czasu budowy terminala wpłynie na termin zakończenia budowy całego lotniska w Radomiu. Zgodnie z wcześniejszymi planami miało być ono gotowe pod koniec 2020 r. Tymczasem umowa z wykonawcą terminala może zostać podpisana najwcześniej na początku 2020 r., a wówczas prace przy budowie tego obiektu zakończyłyby się w II połowie 2021 r., a budowa całego lotniska – na przełomie roku 2021/2022. Oznacza to, że pierwsze samoloty z radomskiego portu odlecą rok później niż zakładano, czyli dopiero wiosną 2022 r.

(lus, PAP)

RZĄD NIE PLANUJE NOWEGO PODATKU OD DUŻYCH SKLEPÓW

HANDEL \ W tej chwili nie ma planów dotyczących wprowadzenia tzw. congestion tax – powiedział rzecznik rządu Piotr Müller. Według niego wypowiedź szefowej MPiT Jadwigi Emilewicz o takiej formule podatku od sklepów wielkopowierzchniowych to element dyskusji toczącej się na zapleczu ministerstwa. Danina miałaby być obliczana m.in. od trudności, jakie sklep wielkopowierzchniowy tworzy w tkance miejskiej. Chodzi np. o zwiększone korki w okolicach centrum handlowego.

Według badania Międzynarodowej Agencji Energii Odnawialnej Polska jest jednym z najbardziej perspektywicznych rynków offshore w Europie. Nic dziwnego, że chcą u nas inwestować światowi liderzy branży. W tyle nie pozostają też polskie koncerny, które ostatnio zintensyfikowały prace nad swoimi projektami w morskie farmy wiatrowe na Morzu Bałtyckim.

Paweł Woźniak

Chcemy w Polsce dynamicznie rozwijać odnawialne źródła energii, w szczególności morską energetykę wiatrową – powiedział minister finansów, inwestycji i rozwoju Jerzy Kwieciński, zaznaczając, że wartość inwestycji w polski offshore może przekroczyć 100 mld zł. Podkreślił, że priorytetem rządu przy realizacji projektów OZE jest zaangażowanie polskich firm, szczególnie małych i średnich.

Kwieciński wziął udział w uroczystości podpisania listu intencyjnego dotyczącego

OZE \ Morska energetyka wiatrowa nabiera rozpędu

Polska zainwestuje w offshore

fot. Toby Melville/Reuters

współpracy w sektorze odnawialnych źródeł energii pomiędzy Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju oraz amerykańskim koncernem General Electric. – W przyszłości chcielibyśmy, aby źródła odnawialne były podstawą polskiej energetyki, i chcemy, żeby w tych nowych technologiach wykorzystać doświadczenie firmy GE. Chcemy takiej współpracy, na której skorzystają polskie

przedsiębiorstwa, a co za tym idzie polska gospodarka – powiedział minister.

GE zaoferuje Polsce m.in. największą na świecie morską turbinę wiatrową Ha-liade-X o mocy 12 MW. Jak podkreślił Fabrice Kermorgant, wiceprezes GE Renewable Energy, w offshore turbiną to tylko niewielki element. – Cała reszta musi być rozwinięta na miejscu, w Polsce,

czyli porty, stocznie, fabryki elementów konstrukcyjnych, elektrycznych. Liczymy, że będzie to wielki sukces – dodał.

Inaczej na nasz rynek farm wiatrowych wchodzi Niemcy. Spółka RWE Renewables właśnie kupiła od prywatnych właścicieli i deweloperów udziały w czterech projektach w polskiej części Bałtyku w pobliżu Słupska o łącznym potencjale 1,5 GW.

Budowa farm ma się rozpocząć w 2023 r. W ocenie RWE Polska to wschodzący rynek offshore o największym niewykorzystanym potencjale w Europie.

Z kolei duńska państwowa firma Oersted, największy na świecie deweloper w sektorze offshore, prowadzi rozmowy z Polską Grupą Energetyczną na temat możliwości zakupu połowy udziałów w dwóch z trzech morskich projektów, które prowadzi PGE. Negocjacje dotyczą też warunków współpracy przy realizacji farm, których moc zainstalowana do 2030 r. ma wynieść 2,5 GW.

Inwestycje w sektorze offshore planuje także PKN Orlen. Koncern właśnie rozpoczyna badania parametrów geologicznych dna Bałtyku na obszarze swojej koncesji, na której ma powstać farma o mocy 1,2 GW. Morskie farmy wiatrowe w polskiej strefie ekonomicznej Bałtyku będzie też budować Polenergia razem z norweskim Equinorem.

Więcej firm stawia na innowacje

NOWE TECHNOLOGIE \ Wreszcie coś drgnęło w innowacjach – dostrzegają ekonomiści. Odsetek firm przemysłowych i usługowych aktywnych w tej dziedzinie wyraźnie wzrósł w 2018 r. To oznacza, że coraz więcej przedsiębiorstw zaczyna dostrzegać potrzebę inwestowania w swój postęp technologiczny.

Gospodarka stoi u progu skoku cywilizacyjnego. Od tego, czy i jak szybko przedsiębiorstwa się unowocześnią, w jakim stopniu wykorzystają najnowocześniejsze technologie zarówno w procesie produkcji, usługach, produktach, będzie zależeć, czy Polska stanie się konkurencyjna wobec innych gospodarek. Ekonomiści uważnie więc śledzą zachodzące w niej procesy.

– Wreszcie coś drgnęło w innowacjach – uważa dr Małgorzata Starczewska-Krzysztozek z Towarzystwa Ekonomistów Polskich. W 2018 r. wyraźnie wzrósł odsetek firm przemysłowych i usługowych aktywnych innowacyjnie. Jak podał GUS, w ciągu

trzech lat nowe lub znacząco ulepszone produkty lub procesy biznesowe wprowadziło 24 proc. przedsiębiorstw przemysłowych i 19,6 proc. przedsiębiorstw usługowych.

– Coraz więcej firm dostrzega potrzebę inwestowania w innowacje. Natomiast coraz mniej jest firm, które zapytane, dlaczego nie inwestują, odpowiadają, że działają w branży, która nie potrzebuje innowacji albo że są za małą firmą, aby myśleć o wprowadzaniu jakichkolwiek innowacji – podkreśliła Starczewska-Krzysztozek. – Cieszy, że rośnie liczba firm rozumiejących potrzebę inwestowania w postęp, widzących i rozumiejących, że świat im,

a także nam, może szybko uciec – dodała.

Niestety, w Europejskim Rankingu Innowacyjności 2019 Polska zajęła dopiero 25. miejsce przed Chorwacją, Bułgarią i Rumunią. Zdaniem ekonomistki daleko nam do aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw w większości gospodarek UE, gdzie w postęp technologiczny inwestuje co najmniej 50 proc. firm. Nie uplasujemy się na lepszym miejscu, jeśli nakłady na innowacje będą spadać, jak obecnie się to dzieje.

– Z jednej strony przybywa firm zainteresowanych wprowadzaniem na rynek nowych produktów i wdrażaniem nowych procesów biznesowych, z drugiej jednak ich nakłady na te wdrożenia są coraz mniejsze – podkreśliła Starczewska-Krzysztozek. W 2015 r. przedsiębiorstwa wydały na innowacje ponad 31 mld zł, ale w kolejnych latach już coraz mniej. W 2018 r. było to 23,4 mld zł. Nakłady na innowacje firm z sektora usług są stabilne, ale niezbyt wysokie – po ok. 13 mld zł w ostatnich dwóch latach.

Lucyna Piwowarska, PAP

Orlen mecenasem opery

SPONSORING \ PKN Orlen został mecenasem Teatru Wielkiego – Opery Narodowej, największej sceny operowej w Europie i drugiej na świecie. To kolejna uznana instytucja kultury, którą Orlen bierze pod swoje skrzydła.

Koncern jest mecenasem Muzeum Narodowego w Warszawie, Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina oraz Narodowego Centrum Kultury. Spółka wspiera też organizację Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego, a także sfinansowała zakup rękopisów Fryderyka Chopina oraz budowę kopii fortepianów historycznych, na których grał polski kompozytor.

– Największa polska firma będzie wspierać największą instytucję kulturalną w Polsce. To działanie wpisuje się w strategię Orlenu jako mecenasu kultury i firmy społecznie odpowiedzialnej – powiedział Michał Róg, członek zarządu PKN Orlen. Zakres współpracy obejmuje wsparcie organizowanych przez Teatr Wielki – Operę Narodową wydarzeń artystycznych i działań edukacyjnych przez dwa najbliższe sezony, tj. do końca czerwca 2021 r.

Partnerstwo z Akademią Operową pozwoli na wsparcie rozwoju artystycznego młodych, utalentowanych adeptów sztuki operowej. Umożliwi im doskonalenie umiejętności pod kierunkiem znakomitych pedagogów oraz zdobywanie bezcennego doświadczenia zawodowego. – Wychowankowie Akademii są wysoko cenieni w przestrzeni międzynarodowej, zdobywają laury na konkursach i są angażowani przez znaczące teatry operowe i przyjmowani przez najlepsze na świecie studia operowe – podkreślił Waldemar Dąbrowski, dyrektor Teatru Wielkiego – Opery Narodowej.

Chociaż nie ujawniono wielkości środków, jakimi Orlen wesprze działalność Opery Narodowej, to nieoficjalnie wiadomo, że chodzi o kwotę „z sześcioma zerami”.

(ar)

fot. Zbyszek Kaczmarek/Gazeta Polska

PREMIER PODPISAŁ STRATEGIĘ CYBERBEZPIECZEŃSTWA

CYFRYZACJA \ Premier Mateusz Morawiecki podpisał Strategię Cyberbezpieczeństwa na lata 2019–2024. Jej głównym celem jest podniesienie poziomu odporności na cybernetyczne zagrożenia oraz ochrona informacji w sektorach: publicznym, militarnym i prywatnym.

To nieprzezroczyista operacja – tak watykański sekretarz stanu kardynał Pietro Parolin skomentował transakcję zakupu przez pracowników Watykanu nieruchomości w Londynie i zapowiedział, że zamierza sprawę wyjaśnić. Innego zdania jest kardynał Angelo Becciu. – Inwestycja została przeprowadzona zgodnie z prawem – oświadczył.

Jan Kamieniecki

Ogromne poruszenie wywołała publikacja włoskiego tygodnika „L'Espresso”, informująca o śledztwie wszczętym wobec pracowników Watykanu, którzy uczestniczyli w transakcji zakupu nieruchomości w Londynie. – To nieprzezroczyista operacja. Teraz trwają prace, by wszystko wyjaśnić – tak skomentował sprawę watykański sekretarz stanu kard. Pietro Parolin.

Stolica Apostolska po raz pierwszy przyznała, że nagłośniona niedawno przez media transakcja zakupu

INWESTYCJE \ Kontrowersje wokół zakupu przez Watykan kamienicy w Londynie

Finansowa afera w Stolicy Apostolskiej

Watykanem wstrząsnęły kontrowersje wokół londyńskiej inwestycji | fot. Remo Casilli/Reuters

w 2014 r. londyńskiej kamienicy za około 200 mln euro budzi wątpliwości. Postępowanie w tej sprawie wszczęto na początku października, a jego rezultatem było zawieszenie w obowiązkach pięciorga watykańskich pra-

cowników Sekretariatu Stanu i przeszukanie ich biur.

Zarzuty stawiane watykańskim urzędnikom przez „L'Espresso” odpiara kardynał Angelo Becciu, prefekt Kongregacji Spraw Kanonicznych. – Inwestycja Wa-

tykanu w kamienicę w Londynie została przeprowadzona zgodnie z prawem – zapewnił Becciu, który był wcześniej zastępcą sekretarza stanu Stolicy Apostolskiej. – Przedstawiono nam propozycję zakupu tej histo-

rycznej i artystycznej kamienicy, a kiedy doszło do transakcji, została ona zarejestrowana zgodnie z prawem – powiedział kardynał.

Jak podkreślił Becciu, to znana praktyka, że Stolica Apostolska inwestuje w nieruchomości. – Zawsze to robiła, kupowała domy w Rzymie, w Paryżu, w Szwajcarii, a także w Londynie. Pius XII jako pierwszy nabył nieruchomości w Londynie – przypomniał. Odnosił się też do słów kardynała Parolina. – Czemu ostatnia transakcja miałaby być nieprzezroczysta? Nie było tu niczego nieprzezroczyściego, inwestycja była legalna – zaznaczył.

Kardynał Becciu skomentował też twierdzenia tygodnika „L'Espresso”, który informując o śledztwie wszczętym wobec pracowników Watykanu, napisał, że część pieniędzy na zakup kosztownej kamienicy pochodziła ze świętopietrza, a więc z datków przeznaczonych m.in. na dobroczynną działalność papieża. – Zarzuty, jakobym majstrował przy pieniądzach dla ubogich, są nieprawdziwe i mają na celu obrzucenie mnie błotem – oświadczył.

(PAP)

Niższe ceny zachęcają do zakupów w sieci

HANDEL \ Blisko 1/3 polskich konsumentów przynajmniej raz w miesiącu robi zakupy przez internet, a 46 proc. deklaruje chęć robienia tego częściej przy niższych cenach produktów niż w sklepach stacjonarnych – wynika z badania zrealizowanego w ramach projektu Polski Monitor Opinii.

Według Statista Digital Market Outlook, wartość polskiego rynku e-commerce w 2018 r. przekroczyła kwotę 40 mld zł, a prognozy na 2019 r. zakładają wzrost sprzedaży internetowej do poziomu 50 mld zł. – Rozwój nowoczesnych technologii płatniczych, innowacyjne formy płatności, rozliczeń i wysyłki będą tylko stale umacniać mocny trend wzrostowy – uważa Marcin Duma, prezes Instytutu Badań Rynkowych i Społecznych (IBRiS).

– Jak pokazują dane Głównego Urzędu Statystycznego, obecnie zaledwie kilkanaście procent przedsiębiorców z segmentu MŚP wykorzystuje zdobycze technologii internetowych do handlu. W tej sytuacji to konsumenci przy pomocy nowych platform i metod komunikacji, w tym mediów społecznościowych, takich jak Instagram, mogą stanowić siłę

napędową zmian w rodzimym krajobrazie e-commerce – dodaje Duma.

Rosnący dostęp do internetu stanowi koło zamachowe rozwoju e-zakupów w Polsce. Jak wynika z raportu Polskiego Monitora Opinii, który jest wspólną inicjatywą Banku PKO BP, Fundacji Instytutu Badań Rynkowych i Społecznych (IBRiS) oraz Forum Zrównoważonej Technologii, 80 proc. wszystkich respondentów ma w gospodarstwie domowym stałe łącze internetowe, zaś 70 proc. badanych korzysta z internetu na co dzień poprzez urządzenie mobilne.

Jak pokazują wyniki badania, ok. 30 proc. polskich konsumentów dokonuje zakupów w internecie przynajmniej raz w miesiącu, natomiast 23 proc. co najmniej raz na pół roku. Co ciekawe, aż 50 proc.

przebadanych konsumentów robiących zakupy on-line w ostatnich sześciu miesiącach wykorzystywało do płatności aplikację bankową w telefonie bądź na tablecie.

Jeżeli chodzi o preferencje zakupowe, to polscy konsumenci najczęściej w sieci kupują: odzież (60 proc. wskazań), książki (32 proc.), sprzęt i akcesoria komputerowe (27 proc.), kosmetyki (27 proc.), sprzęt RTV/AGD (25 proc.). A do częstszego robienia zakupów przez internet skłoniłyby konsumentów przede wszystkim korzystniejsze ceny w porównaniu z tradycyjnymi kanałami sprzedaży. Deklaruje tak aż 46 proc. badanych. Atrakcyjną cenę produktu jako powód pierwszego zakupu dokonywanego on-line wskazało aż 58 proc. badanych.

(ar)

Więcej lotów tej zimy

RYNEK LOTNICZY \ Polskie Linie Lotnicze LOT w rozpoczętym 27 października sezonie zimowym zrealizują ponad 54,5 tys. rejsów. Przybędzie połączeń zagranicznych, a także krajowych.

3 listopada do bogatej i wciąż rozbudowywanej siatki połączeń polskiego przewoźnika dołączy sezonowe połączenie z Warszawy do Kolombo na Sri Lance, a od 15 stycznia 2020 r. uruchomione zostaną rejsy ze stolicy Polski do Pekinu-Daxing, jednego z najnowocześniejszych portów lotniczych na świecie.

Oznacza to, że dzięki czterem dodatkowym połączeniom do stolicy Chin LOT będzie wykonywał rejsy do Pekinu codziennie. Wśród nowości znalazła się także nowa trasa krajowa – z Warszawy do Bydgoszczy (10 rejsów w tygodniu samolotem typu Bombardier Q400).

W rozpoczętym 27 października sezonie zimowym LOT zrealizuje o 11 proc. więcej rejsów niż w analogicznym okresie rok temu. Polskie Linie Lotnicze zwiększą także liczbę częstotliwości lotów na 17 trasach. Samoloty częściej po-

lecają do: Stambułu, Berlina, Wiednia, Tallina, Kluż-Napoki (Rumunia), Koszyc, Budapesztu, Odessy, Rygi, Kijowa, Toronto, Lublany i Nowego Jorku.

Z kolei w ramach krajowej siatki połączeń od sezonu zimowego pasażerowie będą mogli skorzystać z dodatkowych połączeń między stolicą Polski a Poznaniem, Lublinem, Zieloną Górą i Rzeszowem.

Jak co roku, LOT na sezon zimowy zawiesił połączenia z Warszawy do: Połagi (Litwa), Splitu, Zadaru, Puli (Chorwacja) oraz nowo uruchomione latem br. połączenia między Warszawą a Warną (Bułgaria) i grecką wyspą Korfu, Krakowem a Dubrownikiem i Bukaresztem, a także loty na trasie Rzeszów–Nowy Jork. Zimowy rozkład lotów będzie obowiązywał do przełomu marca i kwietnia.

(med)

CYTAT \ Energia z instalacji fotowoltaicznych zostanie wykorzystana w całości na potrzeby własne PGG, co pozwoli na ograniczenie poboru energii z sieci, a w konsekwencji na większą niezależność energetyczną spółki. Przedsięwzięcie to stworzy też nowe miejsca pracy dla osób nadzorujących pracę instalacji – podkreśla Tomasz Rogala, prezes PGG.

ENERGETYKA \ W Halembie jest testowana pilotażowa instalacja fotowoltaiczna

PGG dba o czyste niebo nad Śląskiem

Polska Grupa Górnicza uruchomiła na początku tego miesiąca pilotażową instalację fotowoltaiczną. To, jak podkreśla prezes PGG Tomasz Rogala, pierwsze z przedsięwzięć w dużym projekcie spółki, mające na celu pozyskanie energii słonecznej.

Mariusz Andrzej Urbanke

Na dachach 9 budynków Halemby, od dyrekcji po lampownię, monterzy z firmy Ekolenergia zabudowali łącznie 1109 paneli ogniw fotowoltaicznych, które w słoneczne dni (a nawet w czasie widnych nocy przy pełni księżyca) wyprodukują prąd elektryczny. Moc instalowana elektrowni słonecznej wynosi 410 kW, dostarczy ona rocznie ok. 390 MWh elektryczności. Najwięcej będzie jej w długie dni od marca do września (80 proc. produkcji rocznej).

Zapotrzebowanie na energię z węgla będzie maleć

– Węgiel pozostanie jeszcze długo podstawą niezależności polskiej energetyki, ale coraz większe znaczenie w Polsce będą miały elektrownie o niskich kosztach stałych – jądrowe czy gazowe. Zdajemy sobie więc sprawę, że zapotrzebowanie na energię z węgla będzie maleć – rozwija się bowiem bardzo szybko energetyka prosumencka, zestawy fotowoltaiczne można już kupić za 60–70 tys. zł, a na taki wydatek stać wiele osób budujących dziś domy – podkreśla prezes Rogala. Jego zdaniem będzie więc przybywać elektrowni wiatrowych oraz innych źródeł energii odnawialnej jak w Austrii czy Niemczech. – Dlatego w PGG dywersyfikujemy działalność spółki. Mamy spore tereny oraz połączenia dachów, na których mogą funkcjonować ogniw słoneczne – dodaje prezes PGG.

Specjaliści z Biura Strategii, Inwestycji i Rozwoju PGG zaznaczają, że chociaż energochłonne maszyny i urządzenia górnicze (zwłaszcza te pod ziemią) wymagają znacznie większych mocy, to elektryczność z OZE doskonale nadaje się do oświetlenia i zasilania budynków na powierzchni zakładu. Dla zobrazowania sprawności nowej instalacji specjaliści PGG dają taki przykład: ilość wytwarzanego na niewielkiej powierzchni prądu wystarczyłaby aż dla 177 domów jedno-

fot. mat. pras.

**\\ Specjaliści z Biura Strategii, Inwestycji i Rozwoju PGG zaznaczają, że chociaż energochłonne maszyny i urządzenia górnicze (zwłaszcza te pod ziemią) wymagają znacznie większych mocy, to elektryczność z OZE doskonale nadaje się do oświetlenia i zasilania budynków na powierzchni zakładu. **

rodzinnych (4-osobowych gospodarstw). Najwięcej będzie jej w długie dni od marca do września (80 proc. produkcji rocznej). – Energia zostanie wykorzystana w całości na potrzeby własne PGG, co pozwoli na ograniczenie poboru energii z sieci, a w konsekwencji na większą niezależność energetyczną spółki. Przedsięwzięcie to stworzy też nowe miejsca pracy dla osób nadzorujących pracę instalacji – powiedział Tomasz Rogala.

Panele do zadań specjalnych

Mając własny prąd w Halembie, PGG zaoszczędzi na rachunkach 136,5 tys. zł rocznie. – Panele ogniw krzemowych monokrystalicznych o wysokiej sprawności sprowadziliśmy z Niemiec, aby uzyskać europejską gwarancję jakości. Mają 25 lat żywotności, pokryte są samoczyszczącą warstwą. Jeśli zabraknie większych opadów deszczu, 3–4 razy w roku trzeba będzie spłu-

kać powierzchnię paneli wodą pod ciśnieniem – mówi Krzysztof Bussek z BSiIR PGG. Panele w Halembie są wytrzymałe: 2-milimetrową warstwę krzemu zabezpiecza powłoka polimerowa i specjalnie utwardzone termicznie szkło, odporne na uderzenia kul gradowych wielkości do 2,5 cm (na testach bez szkód bombardowano ogniwa z prędkością 50 km/h). Panele znoszą wysokie temperatury (w Australii pracują nawet przy 85 stopniach Celsjusza), lecz upały nie sprzyjają ogniom: nagrzane powyżej 43 stopni Celsjusza zaczynają tracić na wydajności.

Takie rozwiązania są coraz częściej stosowane w Polsce, bo nie tylko są ekologiczne, lecz przede wszystkim dają wymierne korzyści. W najbliższym czasie na montaż – tym razem paneli naziemnych – czekają hałdy kopalni Sośnica w Gliwicach wzdłuż autostrady A4, a kolejne instalacje dachowe powstaną w Sośni-

cy, Rudzie Śl. i Rybniku. Pilotaż w Halembie spółka sfinansowała z własnych środków. Koszt całego projektu energetyki słonecznej w PGG obliczany jest na ok. 300 mln zł. Jednak nawet 80 proc. dofinansowania będzie można uzyskać z UE w programie NFOŚiGW w Warszawie na zmniejszenie emisyjności przemysłu. Są również dostępne inne możliwości finansowania. – Chińskie firmy nie tylko dostarczają zestawy fotowoltaiczne, lecz także potrafią zorganizować finansowanie dla takich inwestycji – zaznacza prezes Rogala. – Podkreśla, że banki bardzo chętnie wchodzi w projekty związane z odnawialnymi źródłami energii. Fundusze ekologiczne też wspomagają tego typu przedsięwzięcia, bo łatwo ustalić, jakie dają one efekty dla ochrony środowiska. Tzw. unikniętą emisję w związku z przejściem na zużycie czystej energii w całym projekcie PGG szacuje się na ok. 60 tys.

t dwutlenku węgla (CO₂) w roku. Tylko wspomniany pilotaż w Halembie zapobiegnie wyrzuceniu w powietrze 317 t dwutlenku węgla (CO₂), 297 t dwutlenku siarki (SO₂), 302 t tlenków azotu (NOx) oraz 18 kg pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀.

Warto dodać, że oprócz fotowoltaiki Polska Grupa Górnicza inwestuje w zagospodarowanie metanu z kopalń dla kogeneracyjnej produkcji prądu, ciepła i sprężonego powietrza. PGG przygotowuje tzw. green book – dokument z założeniami i nowymi kierunkami rozwoju w zakresie fotowoltaiki, zgazowania węgla i nowatorskich usług, korzystających z potencjału górnictwa.

Mniej gazów cieplarnianych

Zdaniem prezesa Rogali polski sektor górnictwa węgla kamiennego w ostatnich 30 latach przeszedł ogromne zmiany – czego przykładem są też wspomniane inwestycje. Od 1989 r. emisja gazów cieplarnianych z sektora energetyki spadła o ponad 33 proc., a sprawność bloków węglowych wzrosła o 10 proc. Te zmiany są kontynuowane, albowiem Rzeczpospolita Polska, ratyfikując Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzoną w Nowym Jorku 9 maja 1992 r. (Dz.U. z 1996 r. nr 53, poz. 238), zwaną dalej „konwencją klimatyczną” oraz w 2002 r. Protokół z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r. (Dz.U. z 2005 r. nr 203, poz. 1684), zwany dalej „Protokołem z Kioto”, włączyła się w międzynarodowe działania mające na celu zapobieganie zmianom klimatu. Jednym z głównych zobowiązań wynikających z ratyfikacji Protokołu z Kioto przez Polskę jest redukcja emisji gazów cieplarnianych o 6 proc. w latach 2008–2012 w stosunku do roku bazowego (co wykonaliśmy z nawiązką) oraz o 20 proc. w latach 2013–2020 (zgodnie z Poprawką z Dohy, tj. decyzją 1/CMP.8, zobowiązanie na lata 2013–2020 będzie wypełniane wspólnie z Unią Europejską). Redukcja dwutlenku węgla jest kluczowym zagadnieniem klimatycznym w Europie i na świecie. Osiągnięcie poziomu 20 proc. będzie możliwe m.in. dzięki podniesieniu efektywności oraz zwiększaniu udziału Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) w produkcji energii elektrycznej i produkcji ciepła. Projekt PGG właśnie temu służy.

Artykuł powstał we współpracy z Polską Grupą Górniczą SA

Czysta energia i oszczędność

PROGRAM MÓJ PRĄD \ W ramach programu NFOŚiGW przekazuje jednorazowo do 5 tys. zł na zakup i montaż instalacji fotowoltaicznych w gospodarstwie domowym. Na ten cel przygotowano w sumie 1 mld zł, a z środków może skorzystać każda osoba fizyczna. Program Mój Prąd cieszy się dużym zainteresowaniem – dotychczas złożono już ponad 3,8 tys. wniosków.

EKOLOGIA \ Resort środowiska wspiera prośrodowiskowe działania Polaków

Ochrona środowiska to nasze wspólne zadanie

Kluczowym celem działań podejmowanych przez resort środowiska jest poprawa jakości życia mieszkańców Polski. Dlatego, mając na uwadze zapewnienie trwałego rozwoju społecznego i gospodarczego kraju, dbamy o środowisko naturalne i polską przyrodę, a także szanujemy jej zasoby.

Wiedząc, jakie wyzwania stoją przed naszym społeczeństwem, wspólnie z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) przygotowaliśmy szereg programów finansujących realizację proekologicznych przedsięwzięć. Prezentujemy Państwu naszą ofertę możliwości uzyskania dofinansowań na ochronę środowiska.

Program Czyste Powietrze

Wszyscy chcemy oddychać czystym powietrzem, dlatego resort środowiska podjął realne działania na rzecz zwalczania smogu. Czyste Powietrze to sztan-dardowy program rządowy o ogromnej skali finansowej – jego budżet wynosi 103 mld zł, a realizacja planowana jest do 2029 r. Głównym założeniem programu jest ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji, które powstają na skutek ogrzewania domów jednorodzinnych słabej jakości paliwem w przestarzałych piecach. Środki finansowe mają służyć nie tylko wymianie pieców, lecz także do termomodernizacji budynków.

Każdy właściciel domu jednorodzinnego może zdobyć dofinansowanie, wypełniając wniosek przez internet lub składając go osobiście w wojewódzkim funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej czy w siedzibie swojej gminy, jeśli ta podpisała stosowne porozumienie z WFOŚiGW. W ciągu około dziesięciu lat dzięki programowi Czyste Powietrze uda się ograniczyć emisję szkodliwych pyłów do atmosfery o setki tysięcy ton.

Zachęcamy Polaków do skorzystania z tego programu i wymiany źródeł ciepła na te bardziej nowoczesne i ekologiczne oraz do ocieplenia swoich domów. Dzięki temu nie tylko będą w przyszłości oddychać czystszy-m powietrzem, lecz także zwiększą oszczędności w domowym budżecie.

Program Mój Prąd

Odnawialne źródła energii to czysta energia i oszczęd-

fot. Ministerstwo Środowiska

ność, dlatego wspólnie z Ministerstwem Energii realizujemy program Mój Prąd, który jest jednym z narzędzi służących poprawie jakości powietrza w Polsce. Jego realizacja przyczyni się do poprawy efektywności energetycznej gospodarstw domowych, co przełoży się nie tylko na korzyści dla środowiska, lecz także na domowy budżet obywateli.

W ramach programu NFOŚiGW przekazuje jednorazowo do 5 tys. zł na zakup i montaż instalacji fotowoltaicznych w gospodarstwie domowym. Na ten cel przygotowano w sumie 1 mld zł, a z środków może skorzystać każda osoba fizyczna. Program Mój Prąd cieszy się dużym zainteresowaniem – dotychczas złożono już ponad 3,8 tys. wniosków. Liczymy, że wniosków będzie przybywać jeszcze więcej dzięki wprowadzonej niedawno możliwości wnioskowania o dofinansowanie online – od teraz możemy załatwić tę sprawę w kilka minut, a potrzebujemy do tego jedynie profilu zaufanego lub e-dowodu.

Usuwanie folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej

Naszym zadaniem jest rozwiązanie ekologicznych problemów występujących na polskiej wsi. Dlatego po sukcesie pilotażu programu zbierania i unieszkodliwiania foliowych opakowań zdecydowaliśmy o wdrożeniu go na terenie całego kraju. Budżet programu, polegającego na zbieraniu, transporcie oraz odzysku lub unieszkodliwieniu odpadów z folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu Big Bag, wynosi 100 mln zł, a o środki z niego mogą starać się gminy.

Planujemy, że masa odpadów poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu wyniesie co najmniej 200 tys. ton. Program ten w znacznym stopniu ułatwi życie mieszkańcom wsi i terenów nieurbanizowanych.

Regeneracja środowiskowa gleb poprzez ich wapnowanie

Również rolnictwo może być bardziej przyjazne dla środowiska naturalnego. Okręgowe stacje chemiczno-rolnicze dofinansowują zakup i wysiew wapna nawozowego lub środ-

ków wapnujących w celu regeneracji gleb. Program wapnowania gleb realizowany będzie w latach 2019–2023, a jego budżet wynosi ponad 300 mln zł.

Agroenergia

Program Agroenergia skierowany do rolników indywidualnych to 200 mln zł przeznaczonych na zakup i instalację odnawialnych źródeł ciepła w gospodarstwach. Celem programu jest kompleksowe wsparcie związane z ograniczeniem negatywnego wpływu na środowisko działalności rolniczej.

Dotacje i preferencyjne pożyczki pomogą rolnikom zmniejszyć zużycie np. wody oraz znacznie poprawią efektywność energetyczną w gospodarstwach rolnych. Program ten to również dobra wiadomość dla środowiska, gdyż przyczyni się on do poprawy jakości powietrza na obszarach wiejskich.

Program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest

W latach 2019–2023 przeznaczymy 170 mln zł na program finansowania usuwania wyrobów zawierających

azbest. O dofinansowanie na rzecz mieszkańców ubiegać się mogą gminy, związki międzygminne i powiaty. Najbiedniejsze gminy otrzymają nawet 100 proc. refundacji kosztów.

„Zachęcam do skorzystania z programów wsparcia, jakie oferuje resort środowiska. Dzięki nim każdy z nas będzie miał wpływ na stan środowiska, w jakim żyjemy. Zadbajmy wspólnie o przyszłość zarówno naszych małych ojczyzn, jak i całego kraju” – minister środowiska Henryk Kowalczyk.

Niniejszy materiał został sfinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Za jego treść odpowiada wyłącznie Ministerstwo Środowiska.

Artykuł sponsorowany

KSIĄŻKA \ W Czechach ukazało się właśnie tłumaczenie książki Joanny Siedleckiej „Czarny ptasior”. Wydanie wsparł Instytut Książki. „Czarny ptasior” demistyfikuje życiorys Jerzego Kosińskiego oraz rzekomo autobiograficzną powieść „Malowany ptak”, szkalującą Polskę, a uchodzącą na świecie za świadectwo zagłady Żydów. To właśnie w Czechach wyprodukowano filmową adaptację książki Kosińskiego.

gpcodziennie.pl
www.niezalezna.pl

CZWARTEK – NIEDZIELA
31 PAŹDZIERNIKA – 3 LISTOPADA 2019

KULTURA

13

1 listopada na ekrany kin wejdzie amerykańska produkcja „Nieplanowane”. To bardzo ważny głos w dyskusji na temat aborcji. Głos niepozostawiający wątpliwości, że aborcja to nic innego jak morderstwo. Jak bardzo brutalne, zobaczymy właśnie w tym filmie. Polskie środowiska lewicowe, śladem amerykańskich, rozpoczęły bojkot filmu, zanim ten wszedł na ekrany.

Sylvia Kołodyńska

Film Chucka Konzelmana i Cary’ego Solomona to oparta na faktach historia Abby Johnson (Ashely Bratcher), dyrektor aborcyjnej kliniki Planned Parenthood. Kobieta pnie się po szczeblach kariery, wierząc, że prowadzona przez nią klinika wspiera kobiety i ratuje przed niechcianymi ciążami. Kobiętę spotka chwila otrzeźwienia, gdy zda sobie sprawę, że ma na sumieniu 22 tys. aborcji. Ale zrozumienie to dopiero po ośmiu latach, będąc już dyrektorem kliniki, gdy po raz pierwszy zobaczy, jak naprawdę wygląda

FILM \ Bojkot filmu pro-life

Aborcja – najbrutalniejsza kinowa scena morderstwa

Abby Johnson przejrzała na oczy dopiero, gdy została poproszona o asystowanie przy aborcji | fot. Michael Kubeisy/mat. pras./d

da aborcja. Widzimy to na obrazie USG. Jak rura wprowadzona do macicy wsysa te „nieczujące tkanki”. „Tkanki”, które stanowią kształt człowieka, bronią się przed śmiercią, próbują siłować, uciekać, uniknąć rozszarpania... To jedna z najbardziej dramatycznych scen morderstwa,

jakie widziało światowe kino. Znacznie bardziej przerażające od tych znanych z „Rambo” czy „Jokera”. Mimo że zabijanie człowieka widzimy na czarno-białym monitorze USG. Filmowcy pokazują też, co później dzieje się z ciałem nienarodzonego dziecka. Jak jest... mielone. Trudno pi-

sać o tym filmie, tak samo jak trudno jest ten film oglądać. Ale jest też światło w tunelu. W filmie pada bezcenna informacja, że gdy przed kliniką modliły się grupy wierzących w Boga, 75 proc. pacjentek odwoływało zabiegi.

Z pewnością ogromną wartością produkcji jest też po-

kazanie manipulacji wokół tematu aborcji. Propagandy i nowomowy, która ma na celu rozkręcanie wielkiego aborcyjnego biznesu, dającego korporacjom ogromne zyski. Nie dziwi zatem to, że lewicowe aktywistki w Polsce, wzorem amerykańskich, pod hasłem „aborcja jest bezpieczniejsza niż poród” sieją zamęt wokół filmu i zachęcają do jego bojkotu. Oczywiście im bardziej są zajadłe ataki na tę produkcję ze strony takich środowisk, tym lepiej świadczy to o obrazie, który w piątek trafi na duże ekrany.

– Patrząc od strony duchowej, film „Nieplanowane” można porównać tylko z „Pasją” Mela Gibsona. To po prostu trzeba obejrzeć – przekonuje Lech Dokowicz, reżyser, pomysłodawca akcji Różaniec do Granic. W imieniu mediów Strefy Wolnego Słowa, które objęły premierę patronatem, my również zapraszamy do kin.

Na zawsze w naszej pamięci

ZADUSZKI \ „Najlepsze dopiero nadejdzie” – to nie tylko tytuł ostatniej piosenki, którą zaśpiewał publicznie Frank Sinatra, lecz także jego epitafium. Z tą wiarą tuż przed dniem zadusznym wspominamy wybitnych twórców i artystów, których pożegnaliśmy w ciągu ostatniego roku.

We wrześniu w wieku 85 lat zmarł Jan Kobuszewski. Na jego widok uśmiechały się nam oczy i robiło ciepło w sercu. „Żegnamy aktora prawdziwie wybitnego, który za sprawą swoich ról filmowych i telewizyjnych był w naszych domach gościem bardzo miłym i bardzo oczekiwanym. Był nam bliski nie tylko dzięki swojej sztuce, ale też dzięki temu, co prezentował sobą jako człowiek” – napisał o aktorze prezydent RP Andrzej Duda. Kobuszewski, traktując swój zawód jako posłannictwo, zachowywał w życiu naturalną hierarchię wartości i wierność zasadom. W wywiadzie rzece, który przeprowadził z nim paulin o. Robert M. Łukaszuk, Kobuszewski powiedział: „Nigdy się nie zgodziłem, by w jakiegokolwiek sztuce mówić coś przeciwko Bogu czy choćby tylko przeciw tej instytucji, jaką jest Kościół – nie będę dla kariery czy jakiegos zła-

manego grosza mówić tego, w co nie wierzę”.

W czerwcu pożegnaliśmy Macieja Parowskiego – pisarza, krytyka, wieloletniego redaktora naczelnego „Nowej Fantastyki”, autora recenzji filmowych w „Gazecie Polskiej”, twórcę scenariuszy komiksów (m.in. popularne serie: „Funky Koval”, „Wiedźmin”). Warto sięgnąć po jego książki: od felietonowego „Bez dubbingu”, przez „Burzę”, „Kukułkę na koniu trojańskim”, aż po właśnie wydany „Leksykon moich autorów”. „Nie cierpiał literackiej hochsztaplerki. Konkret, szacunek dla wartości i dobra polszczyzny” – wspominał Parowskiego na łamach „Codziennej” Mirosław Kowalski.

W czerwcu zmarł również reżyser, scenarzysta i pisarz Ryszard Bugajski, twórca m.in. filmów „Przesłuchanie”, „Generał Nil”, „Układ zamknięty” i kilku spektakli telewizyjnych, jak np. „Śmierć rotmistrza

Pileckiego”. W październiku odszedł reżyser Janusz Kondratiuk, autor takich filmów jak „Dziewczyny do wzięcia”, „Wniebowzięci” (wspólnie z bratem Andrzejem) czy „Jak pies z kotem”. W kwietniu zmarł Stanisław Jędryka – twórca filmów i seriali dla młodzieży, jak: „Do przerwy 0:1”, „Wakacje z duchami” i „Podróż za jeden uśmiech”. W grudniu 2018 r. pożegnaliśmy z kolei Kazimierza Kutza, twórcę słynnych filmów: „Sól ziemi czarnej”, „Perła w koronie”, „Paciorki jednego różańca”, „Śmierć jak kromka chleba”.

W tym roku odszedł wybitny reżyser operowy prof. Ryszard Peryt, ceniony lektor Janusz Koziół, aktorka Hanna Dunowska, wokalistka Wanda Warska, aktor Tadeusz Pluciński, aktor ks. Kazimierz Orzechowski, wybitny kompozytor Bogusław Schaeffer, grafik Ryszard Szaibo, rysownik Bohdan Butenko oraz aktorka

Zofia Czerwińska, czyli niezapomniana Balcerkowa z serialu „Alternatywy 4”.

W ciągu ostatniego roku pożegnaliśmy również dwóch wybitnych włoskich reżyserów: Bernarda Bertolucciego („Konformista”, „Ostatni cesarz”) oraz Franca Zeffirellego („Brat Słońce, siostra Księżyc”, „Romeo i Julia”). Zmarł brytyjski aktor, reżyser Albert Finney, amerykański aktor i reżyser Peter Fonda oraz znany z roli Dylana w serialu „Beverly Hills 90210” aktor Luke Perry. Pożegnaliśmy też piosenkarkę Doris Day, śpiewaczkę operową Jessye Norman oraz lidera zespołu The Prodigy Keitha Flinta. W lipcu odszedł holenderski aktor Rutger Hauer, a w październiku legenda czeskiej piosenki Karel Gott. Przed paroma dniami pożegnaliśmy rosyjskiego pisarza Władimira Bukowskiego. Na zawsze pozostaną w naszej pamięci.

(AnKraj)

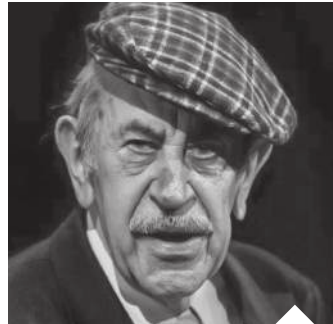
Maciej Parowski

| fot. Igor Smirnow/Gazeta Polska

Zofia Czerwińska

| fot. Wikipedia/d

Jan Kobuszewski

| fot. Wikipedia/d

2 OPINIE

3 TEMAT DNIA

4 TRADYCJA

5 POLSKA

6-7 ŚWIAT

8-12

GOSPODARKA

13

KULTURA

14-15

PUBLICYSTYKA

16

PODRÓŻE

17

O SZTUCE

18

MOTORYZACJA

19-20

SPORT

foto: Wikipedia/d

Leonardo da Vinci

(1452–1519) włoski malarz, architekt, filozof, muzyk, matematyk, mechanik, anatom, geolog

\\ Doktorzy, którzy zajmują się chorymi, powinni koniecznie zrozumieć, czym jest człowiek, czym jest życie i czym jest zdrowie, i w jaki sposób równowaga i harmonia tych elementów je podtrzymuje. \\

Zrobimy dziś wszystko, by uchronić się przed starością, przed śmiercią. Meditatio mortis już dawno przestało mieć jakiegokolwiek znaczenie, teraz ważne jest tylko, by uciec śmierci spod kosy. W kulturze kultu życia, młodości, vitalności, piękna nie ma na nią bowiem miejsca.

DYLEMATY CYWILIZACJI \ Manipulacje genowe oraz inne formy nadawania ludzkiemu życiu cech nieśmiertelności to wyzwanie, przed którym niedługo stanie ludzkość

Zabić śmierć

Małgorzata Matuszak

Zaczynamy sięgać po coraz bardziej wyrafinowane środki, by niewygodne tematy o starości i śmierci odsunąć i zastąpić je myśleniem o tym, jak się tej nieuchronności pozbyć i w jaki sposób uczynić starość zdrowszą i szczęśliwszą. Nie wystarczy przecież żyć długo. Egzystencja bowiem powinna mieć określoną jakość, w której nie ma miejsca na to, co towarzyszy starzeniu. Długo trwała młodość, przekraczające znacznie dotychczasowe normy trwania życie, a nawet nieśmiertelność – to wyzwania przyszłości. Przyszłości, która ma początek już dzisiaj.

Uleczyć starość

Czy powstrzymanie starzenia się organizmu ludzkiego jest możliwe? Naukowcy nie mają wątpliwości, że tak. Profesor Gordon Lithgow, ekspert w dziedzinie medycyny poświęconej starzeniu się, mówi wprost: „Mamy wszelkie powody, aby w to wierzyć. Przyszłość przynosi nowe odkrycia biologiczne, które zaczynamy odnosić do działania ludzkiego organizmu. 20 lat temu starzenie się było biologiczną zagadką. Obecnie zaczynamy rozumieć, na czym polega”. Jedną z substancji, która miałaby wydłużyć życie człowieka, sprawić, by mógł dożyć w zdrowiu 110–120 lat, miała być choćby metformina, lek do tej pory podawany w leczeniu cukrzycy. Badania na zwierzętach wykazały, że znacznie wydłuża ich życie, wzmacniając także kości. Zawarta w metforminie duża ilość tlenu, która uwalnia się do komórek i odżywia je, miałaby sprawić, że ludzie przyjmujący ją w wieku 70 lat będą mieli sprawność fizyczną i psychiczną 50-latków.

Metformina to lek znany od dawna, zaczęto tylko odkrywać inne jego zastosowania. Inne zespoły badaw-

cze idą dalej. Ten z Erasmus University Medical Center twierdzi, że opracowane przez niego tabletki odmładzające PBS i FOXO4-DRI wkrótce trafią na rynek. Wyniki wstępnych testów są obiecujące – myszy w podeszłym wieku po roku terapii odzyskiwały sprawność funkcjonowania wątroby, wzrosła ich wytrzymałość fizyczna, a także poprawił się wygląd ich futra. Rosjanie z kolei odkryli antyoksydant SkQ1, powstrzymujący mutacje komórkowe odpowiedzialne za proces starzenia się organizmu. Naukowcy pracowali nad nim od dekad. Testy na gryzoniach wypadły obiecująco. Po sprawdzeniu, jak działa na ludzi, na rynek ma trafić za trzy lata. Naukowcy z Harvard Medical School i University of New South Wales odkryli zaś rewolucyjną cząsteczkę o nazwie NAD, która ma kluczowe znaczenie dla procesów na poziomie komórkowym odpowiadających za starzenie się. Powstrzymuje ona białka DBC1 i inne białka przed hamowaniem procesu naturalnej naprawy komórek. Na razie enzym zwiększający ilość NAD jest testowany na myszach, z niezwykle obiecującym skut-

kiem, a za kilka lat ma być już dostępny w sprzedaży.

Powstrzymywanie procesów starzenia, zapobieganie rozwojowi groźnych chorób to tylko jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej nauki. Zajmuje się ona jednak także sprawami bardziej skomplikowanymi i budzącymi wiele wątpliwości. Do takich należy problem, jak uczynić życie człowieka radykalnie dłuższym, wręcz nieskończonym.

Przeczekać śmierć

Nieśmiertelność oferuje chociażby amerykańska firma Alcor Life Extension. Proponuje możliwość zamrożenia ciała po śmierci i przywrócenie do życia wtedy, gdy medycyna znajdzie skuteczny sposób na wyleczenie choroby, która zabiła pacjenta. Max More, dyrektor Alcor Life Extension, tak przekonuje do usług oferowanych przez firmę: „Kriónica nie polega na zamrażaniu denatów. Jest to przedłużenie medycyny. Jeżeli właściwie przeprowadzimy krioprezervację, osoba ta nie jest nieżywa. Trudno nam to zrozumieć. Wiele osób pyta, czy oni są żywi. Nie są, bo nie chodzą, nie mówią, ich

mózg nie pracuje. Zatem nie żyją? Otóż nie. Są w zawieszeniu. Czekają na przywrócenie do życia wtedy, kiedy choroba, na którą zapadli, stanie się uleczalna. Możemy ożywić także tych, którzy są zdrowi, ale chcą wrócić tu odmłodzeni”.

Kiedy tylko zostanie stwierdzony zgon klienta, zespół specjalistów zamraża jego ciało. Krew zastępowana jest płynem, który nie ulega zamrożeniu, ciało zaś umieszcza się w ciekłym azocie, w temperaturze minus 196 st. C. Kriogenizacja całego ciała kosztuje 200 tys. euro, a samej głowy – 80 tys. (około 75 proc. pacjentów Alcora to tzw. pacjenci neuro, czyli mózgi przechowywane w głowie lub osobno). Przez 45 lat działalności firmy, która powstała w 1972 r., nie ożywiono żadnego ze 148 pacjentów.

Kriogenizacja budzi ogromne wątpliwości natury etycznej. Także z tego powodu, że nie ma praktycznie szansy, by mogła ona osiągnąć pożądaný skutek. Nie można w ten sposób zamrozić ciała, żeby mu nie zaszkodzić, do krioprezervacji używa się bowiem środków chemicznych, które same w sobie są szkodli-

we. Doktor Boris Rubinsky pracuje zatem nad nową metodą – hibernacją w wersji ekstremalnej, dzięki której udało się już w taki sposób zahibernować robaka, że przetrwał on krioprezervację, woda w jego komórkach nie zamarza (w tej metodzie temperaturę obniża się do minus 5 st. C, wykorzystując stalową butlę pod wysokim ciśnieniem), a tkanki pozostały nienaruszone. Doktor Rubinsky przekonany jest o tym, że podobną procedurę można zastosować względem organizmu ludzkiego, to tylko kwestia czasu i dopracowania metody, pod względem biofizycznym proces byłby bowiem taki sam, jak w przypadku robaka.

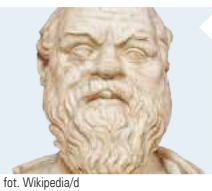
Mózg na twardym dysku

Metody kriogeniczne, chociaż kuszące, nie zapewnią wiecznego życia, przynajmniej nie w bliżej określonej przyszłości. Zaczęto marzyć więc o czymś innym – o nieśmiertelności cyfrowej. „Być może przyszłością naszego gatunku nie jest białko, lecz krzem?” – pytają transhumaniści. Zmieniając mózg w pakiet danych, będzie można go kopiować, robić backupy i wgrywać tam, gdzie będzie to potrzebne.

Robertowi McIntyre’owi, inżynierowi i informatykowi, udało się zakonserwować w stanie nienaruszonym mózg królika z miliardami synaps. Stwierdza: „Oto przykład doskonale zachowanego mózgu. W pierwszej fazie trzeba zabezpieczyć połączenia synaptyczne, bo uważa się, że pamięć przechowywana jest w mózgu w synapsach”. Kolejny etap to przełożenie języka synaps na język informatyki. McIntyre nie zamierza ożywiać zwierzęcia, ale zapisać jego mózg na twardym dysku. Informatyk – podobnie jak wszyscy transhumaniści – marzy o tym, by stworzyć cyfrowy mózg tak doskonały jak oryginał. „Chcę, byśmy mogli z nim rozmawiać tak jak z człowiekiem z krwi i kości. Dla mnie tak wła-

foto: Adobe Stock

Sokrates

(ok. 470–399 r. przed Chr.) grecki filozof, obok Platona i Arystotelesa uważany za największego filozofa starożytności

\\ Nikt nie wie, czy śmierć nie okaże się największym błogosławieństwem dla ludzkiej istoty, a jednak ludzie boją się jej, jak gdyby posiadali niezbitą pewność, że jest największym z nieszczęść. \\

śnie wygląda życie wieczne” – mówi przekonany o tym, że w przyszłości będzie to możliwe.

Na razie firma Humai na przykład deklaruje, że zapewni nam cyfrową nieśmiertelność w ciągu 30 lat. Ma to nastąpić dzięki zbieraniu danych na temat naszej osobowości, zachowania, sposobu poruszania się – czyli informacji, które następnie połączą się z jakimś sztucznym ciałem. Czy jednak nasza świadomość, nasze wspomnienia można zredukować do ciągu wyładowań elektrycznych i reakcji chemicznych? To, że transhumaniści są przekonani, iż nasze emocje i naszą świadomość będzie można „zacyfrować”, iż po naszej śmierci biologicznej pozostanie po nas cyfrowy sobowtór, nie oznacza jeszcze, że stanie się tak naprawdę. Ludzka świadomość wciąż pozostaje dla nauki jedną z największych tajemnic. Nawet jeśli poznanie jej to tylko kwestia czasu, trudno uwierzyć w to, by stworzone w ten sposób sobowtóry ludzi były czymś więcej niż tylko kopiami. Człowiek to przecież coś więcej niż ciało i umysł.

Rodzi się w tym miejscu pytanie o to, jak miałyby wyglądać tak długie życie człowieka. Czy nie zostałby on pozbawiony tym samym tego, co czyni je właśnie najpiękniejszym? Czy ludzie, mając w perspektywie całą wieczność, nie przestaliby doceniać każdej chwili swego życia, tego, co w nim ważne i piękne? Czy człowiek nadal chciałby siebie przekraczać? Czy wieczne trwanie może być tym, co da nam szczęście?

Genetyczne nożyczki

Innym sposobem na przedłużenie życia jest ingerencja w materiał genetyczny człowieka. Powody, dla których zaczęto próbować zmieniać DNA człowieka, są niezwykle ważne i znaczące – można dzięki temu uwolnić ludzkość od setek, a nawet tysięcy schorzeń o podłożu genetycznym. Niedawno naukowcy ogłosili przełom w tej dziedzinie. Metoda CRISP działała jak genetyczne nożyczki: wykorzystując enzym Cas9, odcina się niepożądane fragmenty DNA i zastępuje się genem MYBPC3 niemiającym wady. Jest to prosty proces i stosunkowo łatwo go przeprowadzić, pozwa-

la przy tym wyeliminować wadliwe geny należące nie tylko do jednej rodziny, lecz także całej populacji.

Brzmi to dumnie, wzbudza jednak ogrom wątpliwości etycznych. Otwiera bowiem furtkę dla eksperymentów, które dotychczas znaliśmy tylko z książek i filmów science fiction. Wyraził je chociażby Stephen Hawking, który w swych pozostawionych po sobie artykułach, nieznanymi szerokiemu gronu, zawarł swoje obawy dotyczące przyszłości. Ten niezwykle dociekliwy fizyk uważał, że postępy w inżynierii genetycznej mogą doprowadzić do powstania rasy superludzi. „Jestem pewien, że jeszcze w tym stuleciu ludzie odkryją, jak modyfikować inteligencję i instynkty, takie jak agresja. Prawo prawdopodobnie będzie zakazywać stosowania inżynierii genetycznej u ludzi. Ale niektórzy nie będą w stanie oprzeć się pokusie poprawy ludzkich cech, takich jak pamięć, odporność na choroby i długość życia” – pisał, będąc przekonany, że światowa elita, ludzie najzamożniejsi i najpotężniejsi, jeśli tylko będzie to możliwe, za-

czną edytować swoje DNA, przyczyniając się do powstania nowego gatunku. Tym samym zwykli ludzie, którzy nie będą mieli środków na manipulacje genowe, zostaną sprowadzeni do podklasy „tych nieulepszonych”.

Dokąd to prowadzi?

Manipulacje genowe, jak i inne formy nadawania ludzkiemu życiu cech nieśmiertelności, to ogromne wyzwanie, przed którym stosunkowo niedługo, biorąc pod uwagę całą jej historię, stanie ludzkość. Może się okazać, że to, co miało być drogą do nieba, stanie się pierwszym i kolejnym stopniem do piekła. Firmom i ośrodkom naukowym prowadzącym tego typu badania tylko pozornie chodzi o dobro człowieka. Leczyć go – to szczytny cel, istnieją jednak uzasadnione obawy, że nie tylko o to w tym wszystkim chodzi. To także dążenie do produkcji supermenów, aktu przekroczenia granicy, którego nie da się już cofnąć. Dla nas, zwykłych ludzi, to wciąż science fiction, to jednak naprawdę się dzieje. Nie ma co ukrywać, że w grę wchodzi

tu ogromne pieniądze. Naukowcy robią wszystko, by starzenie człowieka nie było procesem nieuchronnym. Współczesne firmy biotechnologiczne prześcigają się w tym, by nie tylko znaleźć skuteczny lek na starość, lecz także uczynić życie człowieka bezkresnym. W Dolinie Krzemowej GAFA, czyli połączenie Google’a, Amazona, Facebooka i Apple’a, zainwestowała ponad milion dolarów w start-upy i badania w tej dziedzinie. I nie tylko oni. Trwa wyścig, w którym chodzi nie tylko o to, kto pierwszy wynajdzie skuteczny lek zapobiegający starzeniu się organizmów ludzkich i sposób na nieśmiertelność, lecz także o ogromne pieniądze, które z odkryciem tym się wiązą. Dla ośrodków oferujących nieśmiertelność liczy się tylko cel handlowy – to, ile można na swoich odkryciach zarobić. Dlaczego nie zastanawiają się głębiej, czemu to wszystko miało by służyć i jakie zagrożenia dla ludzkości w związku z ich potencjalnymi sukcesami mogłyby się wiązać?

.....
Tekst ukazał się w miesięczniku „Nowe Państwo” numer 11 (152)/2018

REKLAMA

Advertisement for NBP (Narodowy Bank Polski) featuring a green header with the text 'JUŻ W NAJBLIŻSZY PONIEDZIAŁEK DRUGI ODCINEK CYKLU' and a large title 'Twoje finanse codziennie'. Below the title is the subtitle 'SYSTEM BANKOWY, JEGO FUNKCJE I STRUKTURA'. A list of topics to be covered is provided: 'DOWIEDZ SIĘ MIĘDZY INNYMI: -> Jakie są funkcje Narodowego Banku Polskiego? -> Na co wpływa poziom stóp procentowych? -> Jakie instytucje czuwają nad bezpieczeństwem naszych pieniędzy?'. The NBP logo and name are at the bottom left, and project information is at the bottom right.

WIDOK \ Cmentarz Na Rossie znajduje się na czterech stromych wzniesieniach: Górze Literackiej, Górze Anielskiej, Wzgórzu Pomocnym i Wzgórzu Południowym. Dzięki temu, spacerując po cmentarzu, co rusz widzimy z góry jego panoramę, z niekiedy dość chaotycznie rozlokowanymi grobami.

Przed główną bramą cmentarza Na Rossie znajduje się kilkadziesiąt wojskowych nagrobków wiernych żołnierzy Marszałka Piłsudskiego | fot. Stefan Czerniecki (4)

WILNO \ Cmentarz Na Rossie

Poezja (dla) Marszałka

Przy ul. Rasu słysząc deszcz. Cichy szelest. Delikatna mżawka muska suche gałęzie pojedynczych drzew rosnących przed wejściem na cmentarz. Do głównej bramy zostało jeszcze kilkanaście metrów.

Stefan Czerniecki
czerniecki.net

P przed bramą widać kilkadziesiąt wojskowych nagrobków. Jednakowych mogił. Surowych. To żołnierze Marszałka. Bohaterowie walczący o Wilno w latach 1919–1920. Oprócz nich leżą tu także żołnierze AK polegli w akcji „Ostra Brama” w lipcu 1944 r.

Największy grobowiec znajduje się w centrum żołnierskiej kwatery. Skrywa serce Józefa Piłsudskiego ukryte w kryształowej urnie. Pochowane jest obok ukochanej matki, pani Marii z Bilewiczów Piłsudskiej. Sam Marszałek zdecydował o złożeniu tutaj swojego serca już siedem lat przed śmiercią.

Przy obszernej płycie krząta się starsza pani. Lewą rękę trzyma na drewnianej kulii. Prawą dłoń opiera na ławce. Pomimo tych trudności porusza się bardzo sprawnie, porządkując kwiaty na grobie Marszałka i jego mamy. Gdy dostrzeżę polską grupę, ożywia się i deklamuje na powitanie wiersz:

– W noc majową przylecieli trzej aniołowie,
I usiadli nieruchomo tam przy jego grobie,
I dla ciebie także wodzu odpocząć też trzeba
Zabierzemy Twoją duszę prosto li do nieba.

Żebyś miał jak ptaki słońce po wieczystych drogach,
Żebyś miał jak diament tam u Pana Boga...

To pani Irena Boładź. Polka mieszkająca na Litwie. Jest miejscową poetką, niektórzy nazywają ją wileńską gawędziarką. Od lat wita polskie grupy przybywające do miejsca spoczynku serca Józefa Piłsudskiego.

– Chodziłam do drugiej klasy, gdy Marszałek był pod Ostrą Bramą. Pamiętam go dobrze – chwali się zagadnięta o Piłsudskiego.

Przy wileńskim cmentarzu Na Rossie nietrudno zresztą o Polaków. Także tych miejscowych. Pani z pięknym brzmiącym kresowym akcentem zachwala różyczki, które dopiero co ścięła w swoim ogródku.

– Różyczka dla Marszałka – zachęca.

– A przyjmuje pani złotówki? – pyta ktoś.

– Pani kochana. Z największą przyjemnością!

Wizyta na cmentarzu Na Rossie to jednak nie tylko kwatery żołnierskie z grobem Piłsudskiego. To także setki nazwisk polskiej inteligencji. A przez to setki historii, o których można by słuchać godzinami. Jak choćby ta dotycząca ojczyma Juliusza Słowackiego, niejakiego Augusta Bécu. Pewnie mało kto z mijających w tej chwili jego grób wie, że właśnie przechodzi obok miejsca wiecznego spoczynku pier-

wowzoru postaci Doktora z III części „Dziadów”. Swoją drogą historia jego śmierci to idealny wprost temat do opowieści dla każdego szanującego się przewodnika po Wilnie. W owo wrześniowe popołudnie 1824 r. 53-letni profesor odbywał akurat wczesnopopołudniową drzemkę w swoim gabinecie. Około godz. 13 do pomieszczenia wpadł piorun kulisty. Zabijając Bécu na miejscu.

Niewielu odwiedzających cmentarz zachodzi także do grobu Marii Piłsudskiej, pierwszej żony Marszałka. Tej, o której względy walczył on z Romanem Dmowskim. Tej, która nigdy nie powiedziała złego słowa o mężu, który przecież, wyruszywszy na wojnę w 1914 r., nigdy już do niej nie wrócił.

Na Rossie spoczywa także młodszy brat Józefa Piłsudskiego, Adam. Ten sam, który piastował w Wilnie stanowisko wiceprezydenta miasta. Leżą tu także m.in. Joachim Lelewel, architekt Juliusz Kłos czy ojciec Juliusza Słowackiego – Euzebiusz.

Najwięcej zwiedzających przychodzi na grób 24-letniej Izy Salmonowiczówny, o której przez lata krążyły w Wilnie plotki, że zginęła wskutek zabawy z młodym niedźwiadkiem. W rzeczywistości umarła z powodu wady serca. Prawdopodobnie to jednak nie historia śmierci przyciąga zwiedza-

Jesienna aura na najważniejszym cmentarzu Wilna

Pani Irena Boładź od lat opiekuje się grobem serca Józefa Piłsudskiego i jego matki

jących w to miejsce. Chodzi raczej o najsłynniejszy pomnik całego cmentarza zdobiący mogiłę młodej Izy. To tzw. Czarny Anioł. Wykonana w warszawskiej pracowni kamieniarskiej rzeźba przedstawia lekko unoszącą się postać anioła, zrywające-

go łańcuchy łączące go z ziemią. Lekkość postaci zdaje się wisieć w powietrzu rzeczywiście wprawia w zachwyt. Chyba bez wyjątku każdego, kto tu przychodzi. I przy okazji pomyśli chwilę o tym, co kiedyś i tak musi się zdarzyć.

PORTRET

CZASY ANTYKU \ Najsławniejszy rzeźbiarz greckiego antyku Fidiasz (ur. ok. 490 p.n.e.–zm. 420 r. p.n.e.) został kiedyś oskarżony w tendencyjnym procesie, iż na tarczy posagu Ateny Partenos umieścił swój autoportret. Od tamtych czasów artyści wszystkich plastycznych dyscyplin swoje portrety tworzyli już nie tylko przy okazji wielkich zamówień, lecz także na potrzeby własne, na kameralnych obrazach i rzeźbach.

gpcodziennie.pl
www.niezalezna.pl

CZWARTEK – NIEDZIELA
31 PAŹDZIERNIKA – 3 LISTOPADA 2019

O SZTUCE

17

WYSTAWA \ Prace Gustawa Zemły i Alfonsa Karnego w MAW

Pamięć o zmarłych utrwalona w rzeźbach

Dwa niezwykle interesujące rzeźbiarskie portrety dwóch różnych artystów, przedstawiające jednak tę samą postać, przyciągnęły moją uwagę na połączonych prezentacjach rzeźb Alfonsa Karnego (1901–1989) i Gustawa Zemły (ur. 1931 r.) w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej. Portretowaną przez tych dwóch wybitnych rzeźbiarzy osobą był prymas Polski kardynał Stefan Wyszyński (1901–1981), którego beatyfikacja niebawem nastąpi.

Jarosław Kossakowski

Nie miałem nigdy zaszczytu osobiście rozmawiać z księdzem prymasem Wyszyńskim, ale brałem udział w ogromnej manifestacji, jaką w roku 1981 był jego pogrzeb. Widywałem wcześniej z daleka tę dość charakterystyczną sylwetkę, ale rysy twarzy kardynała Wyszyńskiego, które utrwalili w swoich rzeźbach Karny i Zemla, są dla mnie nie do zapomnienia. Charyzma i ogromna siła charakteru duchownego tak emanują z obu różnych przecież rzeźbiarskich realizacji, że głowy zwiedzających wystawę same pochylają się w wyrazie szacunku i hołdu.

Portret prymasa

Patynowana lekka zielenią płaskorzeźba Karnego w głębokim reliefie ukazuje zadumaną twarz kardynała z lewą dłonią podpierającą podbródek. Praca Gustawa Zemły natomiast to pełnoplastyczne ujęcie głowy duchownego w kardynalskiej mitrze, wychylonej trochę do przodu, jakby skierowanej do zbierających się wiernych. Obie prace to realistyczne przedstawienia, wiernie oddające rysy prymasa Stefana Wyszyńskiego. Artyzm twórców pozwolił w tych rysach dostrzec całą duchową wielkość beatyfikowanego obecnie kapłana i w sposób wręcz metafizyczny utrwalić ją w rzeźbiarskim materiale. Był więc kardynał Stefan Wyszyński dla obu rzeźbiarzy osobowością, której siła wyrazu była tak sugestywna i mocna, iż do jej przedstawienia niepotrzebne były żadne artystyczne formalne zabiegi, które przecież nieobce były obu artystom – wystarczył psychologiczny realizm.

Drewniana skrzynia z gliną

– Wyrosłem w kulcie wielkich Polaków, pragnąłem za-

wsze dać wyraz temu przepełniającemu mnie uczuciu. Jeśli chodzi o formę plastyczną, to jestem zdania, że najlepiej czynić próby dołączenia do rodzimej tradycji, niż szukać modnego naśladownictwa. Nasza kultura stanowi rosę i płód naszej ziemi – o tym staram się pamiętać – mówił w roku 1974 Alfons Karny. Artysta był szczególnie zafascynowany sztuką portretu, w której zarówno interesowała go osobowość portretowanej postaci, jak i materiał, w którym Karny opracowywał rzeźbę. Szukał twarzy wyrazistych, ale przede wszystkim były to postacie ważne dla artysty, czy to z racji postaw moralnych, czy z dokonanych twórczych lub politycznych.

Ciekawy był warsztat Karnego i sposób realizacji rzeźb portretowych. Otóż prawie nigdy nie pracował w bezpośrednim kontakcie z modelem. Tworzył najpierw wiele rysunków i szkiców, opierał się na swojej świetnej pamięci wzrokowej, tłumaczył, że praca z modelem koliduje z jego własną wizją portretowanej postaci. Bardzo starannie dobierał też materiał rzeźbiarski, twierdząc, że jedne osobowości wymagają pracy w granicie, inne w marmurze, zaś jeszcze inne w brązie. Prace Alfonsa Karnego zawsze charakteryzowały się mocną zawartością rzeźbiarskiej bryły, prostotą form i nawiązywaniem do tradycyjnej klasyki.

Ekspozycja w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej przypomina, że instytucja ta jest w posiadaniu bogatej kolekcji rzeźb Karnego, które przeważnie przechowywane są w muzealnym magazynie, i do tego właśnie magazynu bardzo trafnie nawiązała aranżacja wystawy. Prezentowane w pakach i skrzyniach rzeźbione, bezimienne głowy Karnego tworzą tło dla prac zawierających portrety wielkich Polaków. Wi-

dzimy tu mocne wizerunki Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego, Mikołaja Kopernika, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, Marii Skłodowskiej-Curie. Stojące na wystawie skrzynie z rzeźbami przypominają też, że przed wojną Karny, prowadząc dość cygański i bezdomny tryb życia, zawsze marzył o solidnej skrzyni na rzeźbiarską glinę. I taką pierwszą, obitą cynową blachą skrzynię otrzymał od prezydenta Stefana Starzyńskiego w roku 1935, kiedy został laureatem nagrody artystycznej miasta stołecznego Warszawy.

Między symbolizmem a realizmem

Prace profesora warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych Gustawa Zemły pokazane w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej tworzą zestaw dość kameralny, ale w jakiś sposób reprezentatywny dla dorobku rzeźbiarskiego tego artysty. Jest więc i dramatyczna ekspresja, którą szerokie rzesze wiernych najlepiej poznały w kościele pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w krakowskich Mistrzejowicach, są także realistyczne głowy m.in. Matki Teresy z Kalkuty i wspomniana głowa prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego.

Artysta tak wspomina prace w kościele w Mistrzejowicach: „Przez cały czas miałem poczucie ogromnego niepokoju i zażenowania. Jak ja, marny człowiek, mam rzeźbić Boga (Chrystusa Ukrzyżowanego)? W ogóle: jak Boga rzeźbić? To było dla mnie wielkim problemem. Nie zagłębiałem się w teorii sztuki sakralnej, tworzyłem intuicyjnie, spontanicznie. W miarę jak dotykałem głowy, rąk, stóp – uświadamiałem sobie, że rzeźbię Człowieka, który cierpiał i który przez to cierpienie stał się nam tak bliski”. Zespół około czterdziestu sakralnych rzeźb stworzonych w latach 80. w koście-

Gustaw Zemla, ks. Jerzy | fot. arch./d

Głowy Alfonsa Karnego, fragment wystawy | fot. arch./d

Gustaw Zemla, Prymas Polski | fot. arch./d

Alfons Karny, Kardynał Wyszyński | fot. arch./d

le w Mistrzejowicach swoją bolesną wręcz ekspresją robi ogromne wrażenie i należy do najlepszych chyba monumentalnych realizacji Gustawa Zemły.

Na wystawie w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej zwraca też uwagę praca Zemły poświęcona osobie błogosławionego ks. Jerzego

Popiełuszki. Niewielka sylweta z białego gipsu, o szeroko rozłożonych rękach, którymi chce ogarnąć drogie mu polskie społeczeństwo, a także kapłańska stula i poszarpany powróż symbolizujący jego męczeńską śmierć, tworzą przejmującą metaforę drogi życia ks. Jerzego Popiełuszki.

2 OPINIE
3 TEMAT DNIA
4 TRADYCJA
5 POLSKA
6-7 ŚWIAT
8-12 GOSPODARKA
13 KULTURA
14-15 PUBLICYSTYKA
16 PODRÓŻE
17 O SZTUCE
18
19-20 MOTORYZACJA
SPORT

fot. Wikipedia/d

REKORDOWA AUKCJA

JANÓW PODLASKI \ W tym roku na aukcji sprzedano 24 konie za rekordową sumę 3,995 tys. euro, co dowodzi, że polskie konie czystej krwi arabskiej są najlepsze na świecie. Nasze araby cieszyły się wielkim zainteresowaniem szczególnie wśród nabywców z Bliskiego Wschodu.

MOTORYZACJA \ Nissan X-Trail

Z nowym sercem pod maską

Nowy X-Trail pozuje przy uroczym wiatraku | fot. Tomasz Hamrat/Gazeta Polska (x3)

DANE TECHNICZNE	
Silnik/pojemność (ccm)	benzyna: 1332 ccm, diesel: 1749 ccm
Moc (kW/KM/obr./min)	benzyna: 117 kW/160 KM przy 5500 obr./min diesel: 110/150 przy 3500 obr./min
Maks. mom. obr. (Nm/obr)	benzyna: 270/1800 – 3250, diesel: 340/1750–2750
Przyspieszenie 0–100 km/h (s)	benzyna: 11,5 sek., diesel: 10,7 s (z napędem 4x4 i skrzynią manualną, z automatem 12,7)
Prędkość maks. (km/h)	benzyna: 198 km/h, diesel: 194 km/h (z manualnym), 190 km/h (z automatem)
Zużycie paliwa wg producenta (średnie)	benzyna: 7,7 l/100 km, diesel: 7 l/100 km
Masa własna/dopuszczalna masa	benzyna: 1485/1985 kg, diesel: 1580/2110
Wymiary (dl./szer./wys. mm)	4690/1830/1725
Pojemność bagażnika (l)	565 l (z dojazdowym kołem zapasowym)
Promocyjne ceny auta: benzyna – od 110 500 (DIG-T 160 DCT wersja Accenta) do 133 000 (wersja Tekna), diesel od 99 500 zł (wersja Visia, dCi 150 KM) do 150 500 (wersja Tekna 4x4 Xtronic dCi 150 KM)	
Wyposażenie m.in.: 6 poduszek, klima aut., ABS, ESP, radio z CD i wejściem USB, czujniki parkowania i kamera parkowania, nawigacja	

Igor Szczęsnowicz

W tym roku Nissan odświeżył swojego flagowego SUV-a – X-Trail. Pod maskę trafiły dwa nowe silniki, które mieliśmy przyjemność testować w uroczym scenarii Podlasia. Uroczysko Zaborek położone na południe od słynnego na cały świat ze swojej stadniny koni arabskich Janowa Podlaskiego urzeka swoim spokojem i klimatem przedrozbiorowej Polski. Są tu i szlachecki dwór, i karczma, i drewniany kościół, i piękny wiatrak. Wszystko to w bezpośredniej bliskości uroczajowego się na polsko-białoruskim pograniczu Bugu.

Dwa nowe silniki X-Traila to benzynowy, 160-konny, wyposażony w każdej z wersji w automatyczną skrzynię biegów i pozbawiony napędu 4x4 oraz wysokoprężny o mocy 150 KM, gdzie opcji napędu jest więcej. Bo jest zarówno z manualną, jak i automatyczną skrzynią Xtronic, jest również z napędem na cztery koła i bez. Oczywiście do pokonywania trudnych polnych lub leśnych dróg najlepsza jest wersja z na-

pędem na cztery koła, która utrzymuje pewność jazdy w terenie na bardzo wysokim poziomie. Wersja benzynowa lepiej sobie radzi na asfalcie od wysokopręż-

\\ Nowe silniki w X-Trailu dostarczają dużo radości z jazdy. Nie tylko w janowskich lasach, ale też w różnych warunkach jazdy. W tej chwili ceny auta zaczynają się dzięki promocji poniżej 100 tys. zł, co jest sporą okazją. \\

nej. Główna w tym zasługa o wiele mniejszej masy benzynowego auta i nieco większego stada koni pod maską. Podobnie żwawych jak te z janowskiej stadniny.

W środku pasażerowie pierwszego rzędu siedzeń poczuć się komfortowo – jest tu bardzo dużo miejsca. W drugim rzędzie już tak komfortowo nie będzie – olbrzymia ilość miejsca na głowę i odpowiednia dla trzech zasiadających na tylnej kanapie osób jest niwelowana przez nie za dużą przestrzeń za nogi. Z nowości w kabinie pasażerskiej zwraca uwagę nowy kształt kierownicy. Jest nieco spłaszczona na dole i bardzo wygodna. Bagażnik ma wystarczające 565 litrów pojemności.

OGŁOSZENIE PŁATNE

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi zawiadamia o toczącym się postępowaniu sygn. akt. I Ns 704/19 w sprawie z wniosku PROTEGAT 1 Niestandardowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w Krakowie o stwierdzenie nabycia spadku po Halinie Stasiak, córce Jana i Stanisławy z domu Leduchowskiej, zmarłej 20 maja 2017r. w Łodzi, ostatnio stale zamieszkałej w Łodzi i wzywa spadkobierców do zgłoszenia się i udowodnienia nabycia praw do spadku w ciągu 3 miesięcy od dnia ukazania się ogłoszenia pod rygorem pominięcia ich w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku.

W środku zwraca uwagę spłaszczona u dołu kierownica

Bagażnik jest spory, ale niezbyt ustawny

KOSMICZNE LICZBY DAVISA

KOSZYKÓWKA \ Aż 40 pkt i 20 zbiórek uzyskał Anthony Davis we wtorkowym meczu ligi NBA. Koszykarz Los Angeles Lakers potrzebował na to zaledwie 31 minut, a jego zespół rozbił we własnej hali Memphis Grizzlies 120:91. Davis aż 27 razy stał na linii rzutów wolnych. Do kosza trafił w 26 próbach, ustanawiając klubowy rekord. Co najmniej 40 pkt i 20 zbiórek udało mu się uzyskać po raz czwarty w karierze, ale nigdy w tak krótkim czasie.

gpcodziennie.pl
www.niezalezna.pl

CZWARTEK – NIEDZIELA
31 PAŹDZIERNIKA – 3 LISTOPADA 2019

SPORT

19

PIŁKA NOŻNA \ Kibice NAC Breda pamiętali o generale Stanisławie Maczku

Piękna oprawa Holendrów

Aż trudno się nie wzruszyć. W wtorkowym meczu Pucharu Holandii z Emmen kibice NAC Breda we wzruszający sposób uczcili 75. rocznicę wyzwolenia miasta spod niemieckiej okupacji. Bohaterskiego czynu dokonali polscy żołnierze pod dowództwem gen. Stanisława Maczka, a pamięć o tych wydarzeniach wciąż jest w Holandii niezwykle żywa.

Krzysztof Oliwa

Przez cały wtorek NAC Breda nawiązywał do wydarzeń sprzed ponad siedmiu dekad. W klubowych mediach społecznościowych pojawiały się wpisy opatrzone oznaczeniem #dzieki, które przywoływały wydarzenia z jesieni 1944 r. Zespół z Eredivisie przygotował także specjalne

W taki sposób kibice NAC Breda uczcili 75. rocznicę wyzwolenia miasta przez polskich żołnierzy
| fot. Twitter/d

oświadczenie, w którym czytamy: „Nasze miasto zostało wyzwolone dzięki polskim żołnierzom z 1. Dywizji Pancерnej, dowodzonej przez generała Stanisława Maczka. Dzięki ich postawie Breda została wyzwolona. Chcemy oddać hołd polskim bohaterom, którzy poświęcili swoje życie dla wolności”.

Na pucharowy mecz z FC Emmen obiekt w Bredzie zmienił także nazwę na „Stanisław Maczek Stadion”, a kibice przygotowali dedykowaną wydarzeniu oprawę. Piłkarze dostosowali się do podniesionego nastroju, wygrywając 3:2, zapewnili sobie awans do II rundy krajowego pucharu.

Walki o wyzwolenie Bredy przebiegły bardzo szybko. Oblężenie miasta rozpoczęło się 28 października i jeszcze przed końcem miesiąca ostatni niemieccy żołnierze wycofali się na wschód. Na uwagę zasługuje to, że w walkach praktycznie nie ucierpiała ludność cywilna. W dużej mierze zacho-

wała się także miejska starówka, bo Maczek nie zdecydował o nadmiernym użyciu artylerii.

Żołnierze 1. Dywizji Pancерnej z miejsca zyskali status bohaterów, a każdy z nich otrzymał honorowe obywatelstwo miasta. Po zakończeniu wojny wielu żołnierzy zdecydowało się na pozostanie w Bredzie, obawiając się represji ze strony komunistycznych władz w Polsce. Polacy szybko zasymilowali się w nowym społeczeństwie. Do dziś w Bredzie można spotkać wielu potomków bohaterów sprzed lat.

29 października w hollenderskim mieście przebywał także prezydent Andrzej Duda, który wraz z królem Holandii Wilhelmem-Aleksandrem uczcił pamięć 162 polskich żołnierzy, którzy zginęli w walkach o wyzwolenie miasta. Od 1994 r. na wojskowym cmentarzu w Bredzie spoczywa także sam Maczek.

Inteligentne miasta jako pozytywny efekt transformacji cyfrowej

TECHNOLOGIA \ Sztuczna inteligencja, algorytmy, możliwość interakcji z mieszkańcami, dopasowanie oferty do ich potrzeb – to trendy wynikające z procesu transformacji cyfrowej, która jest jednym z elementów czwartej rewolucji przemysłowej.

Na bazie tej rewolucji pojawiła się koncepcja smart city (tzw. inteligentne miasto), czyli innowacyjny projekt funkcjonowania miasta, której wdrożenie możliwe jest dzięki nowoczesnym rozwiązaniom technologicznym. Jest to odpowiedź na stale rosnące potrzeby samorządów, przedsiębiorców działających lokalnie, a także samych mieszkańców.

W Polsce w realizację koncepcji smart city doskonale wpisuje się sieć sklepów Żabka. – Kiedyś mieszkańcy musieli dostosować się do miasta, w którym przyszło im żyć. Teraz, według koncepcji smart city, to miasta powinny dostosowywać się do potrzeb mieszkańców. Ja patrzę na tę zmianę akurat przez pryzmat handlu. Dzisiejszy klient nie ma już czasu na bieganie, by za-

łatwiać swoje codzienne sprawy. Chciałby to zrobić w jednym miejscu. Właśnie tak postrzegamy zmiany, jakie zachodzą we współczesnym świecie, i tym zmianom wychodzimy naprzeciw. W Żabce klient może zrobić nie tylko zakupy, lecz

Właśnie mijają trzy lata od uruchomienia pierwszego sklepu Żabka w nowym formacie Galaxy, będącego odpowiedzią na realizację konceptu smart city. To jeden z największych remodelingów w skali Europy, którego zakończenie

komunikację oferty, dostosowanie asortymentu do oczekiwań nabywców czy udoskonalenie logistyki – opowiada wiceprezes Manikowski.

Rozwiązania wprowadzone w formacie Galaxy zawierają system do analizy cen, inteligentne półki informujące o dacie przydatności produktu do spożycia czy o ich dostępności w sklepie, kasy samoobsługowe, a także oparte na sztucznej inteligencji aplikacje wspierające klientów oraz właścicieli placówek (franczyzobiorców). Koncepcja sklepu zakłada również aktywne wykorzystanie sztucznej inteligencji, która segreguje informacje i wybiera odpowiedni przekaz według miejsca czy oczekiwań nabywcy. – Transformacja cyfrowa dotyka już każdego ob-

szaru naszego życia. Z perspektywy Żabki, gdzie mamy ponad 4 tys. franczyzobiorców, czyli niezależnych przedsiębiorców prowadzących swoje sklepy, widzimy, że rewolucja 4.0 jest osiągalna i przyswajalna, ale tylko wtedy, gdy przedsiębiorcy mają odpowiednie narzędzia, by być w stanie w takim otoczeniu funkcjonować. Jako Żabka bardzo mocno nad tymi narzędziami pracujemy i je wdrażamy, zarówno w naszych sklepach, jak i w całym łańcuchu dostaw – dodaje Adam Manikowski.

Artykuł przygotowany przez Radę Gospodarczą Strefy Wolnego Słowa

Rada Gospodarcza
STREFY WOLNEGO SŁOWA

ZAMÓW PRENUMERATĘ: prenumerata.gpcodziennie.pl

2 OPINIE

3 TEMAT DNIA

4 TRADYCJA

5 POLSKA

6-7 ŚWIAT

8-12

GOSPODARKA

13 KULTURA

14-15

PUBLICYSTYKA

16

PODRÓŻE

17

O SZTUCE

18

MOTORYZACJA

19-20

SPORT

foto: Tomasz Hamrat/Gazeta Polska

CYTAT DNIA

GERARD BADIA (PIŁKARZ PIASTA GLIWICE) \ Jestem Hiszpanem i nie zaliczam siebie do osób, które chcą, żeby Katalonia była odrębnym państwem. Uważam, że powinniśmy być razem z resztą Hiszpanii, ale gdybym był teraz na miejscu, to też byłbym na tych protestach. Na sto procent by tak było, bo jak możesz dostać za taką działalność wyrok skazujący na 10 czy 12 lat?! To nie do zaakceptowania.

20

CZWARTEK – NIEDZIELA
31 PAŹDZIERNIKA – 3 LISTOPADA 2019gpcodziennie.pl
www.niezalezna.pl

WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH \ Wspominamy ludzi sportu, którzy odeszli w minionych 12 miesiącach

Ich już z nami nie ma

Przełom października i listopada to okres, kiedy szczególnie ciepło myślimy o osobach, które odeszły w ostatnim czasie. Poprzednie 12 miesięcy to także czas, w którym pożegnaliśmy wielu bohaterów znanych ze sportowych aren.

Krzysztof Oliwa

3 lutego odszedł mający 55 lat Matti Nykaenen, czterokrotny mistrz olimpijski i pięciokrotny mistrz świata w skokach narciarskich. „Latający Fin” – jak go nazywano – był jednym z najwybitniejszych zawodników w historii tej dyscypliny. W 1999 r. został przez kibiców wybrany jako drugi najlepszy fiński sportowiec stulecia, po legendarnym biegaczu Paavo Nurmin. O Nykaenenie powstawały filmy i książki.

12 lutego w wieku 81 lat zmarł słynny angielski bramkarz piłkarski Gordon Banks, mistrz świata z 1966 r. W latach 1963–1972 rozegrał 73 spotkania w angielskiej drużynie narodowej, a w 35 zachował czyste konto. W tym czasie uchodził za jednego z najlepszych bramkarzy świata. Jego znakiem firmowym była bluza w żółtym kolorze, z którego korzystali również chętnie jego następcy w bramce ekipy Trzech Lwów. W MŚ w 1970 r. Banks popisał się piękną obroną jedną ręką strzału głową

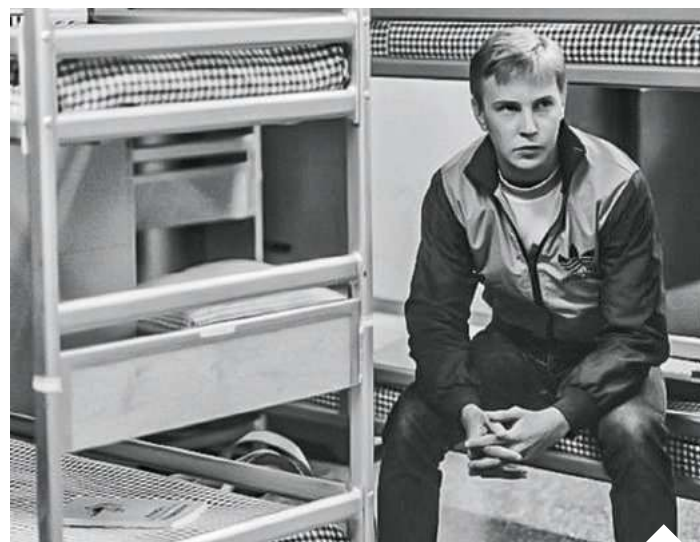
Pelego. W wielu plebiscytach ta interwencja została uznana za paradyż wszech czasów. Karierę zakończył w 1972 r., kiedy w wyniku wypadku samochodowego stracił praktycznie wzrok w jednym oku. W uznaniu zasług i sukcesów królowa Elżbieta II uhonorowała go Orderem Imperium Brytyjskiego.

20 maja odszedł, mając 70 lat, Niki Lauda, trzykrotny mistrz świata Formuły 1. Trafił do Formuły 1 w 1972 r., a trzy lata później zdobył pierwszy tytuł mistrza świata. W 1976 r. zmierzał po drugi tytuł mistrzowski, ale uległ groźnemu wypadkowi na niemieckim torze Nuerburgring. W ostatniej chwili z płonącego Ferrari wydobyli go inni kierowcy, był jednak bardzo poparzony i miał uszkodzone płuca. Wówczas wydawało się, że kariera sportowa Austriaka zakończy się nieszczęśliwie, tymczasem wrócił na tor już po sześciu tygodniach i do końca sezonu toczył zaciętą walkę o tytuł. Przegrał jednym punktem, ale i tak wzbudził podziw całego świata. Po drugie mistrzostwo sięgnął rok później, a trzeci tytuł zdobył w 1984 r. Pamiątką

po dramatycznych chwilach na Nuerburgringu były jednak blizny na jego twarzy. Ostatnio pracował w startującym w Formule 1 teamie Mercedes, gdzie pełnił funkcję dyrektora. Polskim kibicom był szczególnie bliski, bo z wielką sympatią wypowiadał się o naszym jedynaku w F1 Robertcie Kubicy.

12 czerwca pożegnaliśmy Wojciecha Nowińskiego. Największy sukces odniósł w 2002 r., kiedy prowadzona przez niego kadra młodzieżowa zdobyła złoty medal mistrzostw Europy. Wówczas grali tam m.in.: Krzysztof Liwski, Karol Bielecki czy Mariusz Jurkiewicz.

22 czerwca zmarł Miguel Angel Falasca, 46-letni hiszpański siatkarz i trener. Przyczyną był zawał serca, którego doznał w czasie przyjęcia weselnego członka swojego sztabu szkoleniowego zespołu Saugella Monza. Urodził się w argentyńskiej Mendozie, ale grał jako rozgrywający w reprezentacji Hiszpanii, z którą w 2007 r. wywalczył mistrzostwo Europy. W 2008 r. przyjechał do Polski, a w barwach Skry

Matti Nykaenen był jednym z najwybitniejszych skoczków w historii | fot. Wikipedia/d

Bełchatów zdobył mistrzostwo kraju w 2009, 2010 i 2011 r. W 2013 r. wrócił do tego klubu w roli trenera. W pierwszym sezonie poprowadził drużynę do ósmego w historii mistrzo-

stwa Polski. W drugim prowadzony przez niego zespół zdobył brąz i Supercup, a w kolejnym – Puchar Polski. Z klubu odszedł w 2016 r., a potem był trenerem m.in. kadry Czech.

REKLAMA

FORTUNA
zakłady bukmacherskie

Kursy na spotkanie

Miedź Legnica	VS	Radomiak Radom
2.26	Remis 3.36	3.2

* Kursy mogą ulec zmianie

+18 Fortuna posiada zezwolenie na urządzanie zakładów wzajemnych. Udział w nielegalnych grach hazardowych może stanowić naruszenie przepisów. Hazard związany jest z ryzykiem.

KRZYŻÓWKA

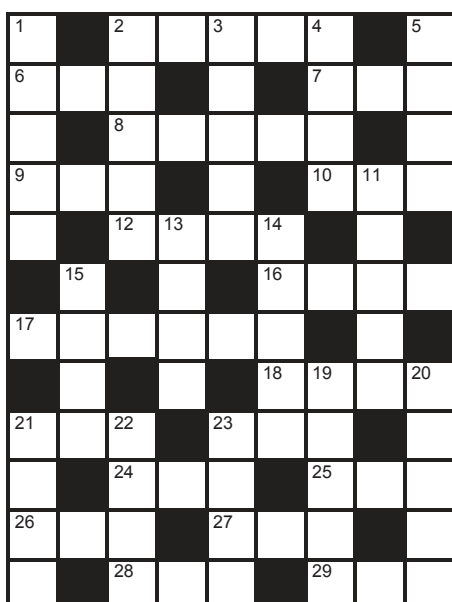
POZIOMO

- 2) walizka podróżna
- 6) piwo jak spójnik
- 7) narząd wzroku
- 8) zwój papieru
- 9) przeczy tak
- 10) miara gruntu
- 12) daw. iluzjon
- 16) stop z hut
- 17) arkusz poprawek
- 18) porcja, dawka
- 21) cenna karta
- 23) sagan, baniak
- 24) rachunek w banku
- 25) suchy w stoczni
- 26) dziedziczny kod
- 27) domki dla pszczoł
- 28) swobodny nastrój
- 29) rzeka jak rogacz

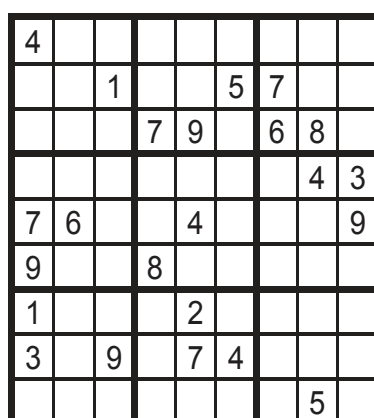
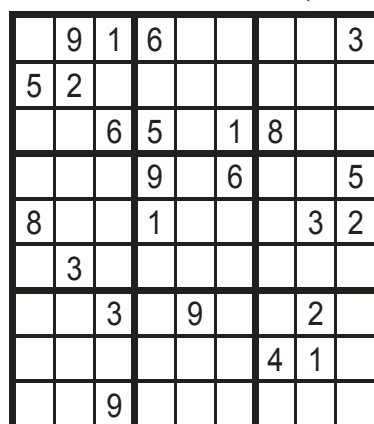
PIONOWO

- 1) mokre i grzańskie
- 2) zabawa w ganianego
- 3) 3,8 litra
- 4) towarzyska życia
- 5) niegodziwiec, łobuz
- 11) matka muła

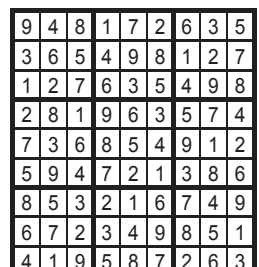
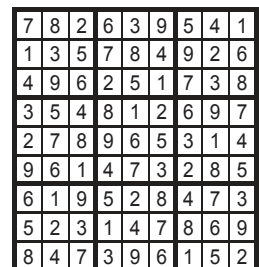
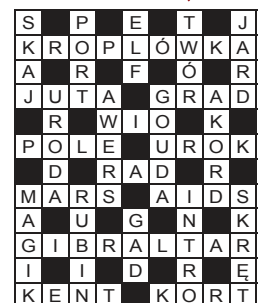
- 13) syn Dedala
- 14) wiosłująca załoga
- 15) podziemny ssak
- 19) na piersi bohatera
- 20) sznur kowboja, lasso
- 21) góry w Ameryce
- 22) góry na granicy Europy
- 23) rozkruszony mur

SUDOKU

ROZWIĄZANIA

**Gazeta
Polska**
codziennie

e-mail: redakcja@gpcodziennie.pl
Adres: ul. Filtrowa 63/43,
02-056 Warszawa
faks +48 (22) 825 12 25
tel.: +48 (22) 290 29 58

Redaktor naczelny: Tomasz Sakiewicz
Zastępcy red. nac.: Katarzyna Gojska,
Olga Doleśniak-Harczuk

Wydawca numeru: Jarosław Molga
Sekretarz redakcji: Katarzyna Rzuczkowska
Z-cy: Joanna Szczurowska, Małgorzata Ablewska,
Katarzyna Szol, Piotr Łukasik
Polska: Dorota Kania (kier.), Igor Szczegnowicz (z-ca)
Świat: Olga Alehno (kier.), Konrad Wysocki (z-ca)
Obrona narodowa: Igor Szczegnowicz
Publicystyka: Piotr Lisiewicz (kier.),
Wojciech Mucha (p.o. z-cy kier.)
Gospodarka: Marek Michałowski (p.o. kier.)
Kultura: Anna Krajcowska (p.o. z-cy kier.)
Sport: Artur Szczepaniak (kier.)
Mazowsze: Natalia Karz-Kaczowska (p.o. kier.)
Dolny Śląsk: Janusz Wolniak (kier.)
Nadzór graficzny: Mariusz Trolński (kier.),
Krzysztof Lach-Kubica (z-ca)
DTP: Paweł Chrzanowski, Aleksander Rączkiewicz,
Grzegorz Lipka, Paweł Pawluszek, Maciej Kielucki
Fotodyscyj: Maja Wójcik, Karolina Jonderko
Wydawca: Forum SA
Zarząd: Grzegorz Tomaszewski
Rada nadzorcza: Ryszard Czarnecki (przewodniczący)
Reklama, promocja, ogłoszenia:
reklama@gpcodziennie.pl, tel. (22) 659 01 74
Kontakt z czytelnikami, interwencje w godz. 9-13:
Anna Kazimierzczuk, tel. 603 117 483,
Ewa Wójcik, tel. 505 942 224
e-mail: redakcja@gpcodziennie.pl
Druk: Seregni Printing Group: Warszawa, Sosnowiec
Prenumerata: RUH SA (krajowa i zagraniczna),
Garmond Press SA (krajowa)
Prenumerata e-wydawn: www.gpcodziennie.pl
www.facebook.com/GPCodziennie

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za treść ogłoszeń.
Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Przekazanie „Gazecie Polskiej Codziennie” materiałów do druku oznacza jednoczesną zgodę na ich emisję w internecie.

UROCZYSTOŚCI PREZYDENCKIE ODZNACZENIA DLA DZIAŁACZY OPOZYCJI

Wierni ideom wolności i solidarności

Prezes IPN Jarosław Szarek wręcza odznaczenia zasłużonym działaczom opozycji | fot. Janusz Gajdamowicz/Gazeta Polska

Trzydziestu pięciu wrocławskim działaczom opozycyjnym (oraz ośmiu pośmiertnie) przyznano Krzyże Wolności i Solidarności. To wyjątkowe odznaczenie nadaje prezydent RP na wniosek prezesa IPN. I właśnie prezes IPN dr Jarosław Szarek przybył do Wrocławia, aby udekorować żyjących, a rodzinom przekazać odznaczenia przyznane zmarłym.

Janusz Gajdamowicz

Bardzo się cieszę, że wśród nagrodzonych dzisiaj osób są trzy osoby z Polaru, które działały w podziemiu niepodległościowym w latach 80. XX w., jestem z tego bardzo dumna, ponieważ nasi działacze otrzymali już ponad 30 odznaczeń – mówi „Dodatekowi Dolnośląskiemu” Małgorzata Calińska-Mayer, wieloletnia działaczka Solidarności, a obecnie radna Sejmiku Województwa Dolnośląskiego. – Dobrze, że ten krzyż jest i właśnie w ten sposób można tych ludzi uhonorować – dodaje.

Krzyż Wolności i Solidarności został ustanowiony przez parlament równocześnie z aktem restytucji Krzyża Niepodległości, do którego chlubnej tradycji nawiązuje.

– Kiedy w grudniu 1981 r. nastał stan wojenny, Wrocław był miejscem, na które patrzyła cała Polska – mówił tuż przed

\\ Te krzyże swoją historią nawiązują do Krzyża Niepodległości, kiedy to II Rzeczpospolita honorowała tych, którzy doprowadzili do jej powrotu na mapy świata – tłumaczył prezes IPN \\

wręczeniem odznaczeń prezes IPN dr Jarosław Szarek. – Ta siła podziemnej Solidarności, grudniowe strajki, a później lata konspiracji, lata Solidarności Walczącej i ofiary tamtego czasu – bo przecież pobliski Lubin czy stolica Dolnego Śląska były miejscem licznych manifestacji czy wręcz walk ulicznych. Dzisiaj tym wszystkim osobom, które w tamtym trud-

nym czasie pozostały wierne ideom wolności i solidarności, wręczamy te krzyże, których symbolika jest niezwykła i swoją historią nawiązuje do Krzyża Niepodległości, kiedy to II Rzeczpospolita honorowała tych, którzy doprowadzili do jej powrotu na mapy świata, a to drugie pospolite ruszenie XX w. rozpoczęte w 1989 r. doceniamy właśnie dzisiaj, ponieważ mieszkańcy Wrocławia odegrali w tym wszystkim, co się działo, ogromną rolę – dodał prezes IPN.

Uroczystości nadano charakter państwowy. Oprócz odznaczonych licznie przybyli na nią reprezentanci NSZZ „Solidarność”, rodziny uhonorowanych działaczy, historycy oraz przedstawiciele władz administracyjnych. Po wręczeniu odznaczeń nastąpiły okolicznościowe przemówienia wspominające liczne czyny i osiągnięcia bohaterów tamtych czasów. Spotkanie zakończył symboliczny poczęstunek.

1 LISTOPADA

Pamiętamy, ocalamy

Przed zbliżającym się dniem Wszystkich Świętych żołnierze z Centrum Szkolenia Wojsk Inżynierskich i Chemicznych w ramach projektu „Żołnierska pamięć”, a także projektu wojewody dolnośląskiego „Ocalamy” porządkowali mogiły oraz miejsca pamięci na cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu. W poniedziałek grupa elewów służby przygotowawczej z Ośrodka Szkolenia Podstawowego sprzątała groby i kwatery żołnierzy poległych podczas I i II wojny światowej oraz miejsca upamiętniające polskich patriotów zaangażowanych w walkę o niepod-

ległość Polski. Po zakończeniu prac w każdym z uporządkowanych miejsc zapalono znicze. Celem wieloletniego projektu „Ocalamy”, realizowanego przez wojewodę dolnośląskiego przy współpracy z Biurem Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej oraz wrocławskimi jednostkami wojskowymi, jest odnalezienie oraz oznakowanie specjalnym znakiem graficznym grobów osób czynnie zaangażowanych w walkę o niepodległość i jej utrzymanie na przełomie pierwszej i drugiej dekady ubiegłego wieku. Intencją jest również zabezpieczenie grobów przed ich ewentualną likwidacją.

(jw. CSWiC)

WRĘCZENIE ODZNACZEŃ PAŃSTWOWYCH

DOLNOŚLĄSKIE \ Wicewojewoda dolnośląski wręczył odznaczenia państwowe nadane przez prezydenta RP, premiera i ministrów mieszkańcom Dolnego Śląska. Wśród wyróżnionych znalazł się m.in. Zbigniew Jerzy Kostecki, odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Wręczono też Krzyże Zasługi, medale Za Długoletnią Służbę oraz odznaki honorowe Zasłużony dla Kultury Polskiej.

fot. mat. pras./d

DNI OTWARTE

Porodówki w szpitalach wojewódzkich

Jakie są formy znieczulenia podczas porodu? Jak złagodzić ból? Jak się przygotować do cesarskiego cięcia? Na te i wiele innych pytań przyszłe mamy uzyskają odpowiedzi podczas dni otwartych na oddziałach położniczo-ginekologicznych szpitali wojewódzkich na Dolnym Śląsku. O inicjatywie opowiedział podczas briefingu prasowego wicemarszałek województwa dolnośląskiego Marcin Krzyżanowski.

Dni otwarte na porodówkach uruchamia pięć szpitali wojewódzkich Dolnego Śląska: Specjalistyczny Szpital Ginekologiczno-Położniczy im. E. Biernackiego w Wałbrzychu, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Legnicy, Wojewódzkie Centrum Szpitalne Kotliny Jeleniogórskiej, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Wrocławiu oraz Szpital Specjalistyczny im. A. Falkiewicza we Wrocławiu.

sząć standardy opieki okołoporodowej w marszałkowskich szpitalach i do tego będziemy dążyli – mówi wicemarszałek Marcin Krzyżanowski.

Z dni otwartych można skorzystać według wyznaczonego przez poszczególne szpitale harmonogramu: Specjalistyczny Szpital Ginekologiczno-Położniczy im. E. Biernackiego w Wałbrzychu – pierwsza i trzecia środa miesiąca, w godz. 12–14;

**\\ Chcielibyśmy polepszać standardy opieki okołoporodowej w marszałkowskich szpitalach i do tego będziemy dążyli – mówi wicemarszałek Marcin Krzyżanowski **

Oddział położniczo-ginekologiczny oraz trakt porodowy można zwiedzać w parach. Kobiety ciężarne wraz z osobami towarzyszącymi oprowadzi wyznaczona do tego zadania położna. Odpowie na pytania zainteresowanych oraz udzieli wyjaśnień z zakresu porodu, pobytu w szpitalu, dostępnych form znieczulenia oraz przygotowania się do cesarskiego cięcia.

– Jesteśmy otwarci na pomysły i postulaty zgłaszane przez środowisko kobiet działających w tym niezwykle ważnym temacie, jakim jest opieka okołoporodowa. Chcielibyśmy polep-

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Legnicy – pierwszy i trzeci piątek miesiąca, w godz. 14.30–15.30; Wojewódzkie Centrum Szpitalne Kotliny Jeleniogórskiej – dni otwarte zaczęły obowiązywać od listopada; Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Wrocławiu – aby skorzystać z dni otwartych, należy zadzwonić na oddział położniczo-ginekologiczny i umówić się na spotkanie indywidualne; Szpital Specjalistyczny im. A. Falkiewicza we Wrocławiu – każdy wtorek, w godz. 12–13.

.....
(jw, UMD)

O inicjatywie opowiedział podczas briefingu prasowego wicemarszałek województwa dolnośląskiego Marcin Krzyżanowski | fot. Dolnyslask.pl/d

POLONIA WROCŁAWSKA

Ocalić pamięć o naszych przodkach

Listopad to szczególny czas, gdy wraca pamięć o naszych bliskich zmarłych. Nie tylko członkach rodziny, ale też o współpracownikach czy wychowawcach, a także znanych wrocławianach. Pamięcią warto objąć także tych, którzy są nieco mniej znani, ale bardzo zasłużeni, jak np. działacze przedwojennej Polonii wrocławskiej.

Janusz Gajdamowicz

Wrocławska Polonia, niegdyś liczna, po odzyskaniu niepodległości przez Polskę skurczyła się do zaledwie 3–4 tys. osób. Choć Polaków nie było dużo, to jednak w okresie międzywojennym stanowili oni bardzo zwartą i aktywnie działającą społeczność. Zrzeszali się w rozmaitych organizacjach, prowadzili m.in. Dom Polski, polską bibliotekę, Bursę Akademicką oraz tzw. szkołę polską, a w czasie wojny pomagali robotnikom przymusowym przebywającym w Breslau. Od 1921 r. miejscem ich częstych spotkań był kościół pw. św. Marcina na Ostrowie Tumskim, w którym 17 września 1939 r. odprawiono ostatnie nabożeństwo dla Polonii. Formalną opiekę nad Polonią sprawował powstały w 1920 r. Konsulat Rzeczypospolitej Polskiej we Wrocławiu.

Po wojnie życie dawnej Polonii w nowym, polskim Wrocławiu nie było łatwe, bowiem nowa rzeczywistość przyniosła

nowe problemy. Traktowano ich jak autochtonów, ani Polaków, ani Niemców, nie doceniając ich przedwojennego zaangażowania i wojennej działalności charytatywnej. Niektórzy nosili przy sobie zaświadczenia stwierdzające, że są Polakami. Wielu uznania nie dożyło, bowiem zmarli w biedzie i zapomnieniu. O niektórych przypomniano sobie wiele lat później, czyniąc ich patronami wrocławskich ulic lub szkół. W obliczu przypadającego w 2020 r. 75-lecia polskiej administracji we Wrocławiu opiekę m.in. nad ich grobami objęło Centrum Historii Zajeżdźnia (Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”).

– Pierwszym i najważniejszym zadaniem jest inwentaryzacja miejsc spoczynku nie tylko Polonii, ale tych wszystkich, którzy po wojnie przez kilka dekad odbudowywali Wrocław, nie tylko w sensie materialnym, ale także stworzyli jego intelektualny, kulturowy i duchowy dorobek, z którego wszyscy dzisiaj korzystamy. Jesteśmy im winni naszą wdzięczność i pamięć, której jednym z prze-

jawów jest szeroko rozumiana troska o ich groby. Wielu zasłużonych dla różnych dziedzin życia wrocławian, choć może mało znanych i przez to nieobecnych w powszechnej świadomości, jest pochowanych poza Wrocławiem. Powinniśmy przynajmniej znać miejsce ich spoczynku i pilnować tego, by przez nieuwagę czy brak rodziny ich groby nie zostały zlikwidowane – mówi Kamilla Jasińska z Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”.

Groby przedwojennej Polonii wrocławskiej są rozsiane po wielu cmentarzach Wrocławia i nie tylko. Na cmentarzu Osobowickim spoczywa m.in. prof. Władysław Nehring, językoznawca i slawista, jedyny Polak rektor niemieckiego Uniwersytetu we Wrocławiu. Cmentarz Grabiszynski stał się miejscem spoczynku Alojzego Gerharda Jarycha, aktywnego działacza harcerskiego. Wielu Polaków spod znaku Rodła spoczęło na cmentarzu św. Wawrzyńca przy ul. Bujwida, gdzie jeszcze w czasach przedwojennych byli chowani

ŚRODKI NA SPRZĘT DLA JEDNOSTKI

GŁUSZYCA GÓRNA \ Z udziałem Marka Masiuka, członka Zarządu Powiatu Wałbrzyskiego, odbyło się oficjalne przekazanie 23 160 zł z Budżetu Partycypacyjnego Powiatu Wałbrzyskiego na 2019 r. dla OSP w Głuszycy Górnej.

fot. mat. pras./d

JUBILEUSZ BIBLIOTEKI

CZARNY BÓR \ W Bibliotece + Centrum Kultury w Czarnym Borze odbyła się uroczystość jubileuszu 70-lecia jej powstania oraz pięciolecia nowej siedziby. W wydarzeniu uczestniczyli m.in. władze gminy, parlamentarzyści i przedstawiciele ościennych samorządów.

fot. mat. pras./d

KULTURALNY FLESZ

WYSTAWA

fot. mat. pras.

DLA DZIECI

fot. mat. pras.

Polski design

Co się działo w trakcie realizacji zadania „Dobry projekt – warsztaty polskiego designu”? Zobaczcie sami. Organizatorzy zapraszają na wystawę fotografii oraz designerskich przedmiotów użytkowych wykonanych przez uczestników w trakcie warsztatów. Wstęp wolny. Wystawa czynna do 8 listopada, Przystań Twórcza – Cieplickie Centrum Kultury, ul. Cieplicka 74, Jelenia Góra

ZWIEDZANIE

fot. mat. pras.

Zaduszkowy spacer

W sobotę odbędzie się ostatnie w tym sezonie zwiedzanie Starego Cmentarza Żydowskiego z przewodnikiem Muzeum Miejskiego Wrocławia. W południe będzie można wziąć udział w zaduszkowym spacerze po Starym Cmentarzu Żydowskim. Dwie godziny później natomiast odbędzie się spacer pod hasłem „Silne kobiety w trudnych czasach”. 2 listopada, godz. 12, Stary Cmentarz Żydowski, ul. Ślężna 37/39, Wrocław

TANIEC

fot. mat. pras.

Nabór do grup tanecznych

Reprezentacyjny Dolnośląski Zespół Pieśni i Tańca „Wrocław” zaprasza na zajęcia taneczne młodzież i dorosłych – wszystkich, dla których taniec to sposób na życie; tych, dla których ważne jest poszukiwanie własnych korzeni, tożsamość kulturowa oraz wspólne odkrywanie polskich tradycji. 31 października godz. 19, Reprezentacyjny Dolnośląski Zespół Pieśni i Tańca „Wrocław”, ul. Kościuszki 35a, Wrocław

MUZYKA

fot. mat. pras.

Projekt Gospel

To dwudniowe warsztaty muzyki gospel organizowane we Wrocławiu przez chór Gospel Life. Zajęcia są otwarte dla wszystkich chętnych, niezależnie od posiadanego doświadczenia wokalnego. Zakończą się koncertem finałowym. Warsztaty poprowadzą: Anna Maria Mbayo – żywiłowa wrocławska wokalistka, dyrygentka Gospel Life, oraz Peter Francis – charyzmatyczny wokalista, dyrygent The Jabez Family (UK). 9–10 listopada, Im-part, ul. Mazowiecka 17, Wrocław

WARSZTATY

fot. mat. pras.

Jak rozmawiać z dziećmi?

Warsztaty są skierowane do rodziców i będą dotyczyły rozmów z dziećmi. Podczas cyklu zostaną poruszone takie zagadnienia, jak bariery w komunikacji z dzieckiem, problemy ze złością i agresją u dzieci czy budowa relacji opartej na szacunku i zaufaniu. Zajęcia poprowadzi Anna Kopczyńska-Szmelter – psycholog dziecięcy. 5 listopada, godz. 17.30, MBP, ul. Sztabowa 98, Wrocław

Na cmentarzu Osobowickim spoczywa m.in. prof. Władysław Nehring, językoznawca i sławista, jedyny Polak rektor niemieckiego Uniwersytetu we Wrocławiu | fot. Janusz Gajdamowicz/Gazeta Polska

przedstawiciele wrocławskiej Polonii. Na cmentarzu Świętej Rodziny na Sępolnie pochowano wiele osób, które aktywnie działały w polonijnych organizacjach, nie szczędząc także wysiłków przy powojennej odbudowie miasta.

Od kilku lat pod koniec października na wrocławskich cmentarzach coraz częściej można spotkać zorganizowane grupy, które opiekują się konkretnymi grobami. Często są to przedstawiciele rozmaitych instytucji, szkół, stowarzyszeń i organizacji. Spacerując po cmentarzach, da się zauważyć, że szczególnie aktywne na tym polu jest wrocławskie harcerstwo oraz środowisko akademickie. Na uprzątniętych grobach pojawiają się świeże kwiaty, nowe znicze, a niejednokrotnie także rozmaite naklejki, chorągiewki czy plakietki wyrażające wdzięczność i pamięć.

– We Wrocławiu bardzo aktywne jest to pokolenie, które czuje, że jest już u siebie, że wrosło w to miasto, że jest stąd, że to jest ich miejsce. To sprawia, że bardziej świadomie i odpowiedzialnie zaczynamy

\\ **Po wojnie życie dawnej Polonii w nowym, polskim Wrocławiu nie było łatwe. W obliczu przypadającego w 2020 r. 75-lecia polskiej administracji we Wrocławiu opiekę m.in. nad grobami zasłużonych wrocławian objęło Centrum Historii Zajezdnia** \\

dbać o naszą historię, a ta zakłeta jest w cmentarnych murach. Historia miasta to przecież historia ludzi, którzy to miasto tworzyli. Obrazem tej historii i jednocześnie pamięcią miasta są właśnie cmentarze – dodaje Jasińska.

Rzeczywiście, ponad 70 lat polskiej administracji na Ziemach Zachodnich to najwyższa pora, by w sposób zorganizowany i instytucjonalizowa-

ny objąć opieką groby zasłużonych wrocławian, szczególnie te najstarsze, a z powodu braku rodziny często opuszczone i zaniedbane. W tym kontekście niemiecka historia miasta została już bezpowrotnie zaprzepaszczone, bowiem niemal wszystkie przedwojenne groby, a niejednokrotnie nawet całe cmentarze, zostały zlikwidowane w pierwszych powojennych dekadach.

– Pamiętamy o polskich grobach pozostawionych m.in. na Kresach. Wiele środowisk nie szczędzi sił i środków, by odnawiać stare nagrobki, porządkować zapomniane cmentarze i przynajmniej około 1 listopada zapalać znicze na polskich grobach rozsianych po całym świecie, np. we Lwowie, do którego jako wrocławianie mamy szczególnie sentyment. Taką samą opieką na szeroką skalę powinniśmy objąć nasze wrocławskie groby. „Grób zarasta, pamięć się zaciera”, jak pisał polski poeta Kornel Ujejski, zatem zrobmy wszystko, by zakłeta w grobach powojennych mieszkańców miasta historia nie popadła w zapomnienie – mówi Jasińska.

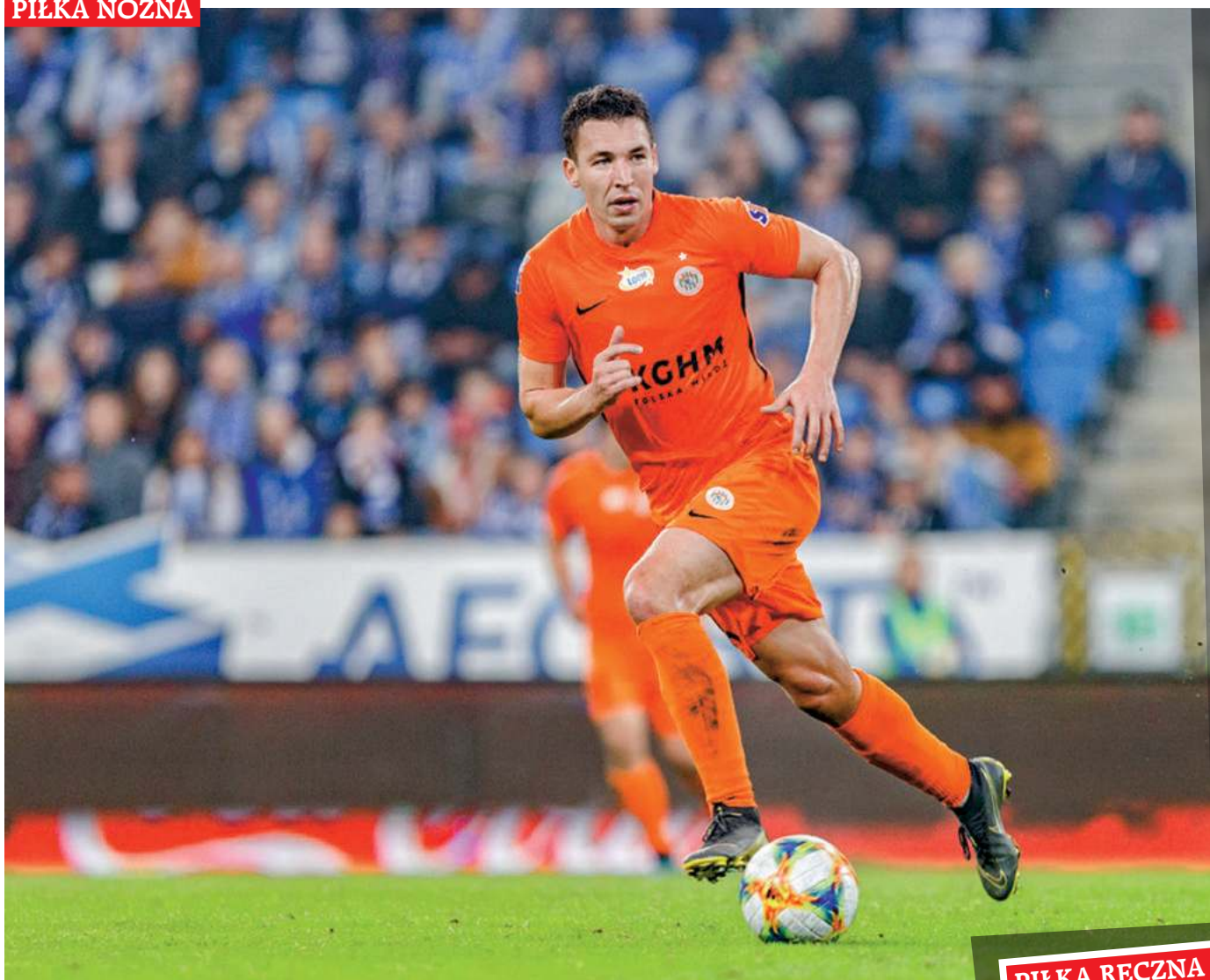

NAJPIERW PUCHAR, PÓŹNEJ LIGA

KOSZYKÓWKA \ Koszykarki CCC Polkowice zagrają dzisiaj o godz. 19 na wyjeździe ze szwedzkim A3 Basket Umeå w meczu pucharu EuroCup Women. W niedzielę o godz. 19 polkowiczanki podejmą natomiast Wisłę Kraków w meczu 6 kolejki Energa Basket Ligi Kobiet. Godzinę wcześniej w Gorzowie Wielkopolskim swój mecz z ekipą PolskaStrefaInwestycji Enea rozpocznie Śląza Wrocław.

fot. mat. pras./d

PIŁKA NOŻNA

Lubinianie na obcych boiskach czują się coraz pewniej | fot. Zagłębie.com/d

Wyjazdowa seria KGHM Zagłębia

Piłkarze KGHM Zagłębia Lubin złapali wiatr w żagle. Po ligowej wygranej 2:1 w Poznaniu, we wtorek rozbili 5:1 na wyjeździe Stilon Gorzów Wielkopolski w meczu 1/16 Totolotek Pucharu Polski. Teraz dobrą passę będą chcieli podtrzymać w starciu z Koroną Kielce.

Paweł Sasiela

Miedziowi w stolicy województwa świętokrzyskiego zagrają w sobotę o godz. 15. Co ciekawe, obie ekipy zmierzyły się już w obecnym sezonie w meczu o stawkę w Kielcach. 24 września w spotkaniu 1/32 finału Totolotek Pucharu Polski lubinianie zwyciężyli 1:0 po bramce Dawida Pakulskiego. Teraz czeka nas mały rewanż. Faworytem znów będą piłkarze z Dolnego Śląska. Korona po trzynastu kolejkach zamyka tabelę PKO Ekstraklasy. Żółto-czerwoni zgromadzili dotychczas zaledwie 8 pkt. Jak na razie nie pomogła im także zmiana trenera. Pod koniec sierpnia pracę stracił Gino Lettieri, a w połowie września szkoleniowcem zespołu został Mirosław Smyła. Były trener Odry Opole i Zagłębia Sosnowiec nie odmienił drużyny, która pod jego wodzą odniosła jedno ligowe zwycięstwo i poniosła cztery porażki.

Koroniarze w bieżącym sezonie na własnym boisku odnieśli tylko jedno zwycięstwo, pokonując 1:0 Śląsk Wrocław w meczu 10. kolejki, a decydującą o wygranej bramkę zdobył Milan Radin. Wcześniej wywalczyli punkt w zremisowanym 1:1 spotkaniu z Wisłą Kraków. Dla kielczan trafił

wówczas Erik Pačinda. W czterech pozostałych domowych meczach ekipa z województwa świętokrzyskiego musiała uznać wyższość rywali. Korona przegrywała u siebie 1:2 z Legią Warszawa (bramka Michała Papadopolosa), 0:1 z Pogonią Szczecin, 0:2 z Jagiellonią Białystok oraz 0:1 z Wisłą Płock. Bilans bramkowy kielczan na Suzuki Arenie wynosi po dotychczas rozegranych meczach 3:7.

KGHM Zagłębie na obcym terenie odniosło dotychczas dwa zwycięstwa, poniosło trzy porażki i wywalczyło 1 pkt po remisie. Lubinianie przegrali 0:1 z Górnikiem Zabrze, ulegli 0:1 Legii Warszawa, ponieśli porażkę 2:4 z Wisłą Kraków, zremisowali 4:4 derbowe spotkanie ze Śląskiem Wrocław, a następnie wygrali po 2:1 z Lechią Gdańsk i Lechem Poznań. Wliczając rozgrywki Totolotek Pucharu Polski, lubinianie nie przegrali już pięciu wyjazdowych spotkań z rzędu, a z czterech z nich wrócili z pełną pulą. We wtorek rozbili 5:1 Stilon Gorzów Wielkopolski, a gole zdobywali Rok Sirk (dwa), Filip Starzyński, Patryk Szysz i Maciej Dąbrowski. Teraz Miedziowi powalczą o kontynuację znakomitej passy.

7 pkt

zdobyło
na wyjazdach
KGHM Zagłębie

SIATKÓWKA

Cuprum jedzie do Bełchatowa

W sobotę o godz. 17.30 siatkarze Cuprumu Lubin rozegrają kolejne wyjazdowe spotkanie w sezonie PlusLigi. Dolnośląski zespół w Bełchatowie zmierzy się z faworyzowaną PGE Skrą.

PIŁKA NOŻNA

Miedź w sobotę, Chrobry w niedzielę

W sobotę o godz. 12.40 piłkarze Miedzi Legnica zmierzą się na własnym boisku z Radomiakiem Radom w meczu 16. kolejki Fortuna 1 Ligi. – Musimy wygrywać mecze u siebie. To jest prawda, że jesteśmy dwoma innymi zespołami na własnym boisku i na wyjeździe. Mecz z Radomiakiem będzie spotkaniem o tzw. 6 pkt. 1:0 po takim strzale, jak w Totolotek Pucharze Polski, wziąłbym w ciemno – mówi Dawid Kort, pomocnik Miedzi. Z kolei Chrobry Głogów w niedzielę o godz. 16 zagra w Suwałkach z Wigrami. Radomiak jest liderem Fortuna 1 Ligi, a Miedź traci do niego 2 pkt. Legniczanie w obecnym sezonie pozostają niepokonani na Stadionie im. Orła Białego. Wigry zajmują przedostatnią pozycję w tabeli, mając w dorobku 15 pkt. Nad zespołem z województwa podlaskiego Chrobry ma dwa oczka przewagi. W meczach na obcym terenie głogowianie odnieśli jedno zwycięstwo i doznali pięciu porażek.

PIŁKA RĘCZNA

Panie na wyjeździe, panowie u siebie

Dolnośląskie drużyny piłki ręcznej czeka pracowity okres. W weekend zespoły PGNiG Superligi Kobiet rozpoczynają drugą rundę. W sobotę o godz. 18 Metracco Zagłębie zagra w Jarosławiu z zespołem Eurobud JKS. W niedzielę o godz. 17 natomiast KPR Gminy Kobierzycze zmierzy się w Piotrkowie Trybunalskim z Piotrcovią. Lubinianki po pierwszej rundzie zajmują drugie miejsce w tabeli, mając w dorobku 15 pkt i tracąc 6 oczek do prowadzących mistrzyni Polski z Lublina. Z kolei drużyna z Kobierzycze zajmowała dotąd 12 pkt, znajduje się na najniższym stopniu podium. Beniaminek z Jarosławia jest szósty i ma w tabeli 8 pkt. O pozycję niżej, z 6 oczkami, jest Piotrcovia. Emocji nie zabraknie także w męskich rozgrywkach. W sobotę o godz. 18 Chrobry Głogów podejmie NMC Górnika Zabrze. Dzień później o godz. 18 szczypiorniści Zagłębia zagrają z Gwardią Opole. Obecnie Miedziowi z 12 pkt zajmują szóste miejsce w tabeli. Głogowianie są o pozycję niżej, a w dorobku mają 10 oczek. Prowadzące PGE Vive Kielce i Orlen Wisła Płock mają po 24 pkt, ale ekipa ze stolicy województwa świętokrzyskiego rozegrała o jedno spotkanie więcej. Zamykająca tabelę SPR Stal Mielec zgromadziła dotąd zaledwie 3 pkt. NMC Górnik z 18 pkt jest czwarty, a Gwardia Opole z 15 pkt piąta.

fot. KpKobierzycze.pl/d

(ps)

**Policja apeluje,
by te dni pamięci
spędzić spokojnie,
ale także pozostać
ostrożnym, i udziela
kilka wskazówek
istotnych
dla naszego
bezpieczeństwa**

ŚWIĘTA WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH I DZIEŃ ZADUSZNY

Niech te dni będą bezpieczne

Stosujmy się do poleceń i wskazówek wydawanych przez policjantów lub innych funkcjonariuszy pełniących służbę w rejonach cmentarzy – apeluje policja | fot. Jan Środa/Gazeta Polska

Jutro obchodzimy uroczystość Wszystkich Świętych, w sobotę Dzień Zaduszy. Tradycyjnie na cmentarzach pojawiają się tysiące ludzi. Na drogach będzie panował wzmożony ruch. Aktywni będą niestety także złodzieje. Policja apeluje, by te dni pamięci spędzić spokojnie, ale także pozostać ostrożnym, i udziela kilka wskazówek istotnych dla naszego bezpieczeństwa.

Jarosław Molga

Zanim wyjdziemy z domu, pomyślmy o tym, jak odpowiednio zabezpieczyć swoje mieszkanie. Wychodząc, sprawdźmy, czy wszystkie okna i drzwi są zamknięte, kurki z gazem zakręcone i wyłączone piecyki elektryczne. Nie nagłaśniamy informacji o planowanym wyjeździe. Starajmy się nie pozostawiać w mieszkaniu wartościowych przedmiotów oraz rozważmy zdeponowanie w banku posiadanej gotówki – radzą policjanci.

Wybierając się na cmentarz, nie zabierajmy, o ile to możliwe, większych kwot pieniędzy, biżuterii oraz innych wartościowych przedmiotów, ponieważ mogą paść łupem złodzieja. Warto mieć odliczoną na zakupy kwotę i trzymać ją w innym miejscu niż portfel i dokumenty. W trakcie płacenia

za zakupy na straganach przy cmentarzach nie pokazujemy, ile pieniędzy mamy przy sobie. Pieniądże, dokumenty czy telefon komórkowy trzymajmy w wewnętrznej kieszeni ubrania, co z pewnością utrudni złodziejowi ewentualną próbę kradzieży.

Szczególną czujność powinniśmy również zachować podczas korzystania z komunikacji publicznej, zwłaszcza przy wsiadaniu i wysiadaniu. Pamiętajmy, by torebki, saszetki, plecaki były zamknięte i najlepiej obrócone zapięciem do ciała oraz przytrzymywane ręką od góry.

Pamiętajmy również, by podczas porządkowania grobów nie zostawiać, nawet na chwilę, torebki lub saszetki na pomniku czy ławce. Dobrze, gdyby ktoś z rodziny lub znajomych mógł towarzyszyć nam na cmentarzu.

Jeżeli w okresie Wszystkich Świętych, zabieramy

na cmentarz dzieci, zwracamy na nie szczególną uwagę. Małe dzieci wyposażmy w kartkę z danymi kontaktowymi do rodzica lub opiekuna. Uczmy też najmłodszych, że w sytuacjach awaryjnych zawsze mogą uzyskać pomoc od przedstawicieli służb mundurowych: policjanta, strażnika miejskiego, strażaka.

„Jak co roku w okolicach dnia Wszystkich Świętych na ulicach pojawiają się dodatkowe policyjne patrole, które nie tylko będą dbały o nasze bezpieczeństwo, ale także służyły pomocą. Dlatego stosujmy się do poleceń i wskazówek wydawanych przez policjantów lub innych funkcjonariuszy pełniących służbę w rejonach cmentarzy. Warto pamiętać, że nasze bezpieczeństwo w dużym stopniu zależy również od nas samych” – podkreślają policjanci w krótkim poradniku na nadchodzące dni.

PO TRAGEDII NA SOKRATESA

Areszt w zawieszeniu

Sprawca śmiertelnego wypadku na Bielanych, do którego doszło 20 września, mimo wyroku sądu nie został aresztowany. – Na tę chwilę istnieją przesłanki, na które nie mamy wpływu i nie ma możliwości zatrzymania osoby w areszcie. Nie zmienia to faktu, że sprawca wypadku pozostaje pod naszym nadzorem. Ewentualne zatrzymanie będzie możliwe po wydaniu opinii ze strony lekarzy – powiedział rzecznik prasowy Komendy Stołecznej Policji, nadkom. Sylwester Marczak w rozmowie z RDC. Przypomnijmy, że we wtorek sąd uznał zażalenie prokuratury na poprzedni wyrok, który kierowcę bmw skierował jedynie pod policyjny nadzór. Tym razem sąd orzekł, że 31-letni Krystian O. trafi na trzy miesiące do aresztu.

Wczoraj prezydent Warszawy Rafał Trzaskowski przedstawił

pakiet proponowanych zmian w organizacji ruchu i przepisach drogowych mających zwiększyć bezpieczeństwo pieszych. Bezpośrednim powodem działań Trzaskowskiego był wypadek na Bielanych.

– Prezydent Warszawy chce zwrócić się do rządu o zmiany w taryfikatorach mandatów. Chodzi o podwyższenie kar za przekraczanie prędkości. Obecnie kary za nieprzepisową jazdę są naprawdę niskie – mówi Karolina Gałęcka z Zarządu Dróg Miejskich. – Za jazdę na gapę komunikacją miejską grozi mandat w wysokości 260 zł, a za wyprzedzanie na przejściu dla pieszych płacimy 200 zł. To kuriozalna sytuacja – tłumaczyła Gałęcka w radiu RDC.

Wśród pomysłów na zwiększenie bezpieczeństwa pieszych jest m.in. rozszerzenie strefy „tempo 30” na około dwóch trzecich wszystkich stołecznych dróg.

(oprac. jm)

PAMIĘTAJCIE O GROBACH POWSTAŃCÓW

INICJATYWA MPW \ Muzeum Powstania Warszawskiego zachęca stołeczne szkoły do opieki nad zaniedbanymi powstańczymi grobami. W Warszawie jest ponad 20 powstańczych mogił zagrożonych likwidacją z powodu ich bardzo złego stanu. Renowacja każdego to koszt rzędu 4 tys. zł. Szkoła może np. zorganizować wśród uczniów zbiórkę pieniężną na odnowienie jednego z nich.

fol. Wikipedii/d

MODERNIZACJA LINII GRODZISKIEJ

Dowiesz się, jak dojedziesz

PKP PLK instalują nowy system informacji pasażerskiej wzdłuż linii podmiejskiej pomiędzy Grodziskiem Mazowieckim a Warszawą. W ramach modernizacji linii kolejowej 447 na peronach są umieszczane wyświetlacze, infokioski, kamery i głośniki, które mają zapewnić dogodny przekaz informacji pasażerom zmodernizowanych przystanków.

Anna Gębalska-Berekets

Przypomnijmy, że modernizacja linii podmiejskiej trwa od 2017 r. Teraz wykonawca na linii Grodzisk Mazowiecki-Warszawa montuje system dynamicznej informacji pasażerskiej. Jak informują przedstawiciele PKP PLK na zmodernizowanych przystankach w Milanówku, Brwinowie, Parzniewie, Piastowie, Warszawie-Ursus Niedźwiadek, Warszawie-Ursus, Warszawie-Włochy i stacji Pruszków zostaną zamontowane 142 wyświetlacze, 340 głośników, 17 infokiosków z rozkładem jazdy oraz 181 kamer monitoringu.

Przy każdej z krawędzi peronu i w przejściach podziemnych PKP PLK zamontują ekrany, które będą wyświetlały komunikaty o przyjazdach i odjazdach pociągów.

Wykonawca zadba o infokioski, dzięki którym pasażer będzie mógł sprawdzić aktualny rozkład jazdy pociągów. System Informacji Pasażerskiej będzie obejmował także zapowiedzi głosowe zintegrowane z komunikatami na wyświetlaczach. Wszelkie modyfikacje w rozkładzie pociągów będą stale aktualizowane, tak by pasażer mógł dogodnie zaplanować swoją podróż. Nie zabraknie kamer i systemu monitoringu, które mają zapewnić zwiększone bezpieczeństwo i ochronić obiekty przed dewastacją.

Jak informują na swojej stronie internetowej PKP PLK, na każdym z przystanków stały podgląd zapewni od 14 do 35 kamer. Kiedy z systemu będą mogli wreszcie skorzystać pasażerowie? Postanowiliśmy dowiedzieć się szczegółów.

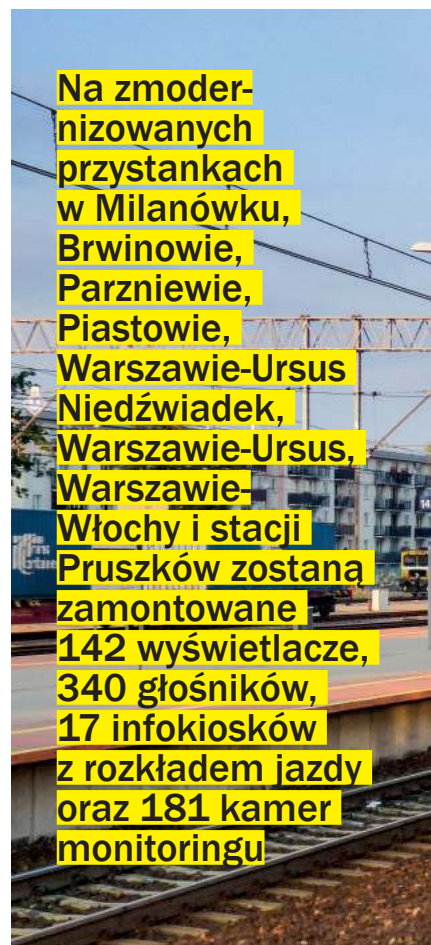
– Uruchomienie systemu informacji dla pasażerów

∞ Uruchomienie systemu informacji dla pasażerów na linii Grodzisk Mazowiecki – Warszawa jest zaplanowane przed grudniową zmianą rozkładu. Większość pracy przy montażu urządzeń praktycznie się już zakończyła, teraz rozpoczną się testy – mówi Karol Jakubowski z zespołu prasowego PKP Polskie Linie Kolejowe SA ∞

na linii Grodzisk Mazowiecki-Warszawa jest zaplanowane przed grudniową zmianą rozkładu. Większość pracy przy montażu urządzeń praktycznie się już zakończyła, teraz rozpoczną się testy – mówi w rozmowie z „Dodatkim Mazowieckim” Karol Jakubowski z zespołu prasowego PKP Polskie Linie Kolejowe SA.

System dynamicznej informacji pasażerskiej (SDIP) jest montowany w ramach projektu „Prace na linii kolejowej Warszawa Włochy-Grodzisk Mazowiecki (linia nr 447)”. Wartość tej inwestycji na linii Grodzisk Mazowiecki-Warszawa wynosi 285 mln zł (netto). Projekt w 85 proc. jest współfinansowany z mechanizmu CEF – Łącząc Europę.

Efektu nie mogą się już doczekać podróżni. W rozmowie z nami zwracają uwagę, że przed modernizacją nie za-

Na zmodernizowanych przystankach w Milanówku, Brwinowie, Parzniewie, Piastowie, Warszawie-Ursus Niedźwiadek, Warszawie-Ursus, Warszawie-Włochy i stacji Pruszków zostaną zamontowane 142 wyświetlacze, 340 głośników, 17 infokiosków z rozkładem jazdy oraz 181 kamer monitoringu

wsze słyszeli zapowiadane komunikaty, głośniki często były uszkodzone, a po rozkład jazdy pociągu musieli udać się do okienka kasy biletowej.

OGŁOSZENIE REDAKCYJNE

„GAZETA POLSKA CODZIENNIE”
W KAŻDEJ PLACÓWCE POCZTOWEJ
CODZIENNIE. BLISKO CIEBIE.

Gazeta
Polska
codziennie

PRZETARG NA KARTĘ MIESZKAŃCA

PŁOCK \ Komunikacja Miejska Płock ogłosiła przetarg na wdrożenie i uruchomienie Płockiej Karty Mieszkańca. Dzięki niej osoby zameldowane w mieście, które płacą tu podatki, będą mogły liczyć na wiele zniżek, np. na bilety i parkowanie.

fot. Wikipedia/d

PODSUMUJĄ WYCIECZKI

DYREKTYWY ZNP \ Nauczyciele w Siedlcach zaczną podliczać ponadwymiarowe godziny pracy w trakcie wycieczek szkolnych. Takie dyrektywy otrzymają od lokalnego oddziału ZNP w związku z protestem włoskim.

fot. Filip Błażejowski/Gazeta Polska

Modernizacja linii podmiejskiej trwa od 2017 r.

| fot. Wikipedia/d

– Mam nadzieję, że czytelne oznakowanie oraz dobrze i sprawnie działający system informacji pasażerskiej ułatwi w końcu poruszanie się po

peronach, zwłaszcza osobom niepełnosprawnym i starszym – mówi nam Adam, który codziennie korzysta z tej formy komunikacji do Warszawy.

Janusz Sujecki

Monitoring dla Starych Powązek

KOMENTARZ

Postulat ten wraca co-rocennie. Systematycznie rozkradany zabytkowy cmentarz Powązkowski wymaga stałego nadzoru kamer. O słuszości takiego zabezpieczenia nekropolii są przekonani wszyscy opiekujący się grobami rodzinnymi, obrońcy zabytków i policja. Niestety skuteczna ochrona Starych Powązek przed wypadami złomiarzy, wciąż nie może dojść do skutku. Rozmia-

tale, krzyże czy litery napisów – leżały oddzielone od spękanych kamiennych płyt, nikt ich nie zabierał. Dziś znaczna liczba grobowców jest obrabowana. Często można zobaczyć ślady po oderwanych literach, metalowych wieńcach oraz innych detalach. Giną rzeźby albo ich fragmenty. Przed dwo-

Zarówno złomiarze, jak i wandalę od lat pozostają bezkar- ni. Problem mógłby rozwiązać monitoring. Powierzchnia Starych Powązek to 43 ha, teren jest więc obszerny i zadrzewiony, a zatem rozmieszczanie kamer na samym cmentarzu byłoby dość trudne i kosztowne. Wystarczy jednak monito-

\\ Dziś znaczna liczba grobowców jest obrabowana. Często można zobaczyć ślady po oderwanych literach, metalowych wieńcach oraz innych detalach. Giną rzeźby albo ich fragmenty \\

ry strat są zatrważające. W latach 1986–1987 wykonywałem społecznie dokumentację dawnej porcelanowej fotografii nagrobnej na Powązkach (zdjęcia przekazałem do zbiorów ówczesnego Muzeum Historycznego m.st. Warszawy). Miałem więc okazję dość dobrze zapamiętać wygląd wielu grobów w centralnej części cmentarza. W tamtym okresie głównym problemem były zniszczenia spowodowane upływem czasu. Jednak nawet w wypadku gdy metalowe elementy pomników nagrobnych – dekoracyjne de-

ma tygodniami, na metalowej balustradzie okalającej jeden z pomników nagrobnych, znalazłem świeże ślady nacięć wykonanych piłą do metalu. W ostatnim okresie oprócz złodziei na Starych Powązkach zaczęli też działać wandalę. We wrześniu br. widziałem kilka kamiennych krzyży wieńczących nagrobki, odchylonych od pionu. Nie był to efekt korozji czy też rozpadu kamienia. Ktoś wchodził na sąsiednie, wysoko położone płyty nagrobne i próbował – na szczęście bezskutecznie – przewrócić krzyż.

rować na całej długości muru nekropolii. Po zamknięciu cmentarza złodziej albo wandalę będzie musiał wspiąć się na mur, by stamtąd wyjść. Jak dotąd monitorowane są jedynie bramy Powązek. Cały system kamer miał być zainstalowany w 2014 r. Z niewiadomych przyczyn do stworzenia takiego kompleksowego zabezpieczenia nie doszło. Obserwujemy więc efekty rewaloryzacji kolejnych nagrobków i kaplic, które – po remontach – bywają szybko niszczone przez złodziei.

KULTURALNY FLESZ

TURYSTYKA MIEJSKA

fot. mat. pras.

Poznając tajemnice cmentarza

Początek listopada to czas, kiedy odwiedzamy groby bliskich, może to być również czas poznawania historii cmentarzy. 1 listopada będzie można poznać historię cmentarza Żydowskiego na Woli w trakcie spaceru z przewodnikiem. To jedyny kirkut w stolicy, na którym odbywają się jeszcze pochówki. 1 listopada, godz. 11, cmentarz Żydowski, ul. Okopowa 49/51, Warszawa

KONCERT

fot. mat. pras.

Mozart w Dzień Zaduszny

„Requiem” Wolfganga Amadeusza Mozarta jest przeznaczone do wykonywania m.in. w Dzień Zaduszny. 1 właśnie 2 listopada w bazylice św. Jana Chrzciciela podczas mszy św. zespół wokalny oraz orkiestra Polskiej Opery Królewskiej pod batutą Dawida Runtza wykonają ten utwór Mozarta. 2 listopada, godz. 19, bazylika archikatedralna św. Jana Chrzciciela, ul. Świętojańska 8, Warszawa

WYSTAWA

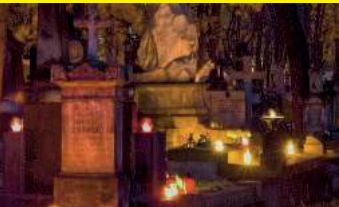

fot. mat. pras.

Sacrum na fotografiach

Od 1 listopada w Galerii Krużganek można będzie oglądać wystawę Marioli Pachiny „Od ikony do fotografii. Tryptyk. Ukrzyżowanie”. Prezentowane prace mają element wspólny, figurkę Chrystusa. Jak podkreślają organizatorzy, prace artystki są inspirowane twórczością Williama Blake’a, Andy’ego Warhola i Henriego Matisse’a. 1 listopada, godz. 8–20, Galeria Krużganek, ul. Dewajtis 3, Warszawa

SPACER

fot. mat. pras.

Przechadzka po Powązkach

W sobotę przypada Dzień Zaduszny. Na warszawskich Powązkach jest organizowany wyjątkowy spacer. Będzie można odwiedzić miejsca pochówku wybitnych Polaków. Osoby chcące wziąć udział w spacerze powinny wysłać zgłoszenie na adres: kontakt@portalwarszawski.com.pl. Płatne 20 zł. 2 listopada, godz. 17.00, cmentarz Powązkowski, Brama Honoraty, ul. Powązkowska, Warszawa

FILM

fot. mat. pras.

Wojna oczami świadków

W Domu Spotkań z Historią zostanie zaprezentowany film „Wrzesień 1939 r. w Warszawie we wspomnieniach świadków”. Składają się na niego m.in. nagrane relacje wideo oraz opowiadania kilkunastu cywilnych mieszkańców stolicy, którzy doświadczyli wojny. Całość zostanie uzupełniona zdjęciami archiwalnymi z tamtego okresu. 2 listopada, godz. 14, Dom Spotkań z Historią, ul. Karowa 20, Warszawa

WYSTAWA

fot. mat. pras.

Królowie na monetach

Do 1 grudnia w Zamku Królewskim można oglądać wystawę „Poczet królów Polski. Wizerunki władców na medalach i monetach”. Prezentowane numizmaty pochodzą jeszcze ze średniowiecza, aż do końca I Rzeczypospolitej. Oprócz monet na ekspozycji można również zobaczyć medale z wizerunkami polskich władców. 2 listopada, godz. 10–18, Zamek Królewski, pl. Zamkowy 4, Warszawa

ZNAAMY UCZESTNIKÓW LEGIA CUP

PIŁKA MŁODZIEŻOWA \ 23 i 24 listopada odbędzie się kolejna edycja Legia Cup dla młodych piłkarzy z roczników 2009 i młodszych. Wczoraj poznaliśmy pełną obsadę turnieju. Oprócz dwóch drużyn Legii do Warszawy przyjdzie Anderlecht Bruksela, Juventus Turyn, Manchester United, Hertha Berlin, RB Salzburg, Slavia Praga, Pogoń Lwów, Norwegian i Velez Garfield z USA.

fot. mat. pras./d

TOTOLOTEK PUCHAR POLSKI

Nafciarze zagrają w Olsztynie | fot. Tomasz Hamrat/Gazeta Polska

W drodze na PGE Narodowy

Przed świetnie radzącą sobie w PKO BP Ekstraklasie Wisłą Płock kolejne wyzwanie. Dziś w meczu 1/16 finału Totolotek Pucharu Polski zespół Radosława Sobolewskiego zmierzy się w Olsztynie z pierwszoligowym Stomilem. Początek meczu o godz. 17.30.

Krzysztof Oliwa

W ostatnich dziesięciu spotkaniach płockanie odnieśli aż dziewięć zwycięstw. Noga powinęła im się tylko raz, gdy dość niespodziewanie przegrali aż 0:5 z Zagłębiem w Lubinie. Dzięki pasmu triumfów zespół z Płocka przesunął się z ogona na pierwsze miejsce w tabeli. Tak wysoko Wisła nie była jeszcze nigdy w swojej ponad siedemdziesięcioletniej historii. W drugiej połowie września drużyna Sobolewskiego zapewniła sobie awans do 1/16 finału krajowego pucharu, pokonując po zaciętym meczu Chemika w Bydgoszczy 1:0.

Teraz też o triumf nie będzie łatwo. Choć rywalem Wisły będzie występujący ligę niżej Stomil Olsztyn, to klubom z elity niezwykle trudno się gra w takich meczach. We wtorek przekonała się o tym chociażby Cracovia, która dopiero w ostatniej minucie dogrywki zapewniła sobie triumf nad Bytovią. Sobolewski zapewne dokona kilku zmian w składzie w porównaniu

z ligowymi meczami. Szansę dostaną zawodnicy, których rzadziej oglądaliśmy na ligowych boiskach.

Dla Stomilu przyjazd lidera ekstraklasy to wielkie wydarzenie. Jeszcze niespełna rok temu wydawało się, że klub zbankrutuje, ale po heroicznym staraniach Michała Brańskiego zespół ostatecznie udało się uratować przed rozwiązaniem. Latem jeden ze współwłaścicieli Wirtualnej Polski już formalnie zaczął swoje rządy w stolicy Warmii.

Ostatnie spotkanie OKS zremisował u siebie bezbramkowo z Puszczą Niepołomice. – Wielka szkoda tego remisu, bo przeciwnik nie stworzył sobie praktycznie żadnej dogodnej sytuacji – ocenił Szymon Sobczak, napastnik Stomilu Olsztyn. – Nam ewidentnie zabrakło szczęścia. Jesteśmy bardzo zirytowani. Ponadto pierwszy raz spotykam się z sytuacją, kiedy sędzia cofa decyzję o rzucie karnym, choć nie ma systemu VAR w tym meczu – dodał zawodnik z Olsztyna.

II LIGA

Pożegnanie z Purzyckim

Marcin Pluska zastąpił Daniela Purzyckiego na stanowisku trenera Pogoni Siedlce. Purzycki został zwolniony przez zarząd po tym, jak na jaw wyszło, że mógł zmuszać piłkarzy do przyjmowania dopingu. Nie będzie on ani trenerem, ani dyrektorem wykonawczym. Purzycki prowadził Pogoń w zaledwie dwóch meczach – obu przegranych, 3:7 z Widzewem Łódź i 3:4 z Górnikiem Łęczna. Oficjalny debiut Pluski nastąpił w meczu Pucharu Polski z Piastem Gliwice.

SIATKÓWKA

Syreni śpiew

Występujące w Lidze Siatkówki Kobiet zawodniczki Wisły przegrały do tej pory wszystkie mecze. Ale ma być coraz lepiej. W to wierzy trener Bemowskich Syren Agnieszka Rabka. W poniedziałek Wisła przegrała w trzech setach z Grotem Budowlanymi Łódź, tylko w pierwszym secie dotrzymując kroku rywalkom. – Z meczu na mecz powinniśmy wyglądać lepiej – wierzy trener Wisły.

Jeśli chodzi o inauguracyjną odsłonę, jak zwykle w końcówce popełniłyśmy trochę błędów, uciekła nam koncentracja. W ten sposób oddałyśmy przeciwnikowi seta, który mógł być wygrany – mówiła w rozmowie z dziennikarką Agnieszka Rabka. Trenerka Wisły nawiązała w ten sposób do dwóch poprzednich meczów. Warszawska ekipa pięć z sześciu setów przegrała bardzo podobnie.

Po przegranym 23:25 secie gra zespołu wyglądała o wiele gorzej. – Można powiedzieć, że Budowlani nie są takim zespołem, jak nasi poprzedni dwaj rywale z Wrocławia czy Bydgoszczy. To jest drużyna, której celem jest walka o złoty medal mistrzostw Polski. Na pewno taka ekipa przyjeżdża do Warszawy po trzy punkty. Z akcji na akcję mogła sobie pozwolić na większy luz i lepsze rozgrywanie piłki, szybszą grę. To w poniedziałek było widać. Im dłużej trwał mecz, tym lepiej prezentowały się nasze rywalki. Jako była rozgrywająca staram się czasem podpowiedzieć coś zawodniczkę przed meczem, rodzą się zagrywki. – dodała opiekunka stołecznego zespołu.

Rabka objęła Bemowskie Syreny tuż przed startem rozgrywek. Jeszcze w poprzednim sezonie była zawodniczką DeveloPresu SkyRes Rzeszów. Jako rozgrywająca ma w dorobku całkiem pokaźny zbiór medali. Trzy razy była mistrzynią Polski z Muszynianką i raz wygrała ligę w barwach Chemika Police.

(zwr)

niecodzienna

**Gazeta
Polska**

31 PAŹDZIERNIKA
– 3 LISTOPADA 2019

#PodejrzaneZnatury

Paskudny **wilk?**

..... ZAPAL ŚWIECZKĘ ZA
..... TYCH,
..... KTÓRYCH ZABRAŁ LOS

..... SKLONUJ
..... SOBIE
..... ZABÓJCĘ

..... JESTEŚMY
..... ZA
..... DOBRZY

..... SAKIEWICZ
..... OPOWIADA
..... BAJKI

#PodejrzaneZnatury

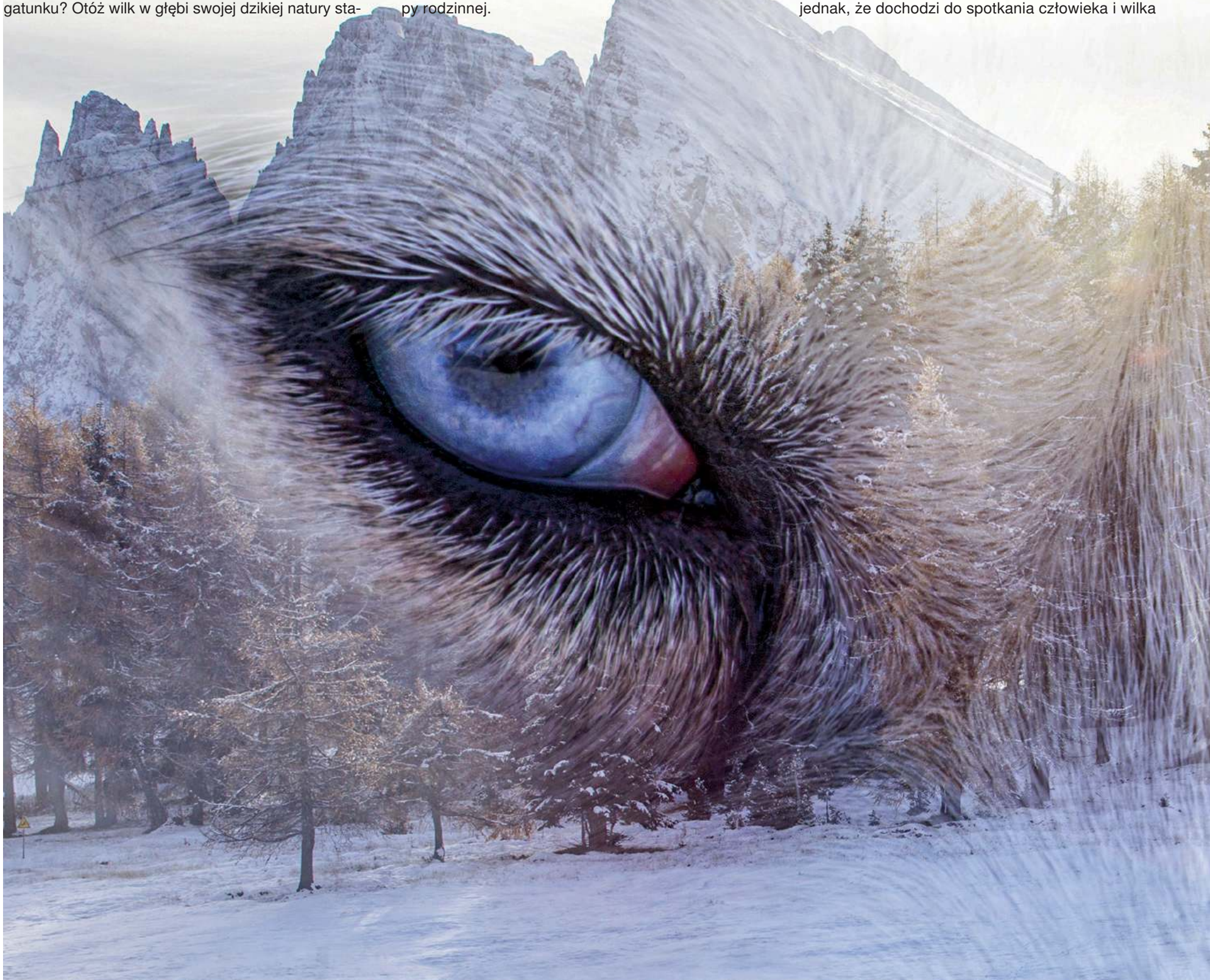
Paskudny wilk?

Natalia **Osten-Sacken**

Wostatnim czasie w prasie i innych polskich mediach coraz częściej pojawiają się informacje o wilkach widywanych w pobliżu ludzkich siedzib. Oczywiście rozumiały jest niepokój mieszkańców, głównie ze względu na to, że wilk jest zwierzęciem mało znanym i prawie znikłym z naszego krajobrazu. Do tego wychowywani jesteśmy na baśniach i opowieściach, w których wilk przedstawiany jest jako krwiożerczy, przebiegły i podstępny... Jednak czy paniczny strach przed tym zwierzęciem jest faktycznie uzasadniony w każdym przypadku i czy rzeczywiście należy dążyć do bardzo silnej redukcji gatunku? Otóż wilk w głębi swojej dzikiej natury sta-

ra się unikać wszelkiego kontaktu z człowiekiem i sam ludzki zapach prawie zawsze powoduje oddalenie się na duży dystans. Niestety zdarzają się nieprzyjemne dla ludzi wyjątki. Naukowcy zbadali, że osobniki, które podchodzą pod ludzkie domostwa, są najczęściej młode i niedoświadczone, jednak z czasem, jeśli zdążą, tracą tę niebezpieczną dla nich brawurę. Pisząc „zdążą”, mam na myśli, że często takie zbyt odważne młodziaki tracą życie w zetknięciu z pojazdami lub zostają odstrzelone, gdyż stwarzają potencjalne zagrożenie dla człowieka. Innym powodem zbliżania się wilków do ludzkich siedzib może być rozbięcie grupy rodzinnej.

Jak nasi Czytelnicy zapewne wiedzą, wilki polują w grupach i osłabienie takiej watahy powoduje, że zwierzęta zaczynają poszukiwać łatwiejszych źródeł pokarmu. I nie wynika to wcale z jakiejś ich wielkiej złośliwości, ale po prostu, broniąc się przed śmiercią głodową, wyszukują słabsze ofiary. W takich szczególnych przypadkach wilki mogą się wyspecjalizować w chwytaniu psów z obejść, jednak nawet wówczas nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla człowieka. Tak naprawdę najczęściej polują na psy, które chętnie wybierają się na dłuższe nocne spacery, zwłaszcza w okolicie lasów. Czasem zdarza się jednak, że dochodzi do spotkania człowieka i wilka

oko w oko. Wtedy wilk może sprawiać wrażenie zułchwałego i mało płochliwego, jednak należy zadać sobie pytanie, czy jego zachowanie zawsze wynika z takich przyczyn. Otóż możemy trafić na wilka, który z natury jest ciekawski. Z pewnością na człowieku taki osobnik robi raczej niemiłe wrażenie. Bo przecież nie wiemy i nie umiemy przewidzieć, jakie tak naprawdę ma zamiary. Najlepszą metodą jest wtedy zrobienie dużego hałasu, na przykład krzycząc i klaskając w jego kierunku. W 99 proc. przestraszony wilk odwróci się i zniknie w gęstwinie. Dodatkowo warto wiedzieć, że wilki widzą w dzień gorzej od człowieka. Jeśli cokolwiek znajduje się na zawietrznej i muszą się zdać na swoje oczy, to wtedy dłużej się temu przyglądają, ponieważ ich wzrok, przystosowany do wyłapywania ruchu, widzi wszystko w odcieniach szarości. Dopiero nocą wilk ma wzrok czterokrotnie lepszy od człowieka. Jeśli chodzi o ataki na człowieka, to zdarzają się naprawdę rzadko. Istnieje tylko jeden przypadek, gdy wilki mogły się stać agresywne i naprawdę bardzo niebezpieczne dla człowieka. Takim zachowaniem cechują się osobniki zarażone wścieklizną. Wówczas może dojść do wielu ataków w krótkim czasie dokonywa-

nych przez chore zwierzę do chwili śmierci z powodu choroby. Z obszaru Polski został udokumentowany tylko jeden taki przypadek, a cała sytuacja wydarzyła się w maju 2004 r. w powiecie bieszczadzkim. Wbrew normalnemu zachowaniu tego gatunku samotny wilk zaczął ścigać turystów, a nawet próbował atakować samochód, w którym się schronili. Oczywiście osobnik ten został bardzo szybko zlokalizowany i zastrzelony, a badania wykazały, że był chory na wściekliznę i znajdował się w ostatnim stadium choroby. Warto jednak pamiętać, że w Polsce przeprowadzono szeroko zakrojoną akcję zapobiegania wściekliznie dzikich zwierząt i choroba ta jest spotykana bardzo rzadko.

Dodatkowo pokusą dla wilków do nadmiernego kontaktu z człowiekiem mogą być oczywiście zwierzęta hodowlane. Wilki mogą chcieć skorzystać z łatwej bazy pokarmowej, ponieważ każdy drapieżnik instynktownie prowadzi bilans kosztów i strat energetycznych, a polowanie na dziką zwierzynę wymaga więcej energii niż na pasące się owce czy kozy. Jednak dopóki jest wystarczająco dużo zwierzyny łownej, wilki zdają się unikać atakowania trzód, a nawet je ignorują, chyba że idąc na łatwiznę, pojedyncze

wilki czy watahy wyspecjalizują się w takim właśnie działaniu. Jeśli jednak przyjrzeć się obiektywnie kontaktom człowieka i wilka, to od 2000 r. na całym świecie odnotowano 20 przypadków zgonów spowodowanych przez wilki i nie wydarzyło się to głównie w krajach cywilizowanych. Przez ostatnie 100 lat na kontynencie Ameryki Północnej potwierdzono dwa przypadki śmierci po ataku wilka. To naprawdę niewiele, porównując z innymi przyczynami! Warto także zanotować, że od II wojny światowej nie doszło do ani jednego takiego zdarzenia na terenie Polski. Dlatego myślę, że warto zrewidować swój stosunek do tego gatunku i nie tworzyć wokół niego niepotrzebnej paniki. Jeśli pojawi się pojedynczy zagrażający człowiekowi przypadek, należy go oczywiście wyeliminować, nie szkodząc jednak całej rodzimej populacji i pamiętając, że wilk to tak naprawdę pożyteczny gatunek. Eliminuje z ekosystemu osobniki słabe i chore, które wyczuwa lepiej niż prowadzący redukcję myśliwi, a do tego nie gardzi padliną, więc jest także leśnym czyścicielem. Do tego to piękny, majestatyczny i bardzo interesujący lokalny ssak, wart bliższego poznania i na pewno zasługujący na ochronę, którą jest prawnie objęty. **N**

#GumoweUcho Niecodzienna Lista Przebojów

Zapal świeczkę za tych, których zabrał los

Piotr Łuczuk

Przez lata uczono nas, że o zmarłych mówi się raczej dobrze albo nie mówi się wcale. Najważniejsza zasada stanowiła, że o zmarłych zdecydowanie nie mówi się źle. Stosowano ją w prasie, radiu i telewizji przez lata, jednak wraz z pojawieniem się internetu wszystko nagle się zmieniło. Wystarczy tylko pobieżnie prześledzić wypowiedzi internautów, a także niektórych polityków po śmierci prof. Jana Szyszko i staje się jasne, że zabrnęliśmy zdecydowanie za daleko...

Początek listopada to zawsze czas zadumy. Co roku wspominamy tych, którzy od nas odeszli. Z reguły wszystko odbywa się w podniosłej i dość poważnej atmosferze. Kilka dni temu dziennikarze jednej stacji telewizyjnej dziwili się, że w niektórych krajach zmarłych wspomina się niezwykle radośnie. Jeśli się nad tym chwilę dłużej zastanowić, to po pierwszej dawce szoku można dojść do wniosku, że takie radosne wspomnianie zmarłych wynika z lokalnej tradycji. A jak ma się do tego wszystkiego fala hejtu wylewająca się z reguły po śmierci jakiejś znanej osoby? Trzeba przyznać, że zwyczaj to doprawdy przedziwny. Ile trzeba mieć w sobie jadu i podłości, żeby wierząc w złudne poczucie anonimowości w internecie, dosłownie wyzywać i słownie poniewierać zmarłą osobę?

Gdy problem ten zaczęto z przerażeniem obserwować w cyberprzestrzeni, wydawcy największych serwisów informacyjnych niezależnie od siebie zaczęli szukać jakiegoś rozwiązania. Najczęściej jest to po prostu wyłączenie możliwości komentowania artykułu z informacją o śmierci czy nekrologiem znanego celebryty, polityka itp.

Internet nie znosi próżni i to, co zniknęło z większości serwisów, błyskawicznie znalazło ujście w zupełnie innym miejscu. Media społecznościowe stały się na przestrzeni lat ściekiem znacznie groźniejszym niż to, co po awarii kolektora trafiało przez wiele dni do Wisły. Ten kloaczny poziom wpisów łączy coś jeszcze. Ta sięgająca apogeum dawka hejtu w najczystszej postaci funkcjonuje zgodnie z mechanizmem znanym z moralności Kalego. W myśl tej zasady o zmarłym mówimy dobrze, pod warunkiem że jest to „nasz zmarły”. Zupełnie inaczej dzieje się w przypadku, gdy jest to „ich zmarły” – wówczas puszczały wszelkie hamulce. Strasznie to wszystko smutne, że nawet w tak poważnym i pełnym zadumy czasie, jakim dla bliskich zmarłej osoby jest okres żałoby, nie potrafimy dać sobie na wstrzymanie. Że akurat w takim momencie komuś przychodzi do głowy, żeby ze zmarłym się „rozliczyć”, żeby mu „nawrzucać”. Dlaczego akurat wtedy, a nie wcześniej? Ze strachu? Bo teraz już nie odpowie... Bo nie może się bronić. Może nadszedł wreszcie czas, aby przestać już postępować w myśl zasady, zgodnie z którą Panu Bogu zapalamy świeczkę, a diabłu ogarek. 1 i 2 listopada w mediach wspomina się tych, którzy w ostatnim czasie odeszli z tego świata. Może więc zamiast znowu się nakręcać i dorzucać do paleniska pod kotłem z wrzącym jadem, postuchać w końcu niezwykle cennej rady ks. Twardowskiego: „Śpieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą... zostaną po nich buty i telefon głuchy”. Zamiast w taki dzień dodatkowo się nakręcać, lepiej choć przez chwilę pomyśleć. Można też postuchać w tym czasie

utworu, który wybrałem do Niecodziennej Listy Przebojów. Dzisiaj jest to zespół Dżem i piosenka „Zapal świeczkę”. Uwaga! Tekst jest niezwykle wymowny.

„Zapal świeczkę za tych, których zabrał los,
Zapal światło w oknie.

Zapal świeczkę za tych, których zabrał los,
Światło w oknie.

Ludzi dobrych i złych wciąż przynosi wiatr,
Ludzi dobrych i złych wciąż zabiera mgła.

I tylko Ty masz tę niezwykłą moc,

By zatrzymać ich, by dać wieczność im.

Pomyśl choć przez chwilę, podaruj uśmiech swój
Tym, których napotkałeś na jawie i wśród snów.

A może ktoś skazany na samotność

Ogrzeje się Twym ciepłem, zapomni o kłopotach.

Zapal świeczkę za tych, których zabrał los,
Zapal światło w oknie,

Zapal świeczkę za tych, których zabrał los,
Światło w oknie”.

Tylko tyle i aż tyle... To nie takie trudne. **N**

Chcesz odsłuchać opisywany w felietonie utwór? Wejdź na @GumoweUcho_ na Twitterze.

#PolemikaFilmowa

SKLONUJ SOBIE
ZABÓJCĘ

„Blizniak”

REŻYSERIA
ANG LEESCENARIUSZ
BILLY RAY, DARREN LEMKE, DAVID BENIOFFPRODUKCJA
CHINY, USAGATUNEK
AKCJAPREMIERA
25 PAŹDZIERNIKA

Bardzo spodobało mi się pokazanie wspólnych cech klonów. Na przykład to, że sklonowani mężczyźni na sto procent obejrzą się za tą samą kobietą. Wiele więcej z tego filmu nie odnotowałam.

*Will razy dwa
i moja słabość do siwizny*

Sylwia Kołodyńska

Co jest lepsze od jednego znakomitego zabójcy? Jeden dobry, który zło dobrem zwycięża – pomyślałeś, Igorze. I błąd. Bo twórcy filmu „Blizniak” z Willem Smithem próbują udowodnić, że lepsi od jednego superzabójcy są dwaj superzabójcy.

Był sobie wytrawny strzelec, który trafiał spluwą do bandziorów pędzących pociągiem z odległości 2 km. Kino akcji zna wielu takich zabójców. Z pewnością, Igorze, zechcesz ich przytoczyć. Ten zabójca, któremu na imię było Henry (Will Smith), był znakomity też dlatego, że eliminował złych ludzi. Tak mu się przynajmniej do pewnego momentu zdawało... Ale miał pewien defekt. Postanowił pójść na emeryturę. Obserwatorzy jego fachu uznali, że nie zostawią świata bez superstrzelca, i za jego plecami go... sklonowali. Igorze, co za dęta historyjka! Na dodatek niewiele się w niej klei. Nijak nie potrafiłam zrozumieć, dlaczego mężczyzna o gotębim sercu powtarza w kółko, że najlepiej czuje się, gdy „leży na brzuchu i mierzy w cel”. Wtedy ten wrażliwy człowiek jest ponoć najszczęśliwszy. Gdzie sens? Gdzie logika? No nie byłam w stanie tego pojąć, ale grunt, że Will Smith chwycił, o co chodzi. Oraz jego klon, który jest postacią komputerową „wstawioną” na filmowy plan. Cyfrowej obróbce poddani są też aktorzy podczas scen akcji. Ciekawy sposób na wyeliminowanie aktorów. Taka komputerowa wersja człowieka ma świetną dykcję, nie pomyli tekstu, nie wymaga dubli i łatwo jest zadbać o jej charakterystykę.

Ale twórcy, poza próbą wywrócenia filmowej maszyny produkcyjnej do góry nogami, mieli też niezłe poczucie humoru. Bardzo spodobało mi się pokazanie wspólnych cech klonów. Na przykład to, że sklonowani mężczyźni na sto procent obejrzą się za tą samą kobietą. Wiele więcej z tego filmu nie odnotowałam. Ale dokonałam za to innego odkrycia, które więcej mówi o mnie niż o tym filmie. Znacznie bardziej podoba mi się mężczyzna 50+ niż jego o 30 lat młodszy odpowiednik. Ach, tego uroku siwizny nie przyćmią żadne uroki młodości. Wybieram emeryta Willa Smitha.

*Wieczne
chłopaki*

Igor Szczęsnowicz

Will Smith moim zdaniem wybiera jednak swoją młodszą kopię. To taki wieczny chłopiec, który raczej nie odejdzie tak szybko od ról wygadanych i sprawnych fizycznie policjantów lub szeroko pojętych stróżów sprawiedliwości.

Zresztą podobnie jak inni wspaniali aktorzy tego typu: Sylvester Stallone, Arnold Schwarzenegger, Bruce Willis, Chuck Norris, Tom Cruise i kilku czy nawet kilkunastu innych w samych Stanach Zjednoczonych. Wracając do samego Smitha, czy przypominasz sobie jakiś film, w którym nie grałby on stróża i wypadł w miarę dobrze? „Siedem dusz”? Jakiś taki mało autentyczny. „1000 lat po Ziemi”? Straszna nuda. „Wstrząs”? Ciekawy temat – o zagrożeniu chorobami neurologicznymi, jakie niesie za sobą gra w futbol amerykański. Tutaj jako doktor Bennet Omalu Smith był mało przekonujący w roli naukowca, ale gdy ten naukowiec musiał zachowywać się jak detektyw, jego wiarygodność wzrastała. A wracając do „Blizniaka” – obrazy o przeróżnych bliźniakach, sklonowanych lub nie, to oczywiście sztampa. Lecimy: „Bliźnięta” z Dannym de Vito i Arnoldem Schwarzeneggerem, „Dziewczyna i chłopak, czyli heca na trzynaście fajerek”, o sklonowanym bliźniaku: „Replikant” z podwójną rolą Jeana-Claude’a Van Damme’a (to jest też o polowaniu na samego siebie) i wiele innych. Jak widać, pomysł mało oryginalny i trudno przypuszczać, że Ang Lee, twórca ostawionej „Tajemnicy Brokeback Mountain”, w tej mierze może wymyślić coś nowego. A Twoje, Sylwio, zadziwienie, że płatny zabójca może mieć gotębie serce, dziwi mnie. W końcu chodzi przecież o to, aby widz z bohaterem filmu się utożsamiał, a nie od początku go znienawidził. No chyba, że jest to Freddy Kruger, Joker czy jakiś inny wynaturat (to takie nowe właśnie wymyślone przeze mnie słowo określające wynaturzonego, podłego człowieka) w mrocznym horrorze. Ale to już zupełnie inna historia.

#CywilizacjaNaZakręcie

Jesteśmy za dobrze

Jarosław Molga

Razem z ekipą Centrum Nauki Kopernik i pasjonatami satelitarnej komunikacji radiowej rozpoczęliśmy wysyłanie w kosmos kodu DNA kilkunastu zagrożonych gatunków zwierząt – przeczytałem na Noizz.pl i pomyślałem, że akcja może i chwalebna, ale jałowa. Ja bym w kosmos wysłał po prostu ogłoszenie do obcych: „Za opłatą zdemolujemy świat waszych wrogów”. Na dowód wysłałbym foty z wysp na Bahamach, gdzie zaczęły chorować świny. Wystarczyło, że w ich świecie pojawili się ludzie.

Każdy ma jakichś wrogów, więc myślę, że gdybyśmy takie ogłoszenie wystali, szybko nawiązalibyśmy kontakt z obcą cywilizacją i na dodatek mentalnie podobną do naszej. Jeśli oni chcą kogoś zniszczyć naszymi rękami, to znaczy, że mają sposób rozumowania podobny do ziemskiego. Zrozumielibyśmy się bez słów. Tym bardziej że referencje mamy bogate i do okazania na żądanie. I wcale nie mam na myśli danych świadczących o ociepleniu klimatu. Chodzi mi o kilka miejsc na świecie i o to, co się tam dzieje. Kwalifikacje do niszczenia mamy mocne i potrafimy robić to na różne sposoby i z wielu przyczyn, a więc jesteśmy też kreatywni. Nic, tylko pisać i wysyłać obcym nasze CV. Na Onecie znalazłem tekst pod tytułem „Osiemnaście miejsc na świecie, które zostały zdeptane przez turystów”. I czytam w nim: „W coraz większej liczbie miejsc na świecie, żeby zobaczyć dany obiekt, trzeba się przedrzeć przez tłum turystów oraz wyteńczyć słuch, żeby usłyszeć, co mówi przewodnik. Zwiedzający z całego świata denerwują się na tłum, lokalni mieszkańcy narzekają na panujący na ich podwórku chaos, a same miejsca i zabytki zwyczajnie niszczeją. Liczba podróży międzynarodowych podejmowanych każdego roku na całym świecie w latach 50. wynosiła 25 mln, w roku 2017 było to 1,3 mld, a szacuje się, że do 2050 roku ta liczba będzie wynosić ponad 3 mld. Oto efekt »overtourismu«, który odnosi się do niekontrolowanego wzrastającej turystycznej fali. Jak wskazują eksperci, tak szybko rosnąca masowa turystyka stanowi realne zagrożenie dla skarbów przyrody i kultury, a przede wszystkim zakłóca życie miejscowych społeczności”.

Ktoś powie: co w tym złego, że tylu ludzi chce podróżować i odkrywać świat? Otóż śmiem twierdzić, że zdecydowana większość chce podróżować, ale świata odkrywać w ogóle nie ma zamiaru i bazuje na tym, co usłyszeli od znajomych. Jak już będzie się tam, gdzie byli znajomi, wrzuca się foty na FB czy na Instagram i świat odfajkowany. Przykład? Z powyższej cytowanego tekstu dowiedziałem się, że jednym z tych 18 nieszczęsnych miejsc jest Kanion

Fjaðrárgljúfur w południowo-wschodniej Islandii. Otóż „nie był popularnym celem wśród turystów, dopóki pod koniec 2015 roku nie pojawił się w teledysku Justina Biebera. Od tego czasu miejsce przeżywa prawdziwe obłężenie, które spowodowało wyniszczenie delikatnej roślinności. Zmusiło to lokalne władze do czasowego zamknięcia terenu Fjaðrárgljúfur. [...] Daniel Freyr Jónsson z Islandzkiej Agencji Ochrony Środowiska powiedział, że uważa, iż boom na odwiedziny Fjaðrárgljúfur jest bezpośrednio związany z teledyskiem Biebera. »Ten kanion był nieznanym« – podkreślił. »Myślę jednak, że Islandczycy wiedzą o nim od dawna«”. Czyli nie chodzi o piękne, spokojne miejsce, ale o to, że wystąpiło w teledysku, bo Islandczycy „wiedzieli o nim od dawna”, ale ich nie obchodziło, bo nie o piękno i spokój w tej turystyce chodzi.

Bolesnie przekonały się o tym świny na Bahamach. Jest tam wyspa, na której przez lata nie było ludzi i żyły na niej tylko świny. Nic, tylko jechać i te świny zobaczyć. I nie tylko... „Turyści często poją je alkoholem, dokarmiają, a nawet próbują na nich... jeździć. Właściciele świń współpracują teraz z rządem w celu ustanowienia przepisów, które miałyby karać turystów za ich czyny. Kiedy w 2017 roku świny zaczęły zdychać, minister rolnictwa i zasobów morskich Karaibów przyznał, że rząd planuje zakaz karmienia świń”. Czyli pojawili się ludzie i świny zaczęły zdychać. Czyż nie ma lepszej rekomendacji dla obcych, że wykończymy ich wrogów, których też pewnie mają za świny? Jak nie zdeptaniem i karmieniem, to zniszczymy ich hałasem i rżnięciem. Wystarczy, że pokażemy w praktyce, jak działają wynalazki naszej cywilizacji technicznej: motocykl bez tłumika, spalinowa szlifierka kątowna do cięcia kostki bauma i krawężników, kosa spalinowa i również spalinowa dmuchawa do liści. Otóż pod Warszawą, gdzie mieszkam, jeżdżą praktycznie tylko motocykle bez tłumików, co chwila uклада się kostkę, więc huczą szlifierki, a latem warczą kosy spalinowe, bo tną trawę i potem zgarniają to, co zostało skoszone, huczącymi dmuchawami. W efekcie hałas panuje non stop i nikt z nim nie walczy. W tym samym miejscu możemy przekonać się także, że jeśli trafimy na inną planetę, zrobimy tam szybko porządek, tak by nam było wygodniej. Otóż chodzi o liście spadające jesienią. W pewnej części mojej okolicy ludzie uporali się z tym raz na zawsze. Żeby nie grabić liści jesienią, po prostu wycięli drzewa. Liści brak. Brak cienia, brak chłodu w upały, brak miejsca, gdzie mogą mieszkać ptaki. Wszędzie kostka i równiutko przystrzyżona trawka, piękny porządek, a ten skwar w lato i unoszący się kurz to oczywiście wyłącznie вина tych, którzy nie dbają o klimat i jedzą jednorazowymi sztućcami. Ta dbałość o po-

rzadek i wygodę jest widoczna od razu w miejscach nowo budowanych podobno do życia. Pamiętam, gdy jeździłem taksówką, miałem odebrać pasażera na jednym z osiedli na Ursusie. Był upalny dzień i oczywiście szlabany do pokonania (jak się osiedla nie zamknie, to się motłoch będzie kręcił). Wielki plac wyłożony betonem i parę tui w betonowych donicach. Jedyny cień, jaki był na tym placu, pochodził od słupa wysokiego napięcia tuż za solidną siatką (wiadomo, motłoch...). Myślę, że ludzie mieszkający na takim osiedlu są od ręki gotowi do wysłania ich na dowolną planetę. Nawet bez powietrza. A już na pewno bez intymności. A ta jest potrzebna do długiego życia.

Otóż na Onecie znalazłem tekst o sekrecie długowieczności. „Co robić, by żyć długo i szczęśliwie? Wbrew pozorom nie trzeba koniecznie urodzić się z tzw. dobrymi genami, restrykcyjnie dbać o dietę i uprawiać sport. Psycholożka Susan Pinker w książce »Efekt wioski« stwierdza, że sekret długowieczności leży gdzie indziej. Pinker stwierdza, że ci, którzy utrzymują bliskie relacje z przyjaciółmi, żyją średnio o 15 lat dłużej niż samotnicy. Podobnie demencja rzadziej dotyka tych, którzy mają rozbudowane sieci kontaktów. Psycholożka powołuje się na badania z udziałem blisko 3 tys. duńskich bliźniąt urodzonych pod koniec ubiegłego wieku, które wykazały, że geny odpowiadają za długowieczność najwyżej w 25 proc. Zdaniem badaczki sekret dożywania późnej starości tkwi w więziach i zwyczajach społecznych, nazywanych przez nią efektem wioski. Podkreśla, że nie trzeba wcale żyć poza miastem, ale mieć wokół siebie ludzi tworzących intymną atmosferę wsi. Opisuje przykład mieszkańców Sardynii, włoskiej wyspy, na której od lat obserwowana jest imponująca długość życia mieszkańców: Sardinia nie jest żadnym mistycznym Shangri-La. Mieszkańcy nie zawdzięczają nadzwyczaj długiego życia spożywaniu lokalnego czerwonego wina lub uprawianych w ogródkach pomidorów śliwkowych. I chociaż zawarty w winie resweratrol też pewnie robi swoje, stałe i bezpośrednie relacje towarzyskie mieszkańców z osobami, które ich znają i kochają, mają większe znaczenie niż jakiegokolwiek spożywane wraz z zawartością talerzy lub kieliszków”.

Ten obszerny cytat jest po to, by wreszcie zakończyć. Otóż, co powiedzieliby obcy, którzy zobaczyliby nasze CV, te świny na Bahamach, ten efekt wsi w postaci grodzonych osiedli i wycinanych drzew, by nie grabić liści. I ten kanion rozdeptany bez szacunku, bo pojawił się w teledysku? Myślę, że mimo iż swoich wrogów mają za świny, nie skorzystaliby z naszych usług wyniszczania i uzasadnili to w krótkich słowach: „jesteście w tym za dobrze”. **N**

**Kwalifikacje do niszczenia
mamy mocne
i potrafimy robić
to na różne sposoby...**

#SakiewiczOpowiadaBajki

TATO

Piotruś niemal nie znał swojego ojca. Podobno kiedy chłopiec był bardzo mały, tatuś zachorował. Potem, jak tłumaczyła mu mama, poszedł do nieba. Chłopiec bardzo chciał go jeszcze kiedyś spotkać, ale jedyne, co przypominało mu tatę, to tylko zdjęcia sprzed wielu lat. Na zdjęciach tata był zawsze uśmiechnięty i radosny. Wyglądał, jakby miał z nich zaraz wyjść i pożartować sobie. Jednak zdjęcia pozostawały tylko zdjęciami. Mama kazała chłopcu modlić się za duszę taty i mówiła, że pewnie kiedyś się z nim spotkają. Tylko kiedy? Piotruś chciał teraz.

Mijały lata. Chłopiec poszedł do szkoły. Zaczęły się też pierwsze lekcje religii. Piotr na ogół uczył się dobrze, ale nierzadko przynosił uwagi za złe zachowanie. Często kłócił się z kolegami, a nawet nauczycielami. Najgorzej było na lekcji religii. Tej nie chciał uczyć się w ogóle. Sam nie wiedział dlaczego. Bardzo kłócił się z katechetą. Przerywał mu, żartował z niego. Miał za to wiele uwag. Mama tego nie mogła zrozumieć. Potem zaczęła się domyślać. Katecheta był wprawdzie bardzo miły i nadzwyczaj cierpliwy, ale Piotrek denerwował się, kiedy ten tłumaczył mu, że Bóg za dobre nagradza, a za złe karze.

„Co zrobiłem złego, że Pan Bóg zabrał mi tatę?” – zastanawiał się. Boga ukarać za to nie potrafił. No to dokuczał katechecie.

Zbliżał się egzamin do pierwszej komunii, a chłopiec w ogóle nie nauczył się modlić. Groziło mu, że nie zostanie dopuszczony do sakramentu. Mamie było naprawdę przykro, bo chciała, by chłopiec poszedł do pierwszej komunii razem z innymi. Już zapraszała rodzinę, a teraz trzeba będzie wszystko odwołać. Poszła prosić katechetę o wyrozumiałość. Tłumaczyła, że chłopak wychowuje się bez ojca i dlatego jest mu dużo trudniej. Jej jest dużo trudniej... i mówiąc to, rozplakała się.

Katecheta pokiwał głową i mocno poruszony zaczął mamie tłumaczyć, jaki ma problem:

– Widzi pani, ja zrobię, co mogę, ale on nie umie nawet „Ojcze nasz”.

Bardzo smutna wróciła do domu. Chłopiec, widząc, że ma łzy w oczach, przytulił się do niej. Powiedziała mu, co się stało. Obiecał, że spróbuje się nauczyć. Nie było to proste, bo wcześniej, kiedy mama próbowała się z nim modlić, albo zakrywał głowę poduszką, albo przerywał jej, pytając o rzeczy zupełnie z modlitwą niezwiązane.

Tym razem było inaczej. Próbował powtarzać za mamą słowa, ale rzeczywiście mu nie szło. Naprawdę nic nie pamiętał. Mama i tak była zadowolona, że chociaż próbował. Wreszcie bardzo zmęczona zasnęła, leżąc obok Piotrusia.

On jakoś zasnąć nie mógł. Przewracał się z boku na bok. Nagle coś przykuło jego uwagę. Nie wiedział, co to jest, ale po chwili domyślił się. To było coś za drzwiami. Usłyszał szmer w salonie.

„Może okno jest otwarte i wiatr dokazuje” – pomyślał. Wstał i zajrzał do ciemnego pokoju. Zdjęcie taty leżało na ziemi.

„Wiatr musiał zrzucić je z kredensu” – przyszło mu do głowy.

Podszedł do kredensu i już miał je odłożyć na miejsce, gdy usłyszał cichy szept.

– Powtarzaj, to proste: „Ojcze nasz...”.

Chłopiec rozejrzał się po pokoju, nie było nikogo. Tylko zdjęcie taty wydawało się jaśniejsze.

– Nie bój się, powtarzaj – usłyszał znowu.

Ten głos wydawał mu się znajomy, bardzo znajomy, ale nie wiedział, skąd pochodzi.

– No, śmiało – „Ojcze nasz, któryś jest...” – głos nie ustępował.

Chłopiec najpierw się trochę przestraszył, ale z drugiej strony głos go bardzo uspokajał, więc zaczął się modlić. Powtórzył całą modlitwę jeszcze raz. Głos w ogóle się nie męczył, a chłopiec z wrażenia i tak by nie zasnął. Za kolejnym razem Piotruś już wiedział, czyj to głos... Skąd go znał... To głos jego taty, który jest teraz... w niebie.

Do rana powtórzył modlitwę dziesięć razy, a może i dwadzieścia. Siedział na krześle i wreszcie zasnął. Rano obudziła go mama.

– Piotrusiu, co tu robisz? – spytała zdziwiona.

Nie wiedział, co ma powiedzieć. Po namyśle rzucił niepewnie:

– Modliłem się, mamu, modliłem się...

– Ty? – zdziwiła się jeszcze bardziej.

– Tak..., modliłem się „Ojcze nasz...”.

Mama zobaczyła w jego rękach zdjęcie taty i znowu miała łzy w oczach. Ale tym razem twarz jej pojaśniała. Przytuliła syna.

Chłopiec jeszcze tego dnia zdał egzamin dopuszczający do pierwszej komunii. Miesiąc później w kościele odbywała się wielka uroczystość. Kiedy Piotruś podchodził przyjąć sakrament, obok niego pojawił się jakiś dorosły mężczyzna. Nikt nie wiedział, kto to jest. Po chwili w całym zamieszaniu gdzieś zniknął. Tylko mama Piotrusia uśmiechnięta szepnęła gdzieś w powietrze:

– Dziękuję...

Tomasz Sakiewicz

Z serii „Bajki dla Kostka i Mateusza”

Programy autorów „Codziennej” i „Gazety Polskiej” zostały wyróżnione na czerwono.

31/października
2019 – 7/listopada
2019

KAMERDYNER

DRAMAT HISTORYCZNY, **PIĄTEK** 1.11 GODZ. 20.35, TVP1

Doceniona na europejskich festiwalach filmowych opowieść o odradzaniu się mniejszości kaszubskiej oraz miłości pomimo przeciwności losu. Mateusz Krol (Sebastian Fabijański), kaszubski chłopiec, po śmierci matki zostaje przygarnięty przez arystokratkę Gerde von Krauss (Anna Radwan).

Dorasta w pałacu, gdzie zakochuje się w córce Kraussów Maricie (Marianna Zydek). Polityczne nastroje przysyłają codzienność mieszkańców Prus. Wybuch II wojna światowa. W Lasach Piaśnickich Niemcy dokonują mordu na ludności cywilnej – pierwszego ludobójstwa tej wojny.

RYSZARD CZARNECKI

(europoseł PiS)

PONIEDZIAŁEK 4.11 godz. 8.35, TVP HISTORIA
Trzy losy – jedna Polska:
bracia Pomarańscy

Reportaż Leszka Wiśniewskiego o trzech braciach (Stefanie, Józefie i Zygmuncie). Ich dzieje są typowe dla pokolenia, które walczyło o wolną Polskę i za nią ginęło: Legiony, POW, walka z Rosją Sowiecką, działalność społeczna we własnym państwie, wreszcie okupacja niemiecka, śmierć w niemieckich obozach śmierci. Piłsudski mówił o nich: „Moi ulubieni żołnierze”. Mimo to w wolnym kraju zdjęli mundury. Byli symbolami tragicznego pokolenia.

PONIEDZIAŁEK 4.11 godz. 22.30, TVP1
Rosja i Chiny – małżeństwo
z wyrachowania

Chiny duszą się z przeludnienia, a w sąsiedniej Rosji po rozpadzie ZSRS i upadku kołchozów na Dalekim Wschodzie 25 proc. pól leży odłogiem. Kiedyś hasło „Ziemia bez ludzi – dla ludzi bez ziemi” promowali Żydzi dla swojego osadnictwa w Palestynie – dziś można je zastosować do sytuacji w Rosji, gdzie następuje wielka migracja Chińczyków oraz chińskich inwestycji i produktów. W Kraju Chabarowskim np. mieszka już pół miliona Chińczyków. Coraz liczniejsze są mieszane małżeństwa, bo Rosjanki chcą trzeźwych i pracowitych mężów... Ta powolna chińska kolonizacja budzi coraz większe obawy w Moskwie – o tym mówi reportaż Barbary Włodarczyk.

ANIMACJA

COCO

SOBOTA 2.11 GODZ. 20.05, POLSAT

Zdobywca Oscara w 2018 r. dla najlepszego długometrażowego filmu animowanego oraz za najlepszą piosenkę „Remember Me”. Fabuła animacji rozgrywa się w czasie meksykańskiego Dnia Zmarłych, a bohaterem filmu jest chłopiec Miguel. W jego rodzinie od pokoleń muzyka jest zakazana. Jednak Miguel marzy, by pójść w ślady swojego idola, muzyka Ernesta de la Cruza. Chce udowodnić światu swój talent. W pogoni za pasją trafia do barwnej Krainy Umarłych, gdzie ze wszystkich sił stara się odkryć historię przodków. Z pomocą przychodzi mu oszust o imieniu Hektor.

PODRÓŻNICZY ZA SIÓDMĄ GÓRĄ

SOBOTA 2.11 GODZ. 21.00, TV REPUBLIKA

Przed nami druga część wizyty w jednej z najstarszych chronionych prawem zielonych częściach Polski. Na drugim miejscu, zaraz po Puszczy Białowieskiej, jest nim mało komu znany Rezerwat Jata. W poprzednim odcinku Stefan Czerniecki opowiadał o przyrodniczych walorach tego zakątka pod Łukowem. W tej części poszuka śladów historii. Okazuje się bowiem, że Jata to niezwykle bogactwo nie tylko pod względem flory i fauny. To tutaj ukrywali się bohaterowie walk narodowowyzwoleńczych. I właśnie o tych miejscach oraz o tych ludziach w najbliższej odsłonie programu.

DRAMAT

MANCHESTER BY THE SEA

NIEDZIELA 3.11 GODZ. 0.05, TVP KULTURA

Lee Chandler (oscarowa rola Casey'a Afflecka) z zaskoczeniem dowiaduje się, że po śmierci starszego brata Joe'go (Kyle Chandler) został jedynym opiekunem jego 16-letniego syna Patricka (Lucas Hedges). Lee niechętnie wraca w rodzinne strony do Manchester by the Sea, by zaopiekować się bratankiem. Na miejscu spotyka swoją byłą żonę Randi (Michelle Williams) i szybko uświadamia sobie, że będzie musiał zmierzyć się z bolesnymi wydarzeniami z przeszłości, które nadal siedzą w nim bardzo głęboko. Teraz tak jak Patrick stara się odnaleźć w nowej sytuacji.

KLIKAJ MĄDRZE www.niezalezna.pl 0 nas jest głośno!

Programy autorów „Codziennej” i „Gazety Polskiej” zostały wyróżnione na czerwono.

RANO	08:00 Wiadomości 08:10 Pogoda 08:15 Kwadrans polityczny 08:40 Korona królów - serial 09:20 Ranczo 2 (50) - serial 10:15 Komisarz Alex (40) - serial 11:05 Ojciec Mateusz (208) - serial 12:00 Wiadomości 12:15 Agrobiznes 12:35 Agropogoda 12:40 To się opłaca 12:55 Natura w Jedynce 14:00 Elif (599) - serial 15:00 Wiadomości 15:10 Pogoda 15:15 Alarm! 15:35 Gra słów. Krzyżówka (39) - teleturniej 16:05 Przysięga (42) - serial 17:00 Teleexpress 17:20 Pogoda 17:30 Jaka to melodia? - pr. rozryw. 18:00 Klan (3544) - serial 18:30 Korona królów (277) - serial 18:55 Jeden z dziesięciu - teleturniej 19:25 Sport 19:30 Wiadomości 20:00 Orędzie na dzień Wszystkich Świętych 20:05 Pogoda 20:10 Alarm! 20:35 Ojciec Mateusz (282) - serial 21:30 Sprawa dla reportera 22:25 Magazyn śledczy Anity Gargas 23:00 Magazyn kryminalny 997 23:50 Okupowani (5) - serial 00:50 Tanie dranie - Moroz i Kłopotowski komentują świat 01:30 Rodzina Kennedych. Zmierzch legendy (4) - serial	07:15 Pytanie na śniadanie 11:00 Panorama 11:10 Pytanie na śniadanie 11:25 Rodzinka.pl (25) - serial 11:55 Barwy szczęścia (2125) - serial 12:30 Kolo fortuny - teleturniej 13:05 Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? (34) - reality show 13:35 Gotowi do gotowania. Start! - pr. rozryw. 14:05 Na dobre i na złe (754) - serial 15:10 Doktor z alpejskiej wioski - nowy rozdział (9) - serial 16:00 Kolo fortuny - teleturniej 16:35 Familiada - teleturniej 17:00 Nabożeństwo reformacyjne na Mazurach 18:00 Panorama 18:20 Pogoda 18:20 Sport 18:30 Gotowi do gotowania. Start! - pr. rozryw. 18:55 Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? (39) - reality show 19:30 Barwy szczęścia (2125) - serial 20:00 Kulisy seriali „Na dobre i na złe” i „Na sygnale” 20:10 Barwy szczęścia (2126) - serial 20:40 Najgorszy kucharz - pr. rozryw. 21:35 Wkręcenie w randkę - pr. rozryw. 22:45 Nie ma mowy! - komedia romant., Kanada/USA 2015 00:35 Port lotniczy 1977 - film katastroficzny, USA 1977 02:35 Krag podejrzanych (8) - serial	05:15 Mango - telezakupy 06:20 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw. 07:30 Dzień Dobry TVN 11:00 Domowe rewolucje - pr. rozryw. 12:00 Ukryta prawda (1100) - serial 13:00 Szkoła (752) - serial 14:00 19+ (453) - serial 14:30 Szpital (468) - serial 15:30 Szkoła (753) - serial 16:30 19+ (454) - serial 17:00 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw. 18:00 Ukryta prawda (1101) - serial 19:00 Fakty 19:35 Sport 19:45 Pogoda 19:50 Uwaga! 20:15 Na Wspólnej (2969) - serial 20:55 Milionerzy - teleturniej 21:30 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw. 22:30 Dlaczego nie! - komedia romantyczna, Polska 2007, reż. Ryszard Zatorski. 00:35 Malgosia, młoda dziewczyna z prowincji, przyjeżdża do Warszawy. Chce dostać się na studia, znaleźć pracę i spotkać „księcia z bajki”. Przed egzaminami na Akademię Sztuk Pięknych poznaje młodego Piotra. 01:35 Kobieta na krańcu świata - dok. 02:10 Uwaga!	06:00 Nowy dzień z Polsat News 09:00 Malanowski i partnerzy (162) - serial 09:30 Malanowski i partnerzy (163) - serial 10:00 Dzień, który zmienił moje życie (105) - serial 11:00 Dlaczego ja? (748) - serial 12:00 Gliniarze (299) - serial 13:00 Trudne sprawy (795) - serial 14:00 Pierwsza miłość (2943) - serial 14:45 Dlaczego ja? (881) - serial 15:50 Wydarzenia 16:10 Pogoda 16:15 Interwencja 16:30 Na ratunek 112 (404) - serial 17:00 Gliniarze (394) - serial 18:00 Pierwsza miłość (2944) - serial 18:50 Wydarzenia 19:20 Sport 19:25 Pogoda 19:30 Świat według Kiepskich (31) - serial 20:05 Nasz nowy dom (159) - reality show 21:10 Przyjaciółki (166) - serial 22:15 Nigdy więcej - thriller, USA 2002, reż. Michael Apted, wyk. Jennifer Lopez, Billy Campbell, Tessa Allen, Juliette Lewis. 00:50 Slim ucieka wraz z córką od brutalnego męża. Zaczyna trenować sztuki walki, aby się przed nim obronić. 01:45 Chirurdzy (199) - serial 01:55 Chirurdzy (200) - serial	07:00 Polska na dzień dobry 08:52 Kalendarz historyczny 09:10 Telezakupy 09:40 W punkt 10:00 Telezakupy 10:30 Na pomoc! 10:55 Ekonomia raport 11:10 Telezakupy 11:25 Dziennikarski poker - zaprasza Dorota Kania 11:50 Telezakupy 12:05 Polska na dzień dobry 14:05 Telezakupy 14:20 Kalendarz historyczny 14:30 Telezakupy 15:00 Koronka do Miłosierdzia Bożego 15:20 Republika po południu 17:15 Wolne głosy - popołudnie 17:30 Republika - flash 17:35 Wolne głosy - popołudnie 18:00 Z Wiejskiej na gorąco 18:15 Ekonomia raport flash 18:30 Dzisiaj - serwis inform. 18:52 Prognoza pogody 18:55 Kulisy manipulacji - flesz 19:00 Oddaję Państwu głos 19:45 Przekaz dnia 20:00 W punkt 20:25 Mówi się... 21:00 Biznes Polska 21:30 Otwartym tekstem 22:00 Poland Daily 22:10 Poland Daily - Weather 22:15 Poland Daily - Business 22:25 Poland Daily - Weather 22:30 Ekonomia raport 22:50 Suma dnia 23:25 Poland Daily - Culture 23:35 Poland Daily - History 23:50 Poland Daily - Travel 00:00 Poland Daily	07:15 Pytanie na śniadanie 11:00 Polonia 24 11:25 Rozmowa Polonii 11:40 Halo Polonia 12:25 Wiadomości 12:40 Historia jednego obrazu 12:50 Kierunek Zachód 13:10 Barwy szczęścia (2071) - serial 13:45 M jak miłość (1456) - serial 14:40 Za marzenia 2 (9) - serial 15:30 Pod Tatrami 15:45 Wiadomości 15:55 Korona królów (260) - serial 16:25 Wschód - mag. 17:00 Zagadki zwierzogromadki 17:20 Historia jednego obrazu 17:30 Teleexpress 17:55 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej 18:25 Racja stanu - pr. publ. 18:55 Barwy szczęścia (2071) - serial 19:25 Wilnoteka 18:45 Wieczorynka 20:00 Wiadomości 20:30 Orędzie na dzień Wszystkich Świętych 20:35 Pogoda 20:40 Sport 20:45 PitBull (17) - serial 21:45 Polonia 24 22:05 Rozmowa Polonii 22:20 Halo Polonia 23:10 Focus on Poland 23:30 Cmentarz Żydowski w Warszawie 00:00 Magazyn śledczy Anity Gargas 00:30 Korona królów (260) - serial 01:00 Wschód - mag.
PO POŁUDNIU						
WIECZOREM						
RANO	08:00 Informacje dnia 08:15 Polski punkt widzenia 08:40 Słowo życia 08:45 Przygody Mobilków 09:00 Na zdrowie 09:30 Regal: Dziewczyna Saint Exupery'ego 10:00 Informacje dnia 10:15 Rozmowy niedokończone 11:25 Myśląc Ojczyzna 11:35 Przyroda i ludzie 12:00 Anioł Pański 12:03 Informacje dnia 12:20 Po stronie prawdy 13:20 Inwazja pogan: Halloween - cukierek albo psikus 14:05 Znak wiary 15:45 Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela” 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Informacje dnia 16:10 Z wędką nad wodę 16:35 Porady medyczne bonifratrów 17:00 Przegląd tygodnika rodzin katolickich „Źródło” 17:05 Petra - tajemnicze miasto 17:30 Okamiery 18:00 Anioł Pański 18:05 Informacje dnia 18:15 Rozmowy niedokończone 19:30 Super Księga 20:00 Informacje dnia 20:20 Różaniec 20:50 Kolory świętości 21:00 Apel Jasnogórski 21:20 Informacje dnia 21:40 Polski punkt widzenia 22:00 Przyroda i ludzie 22:30 Z wędką nad wodę 23:00 Telewizyjny Uniwersytet Biblijny	06:50 Był taki dzień: 31 października 06:55 Polska Kronika Filmowa 07:15 Święty Augustyn (4) - serial 08:05 Po PRL-u: Rząd Jana Olszewskiego 08:40 Historia Polski: Generał Stanisław Maczek 09:15 Notacje: August Kowalczyk. Kierunek Auschwitz 09:35 Sensacje XX wieku 10:25 Ocaleni - dok. 11:30 Z widokiem na Wawel: Iran między wojną a pokojem 12:00 Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (1) - serial 12:55 Przystanek historia 13:10 Ex Libris 13:20 Afryka: Sawanna 14:25 Ramzes II - wielka podróż 15:30 Pandemia zabójczej grypy „Fredrowski pałac” woła o ratunek - rep. 16:25 Historia Polski: Spętany anioł 16:45 Było, nie minęło - kronika zwiadowców historii 18:20 Taśmy bezpieki: Polacy wobec zagłady Żydów 18:45 Ex Libris 18:50 Polska Kronika Filmowa 19:05 Święty Augustyn (5) - serial 19:50 Ex Libris 20:00 Bizancjum: opowieść o trzech miastach (1) 21:05 Odkryć tajemnicę - dok. 22:00 Spór o historię 22:40 Szerokie tory 23:20 Słynne jednostki specjalne 00:15 Sensacje XX wieku 01:05 Było, nie minęło - kronika zwiadowców historii	08:10 Minęła ósma 08:09 Poranek TVP Info 08:39 Poranek TVP Info 08:45 Flesz info 09:00 Serwis info, pogoda 09:05 Poranek TVP Info 09:20 Info poranek 09:30 Serwis info, pogoda 09:45 Poranek TVP Info 10:00 Serwis info 10:25 Pogoda info 10:29 Serwis info 10:50 Pogoda info 11:00 Serwis info 11:30 Serwis info, pogoda 12:00 Serwis info 12:25 Pogoda info 12:30 Serwis info, pogoda 13:00 Serwis info 15:00 Serwis info 15:20 Pogoda info 15:29 Serwis info 16:00 Panorama info 16:52 Pogoda info 17:00 Teleexpress 17:15 Teleexpress extra 17:32 O co chodzi 18:00 Panorama 18:24 Serwis info 18:43 Widziane z Polski 19:00 Serwis info 19:30 Wiadomości 19:58 Gość „Wiadomości” 20:13 Minęła dwudziesta 21:00 Nie da się ukryć 21:28 Flesz info wieczór 21:40 Studio Lotto 21:50 W tyle wizji 22:30 W tyle wizji extra 23:00 Info wieczór 23:30 W akcji 23:55 Serwis info	06:00 Pingwin - dramat obyczajowy, Polska 1964 08:00 TV okazy 08:45 Zbrodniarz, który ukradł zbrodnię - film kryminalny, Polska 1969 10:45 Powstanie warszawskie - dokument fabularyzowany, Polska 2014 12:25 TV okazy 12:50 Brylanty pani Żuzy - dramat kryminalny, Polska 1971 14:25 Zaduma - film dokumentalny, Polska 1988 14:40 Projekt dziecko - komedia obyczajowa, Polska 2010 16:25 Ostatnie dni - film wojenny, Polska 1969, reż. Jerzy Passendorfer, wyk. Wacław Kowalski, Wojciech Siemion. 00:00 Akcja filmu toczy się w czasie II wojny światowej. Kapral Naróg wiezie cenne dokumenty do sztabu. Po drodze spotyka dziewczynę, z którą połączy go głębokie uczucie. 18:00 Kabaretowy rejs Deluxe - pr. rozryw. 19:00 Nowy kabaretowy rejs - pr. rozryw. 20:00 Bilet na Księżyc - film obyczajowy, Polska 2013 22:35 Diabelska edukacja - film erotyczny, Niemcy/Polska 1994 23:05 Drogówka - dramat kryminalny, Polska 2013 01:30 TV okazy 01:55 Ewa - dramat obyczajowy, Polska 2010	07:00 Teledyski - muzyka klasyczna 08:00 Informacje kulturalne 08:25 Studio Kultura - rozmowy 08:40 Diament Rady - film obyczajowy, Polska 1971 09:20 Rysa - dramat psychologiczny, Polska 2008 11:00 Rodzina Kanderów (9) - serial 12:05 Scena klasyczna: Marcin Zdunik, Aleksander Dębicz 13:00 Studio Kultura - rozmowy 13:20 Penderecki. Droga przez labirynt - film dokumentalny, Niemcy/Polska 2013 14:25 „Trzymaj się swoich chmur” - piosenki Seweryna Krajewskiego 15:35 Trampkarze - film dokumentalny, Polska 2015 16:15 Sztuczki - komediodramat, Polska 2007 18:00 Dokument tygodnia: Zwykle zaburzenie - film dokumentalny, Holandia/Dania 2015 19:05 Teledyski 19:25 Pegaz - mag. 20:00 Informacje kulturalne 20:35 Czwartkowy klub filmowy: Metropolis - film SF, Niemcy 1927 23:05 Kolo pióra - pr. kult. 23:35 Scena klasyczna: Agnieszka Budzińska-Bennett 00:25 Portrety: Altman - film dok., Kanada 2014 02:10 Mustang - dramat obyczajowy, Katar/Francja/Niemcy/Turcja 2015	06:00 112 - na każde wezwanie (103) - serial 06:30 112 - na każde wezwanie (104) - serial 07:00 Kobra - oddział specjalny (7) - serial 08:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (239) - serial 09:00 Rodzinny interes (73) - serial 10:00 Zaklinaczka duchów (54) - serial 11:00 Zaklinaczka duchów (55) - serial 12:00 Kobra - oddział specjalny (8) - serial 13:00 Kobra - oddział specjalny (9) - serial 14:00 Agenci NCIS: Los Angeles (10) - serial 15:00 Lombard. Życie pod zastaw (51) - serial 16:00 Rodzinny interes (73) - serial 17:00 Rodzinny interes (74) - serial 18:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (239) - serial 19:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (240) - serial 20:00 Nietykalki - komediodramat, Francja 2011 22:10 Instrukcji nie załączono - komediodramat, Meksyk 2013. 00:00 Valentín wychowuje Maggie, którą podzuczono mu sześć lat temu. Wkrótce pojawia się biologiczna matka dziewczynki. 00:30 Odrzut - film sensacyjny, Kanada 2011
PO POŁUDNIU						
WIECZOREM						

Transmisje mszy i nabożeństw z Opactwa w Tyńcu na **tyniec.tv!**

Codzienna relacja w czasie rzeczywistym z tynieckiego kościoła. Włącz się w modlitwę razem z benedyktynami przez internet

LITURGIA GODZIN:

06:00 - Jutrznia
 17:00 - Nieszpory po łacinie
 09:30 - Kompleta
 20:00 - Bogurodzica

NIEDZIELNA MSZA Z BENEDYKTYNAMI!

8:30 - 10:30 - 12:30 - 18:00

Programy autorów „Codziennej” i „Gazety Polskiej” zostały wyróżnione na czerwono.

RANO

Kamerdyner
godz. 20.35Moi chłopcy
godz. 20.40Ścigani
godz. 22.10Pasja
godz. 22.25Dzisiaj
godz. 18.30M jak miłość
godz. 13.55

TVP 1

TVP 2

TVN

Polsat

REPUBLIKA

POLONIA

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

07:00 Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach

07:55 Film dokumentalny

08:45 Korona królów (277) - serial

09:15 Wszyscy Święci z Rakowic i Salwatoru

09:25 Jak uratować mamę - film animowany, Polska 2015

11:05 Mój przyjaciel orzeł - dramat przygodowy, Austria 2015

12:55 Natura w Jedyńce: Pole pełne życia

13:50 Wszyscy Święci z Rakowic i Salwatoru

14:00 Trędowata - melodramat, Polska 1976

15:50 Pejzaż bez ciebie - Edward Stachura - koncert

16:45 Wszyscy Święci z Rakowic i Salwatoru

17:00 Teleexpress

17:20 Pogoda

17:35 Wspaniała Gilly - komedio-dramat, USA 2016

19:10 Wszyscy Święci z Rakowic i Salwatoru

19:25 Sport

19:30 Wiadomości

20:05 Pogoda

20:10 Alarm!

20:35 Kamerdyner - dramat historyczny, Polska 2018, reż. Filip Bajon

23:05 Wzgórze nadziei - melodramat, USA 2003

01:40 SEAL Team - komando Foki (8) - serial

02:25 Kompania X (8) - serial

06:10 Cmentarze trwalsze od granic - reportaż

06:40 Familiada - teleturniej

07:15 Pytanie na śniadanie

11:00 Panorama

11:15 Pytanie na śniadanie

11:30 Wspomnienie (1)

11:40 Gwiazdy w południe: Prawdziwe miasto - western, USA 1969

13:45 Wspomnienie (2)

14:00 Familiada - teleturniej

14:25 Wspomnienie (2)

14:35 Koło fortuny - teleturniej

15:15 Wspomnienie (3)

15:30 Znachor - dramat obyczajowy, Polska 1981

17:45 Wspomnienie (4)

18:00 Panorama

18:20 Pogoda

18:30 Pejzaż bez ciebie - Zbigniew Wodecki - koncert

19:20 Wspomnienie (5)

19:30 Barwy szczęścia (2126) - serial

20:00 Kulisy serialu „Barwy szczęścia”

20:10 Barwy szczęścia (2127) - serial

20:40 Moi chłopcy - dramat obyczajowy, Australia/Wielka Brytania 2009, reż. Scott Hicks, wyk. Clive Owen, Emma Booth

22:35 Siła spokoju - dramat obyczajowy, Niemcy/USA 2006

00:35 Nie ma mowy! - komedia romantyczna, Kanada/USA 2015

02:20 Jeziorak - thriller, Polska 2014

05:15 Mango - telezakupy

06:20 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw.

07:20 Doradca smaku

07:30 Dzień Dobry TVN

11:00 ParaNorman - film animowany, USA 2012

12:55 Kopciuszek: Roztańczona historia - komedia muzyczna, Kanada/USA 2008

14:55 Kroniki Spiderwick - film fantasy, USA 2008. Kiedy matka z trójką dzieci przeprowadza się do nowego domu, syn odnajduje tajemniczą książkę, która wpędza rodzinę w kłopoty.

17:00 W głowie się nie mieści - film animowany, USA 2015

19:00 Fakty

19:25 Sport

19:35 Pogoda

19:45 Uwaga!

20:00 Za szczyby, za wściekły - film sensacyjny, Niemcy/USA 2003

22:10 Ścigani - film sensacyjny, Niemcy/USA 2008. Sfrustrowany pracownik biura dostaje szansę na lepsze życie. Decyduje się dołączyć do bractwa elitarnych zabójców, którego członkiem był jego zaginiony ojciec.

00:35 Szyby i wściekły: Tokio Drift - film sensacyjny, Niemcy/USA 2006

02:40 Kuba Wojewódzki - talk-show

06:00 Nowy dzień

07:45 Turbo - film animowany, USA 2013

09:45 Tajemnica Zielonego Królestwa - film animowany, USA 2013

11:55 Epoka lodowcowa - film animowany, USA 2002

13:45 Trzej muszkieterowie - film kostiumowy, Francja/Niemcy/Wielka Brytania/USA 2011

16:05 Osobliwy dom pani Peregrine - film fantasy, Belgia/Wielka Brytania/USA 2016. Jake przybywa na tajemniczą wyspę, by odkryć prawdę o dziwnym domu, w którym mieszkał jego dziadek.

18:50 Wydarzenia

19:20 Sport

19:25 Pogoda

19:30 Świat według Kiepskich (81) - serial

20:00 Slumdog, milioner z ulicy - komediodramat, Francja/Wielka Brytania/USA 2008

22:25 Pasja - dramat historyczny, USA 2004, reż. Mel Gibson, wyk. James Caviezel, Maia Morgenstern, Monica Bellucci. Ostatnie godziny z życia Jezusa z Nazaretu: od modlitwy w Gaju Oliwnym, przez męczeńską śmierć, po zmartwychwstanie.

01:00 W pogoni za szczęściem - dramat biograficzny, USA 2006

07:00 Uroczystość Wszystkich Świętych w TV Republika

08:30 Kalendarz historyczny

08:40 Patriotyczno-historyczny spacer po Powązkach

09:10 Telezakupy

09:40 W punkt

10:00 Telezakupy

10:30 Otwartym tekstem

11:00 Telezakupy

11:15 Oddaję Państwu głos

11:40 Telezakupy

11:55 Na pomoc!

12:10 Telezakupy

12:25 Moja droga do wolności

14:05 Telezakupy

14:20 Kalendarz historyczny

14:30 Telezakupy

15:00 Koronka do Miłosierdzia Bożego

15:20 Uroczystość Wszystkich Świętych w TV Republika

18:30 Dzisiaj - główne wydanie serwisu informacyjnego

18:55 Prognoza pogody

19:05 Starcie cywilizacji

19:40 Patriotyczno-historyczny spacer po Powązkach

20:20 Zapomniane męczeństwo - film

21:30 Uroczystość Wszystkich Świętych w TV Republika

22:00 Poland Daily

22:10 Poland Daily - Weather

22:15 Poland Daily - Business

22:25 Poland Daily - Weather

22:30 Dziennikarski poker

22:50 Dzisiaj - serwis inform.

23:25 Poland Daily - Culture

23:35 Poland Daily - History

23:50 Poland Daily - Travel

00:00 Poland Daily

06:35 Magazyn śledczy Anity Gargas

07:05 Czy wiesz, że...

07:15 Pytanie na śniadanie

11:00 Dzieje mistrza Twardowskiego - baśń filmowa, Polska 1995

12:40 Wszyscy Święci z Rakowic i Salwatoru

12:45 Historia jednego obrazu

12:55 Wspomnienie

13:15 Na sygnale (232) - serial

13:55 M jak miłość (1457) - serial

14:55 Pejzaż bez ciebie - Kalina Jedrusik - koncert

15:55 Miłość i puste słowa - film dok., Polska 2018

17:30 Teleexpress

18:00 Pejzaż bez ciebie - Edward Stachura - koncert

18:55 Wspomnienie

19:05 Wszystko przed nami (44) - serial

19:35 Wszyscy Święci z Rakowic i Salwatoru

19:00 Wieczorynka

20:00 Wiadomości

20:30 Pogoda

20:35 Sport

20:45 Na dobre i na złe (749) - serial

21:45 Wszyscy święci - film obyczajowy, Polska 2002

23:15 Wolny ekran

23:30 Wszyscy Święci z Rakowic i Salwatoru

23:45 Miłość i puste słowa - film dokumentalny, Polska 2018

01:05 Wspomnienie

01:10 Wszyscy Święci z Rakowic i Salwatoru

RANO

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

TRWAM

HISTORIA

TVP INFO

KINO POLSKA

KULTURA

PULS

08:00 Słowo Życia

08:05 Wyznanie

09:30 Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze

10:30 Święty na każdy dzień

10:35 Duc in altum

10:50 Za kratą są zielone drzewa

11:40 Procesja dziejów

12:00 Anioł Pański z Ojcem Świętym Franciszkiem

12:15 Oratorium o Zmartwychwstaniu Resurrexit

12:55 Bądź wierny, idź i pamiętaj

14:20 Fide et amore: Liturgia gregoriańska

15:00 Koronka do Bożego Miłosierdzia

15:20 Mocni w wierze

15:50 Ma się rozumieć

16:00 Informacje dnia

16:10 Brat naszego Boga

17:25 Święty na każdy dzień

17:30 Okiem kamery

18:00 Anioł Pański

18:05 Informacje dnia

18:15 Rozmowy niedokończone

19:30 Opowieści Theo

19:45 Modlitwa z udziałem dzieci

20:00 Informacje dnia

20:20 Różaniec

20:50 Myśląc Ojczyzna

21:00 Apel Jasnogórski

21:20 Informacje dnia

21:40 Polski punkt widzenia

22:00 Ziemia Obiecana

22:55 Święty na każdy dzień

23:00 Jan Paweł II i Prymas Stefan Kardynał Wyszyński

23:50 100 cudownych miejsc na świecie

06:50 Był taki dzień: 1 listopada

06:55 Polska Kronika Filmowa

07:20 Obrona Lwowa - dok.

08:25 Hany - dok.

09:20 Maria - dokument fabularny, Polska 2011

10:30 Johann Scheffler - mistyczny na opowieść - dok.

11:25 Dama kameliowa - melodramat, Polska 1994

13:15 Polskie cmentarze na obczyźnie: Monte Cassino

13:25 Świat z lotu ptaka: Wysokie loty

14:30 Historia na sprzedaż

15:30 Bizancjum: opowieść o trzech miastach (1)

16:35 Historia Polski: Trzy losy, jedna Polska - bracia Pomarańscy

17:35 Polska i świat z historią w tle

18:00 Poszukiwacze skarbów: Bitwa pod Shiloh

18:30 Ex Libris

18:55 Polska Kronika Filmowa

19:10 Epitafium dla Barbary Radziwiłłówny - film historyczny, Polska 1982

20:50 Amerykańskie dynastie - klan Kennedych: Siła pieniędzy

21:45 Liczył się tylko honor - film dok., Polska 2009

22:50 Sofia Kowalewska. Dylematy wielkiej kobiety

23:55 Boże Młyny - film dokumentalny, Czechy 2015

01:05 Było, nie minęło - kronika zwiadowców historii

01:35 Encyklopedia II wojny światowej

08:10 Minęła ósma

08:09 Poranek TVP Info

08:39 Poranek TVP Info

08:45 Flesz info

09:00 Serwis info, pogoda

09:05 Poranek TVP Info

09:20 Info poranek

09:30 Serwis info, pogoda

09:45 Poranek TVP Info

10:00 Serwis info

10:25 Pogoda info

10:29 Serwis info

10:50 Pogoda info

11:00 Serwis info

11:30 Serwis info, pogoda

12:00 Serwis info

12:25 Pogoda info

12:30 Serwis info, pogoda

13:00 Serwis info

15:00 Serwis info

15:20 Pogoda info

15:29 Serwis info

16:00 Panorama info

16:52 Pogoda info

17:00 Teleexpress

17:15 Teleexpress extra

17:32 O co chodzi

18:00 Panorama

18:24 Serwis info

18:43 Widziane z Polski

19:00 Serwis info

19:30 Wiadomości

19:58 Gość „Wiadomości”

20:13 Forum

21:00 Nie da się ukryć

21:28 Flesz info wieczór

21:40 Studio Lotto

21:50 W tyle wizji

22:30 W tyle wizji extra

23:00 Info wieczór

23:30 W akcji

23:55 Serwis info

06:05 Nikt nie woła - dramat psychologiczny, Polska 1960

07:50 Pierścionek z orłem w koronie - dramat wojenny, Polska 1992

10:00 Baza ludzi umarłych - dramat obyczajowy, Polska 1958, reż. Czesław Petelski, wyk. Zygmunt Kęstowicz, Emil Karewicz, Teresa Izewska, Leon Niemczyk. Do bazy transportu drewna w Bieszczadach przybywa aktywista partyjny, którego zadaniem jest powstrzymanie pracowników przed opuszczeniem placówki.

12:25 Chce się żyć - dramat obyczajowy, Polska 2013. Chory na mózgowie porażenie Mateusz podejmuje trudną walkę o godność i prawo do normalnego życia.

14:40 Siekierzeżada - dramat obyczajowy, Polska 1985

16:25 Historie miłosne - film obyczajowy, Polska 1997

18:05 Cudowne lato - czarna komedia, Polska 2010

20:00 Wenecja - dramat obyczajowy, Polska 2010

22:20 Misja Afganistan: Blizny

23:20 Misja Afganistan: Porachunki

00:25 Cześć, Tereska - dramat obyczajowy, Polska 2001

02:20 Ciemna strona Wenus - dramat psychologiczny, Polska 1997

08:00 Informacje kulturalne

08:25 Studio Kultura - rozmowy

08:40 Święteż - film animowany, Francja/Szwajcaria/Kanada/Dania/Polska 2010

09:15 Sztuczki - komediodramat, Polska 2007

11:00 Rodzina Kanderów (10) - serial

12:10 Informacje kulturalne

12:35 Dominik Polonowski - IN Memoriam - reportaż

13:00 Studio Kultura - rozmowy

13:20 Kultura na żywo: Kwadrofonik i Adam Strug - Requiem ludowe - koncert

14:30 Za młodzi na śmierć: Judy Garland

15:25 Monolog trębacza - film krótkometrażowy, Polska 1965

15:55 Szlakiem miejsc niezwykłych: Pomniki historii: Brzeg

16:15 Miasto bezprawia - western, USA 1946

18:00 Odyseja filmowa: 1965-1969: Nowe fale omywają cały świat

19:10 Teledyski

19:20 Którędy po sztukę: Wit Stwos

19:30 Kolo pióra - mag.

20:00 Informacje kulturalne

20:40 Wieczór kinomana: 1900: Człowiek legenda - dramat obyczajowy, Włochy 1998

23:40 Gdy milknie muzyka - film dokumentalny, Niemcy 2014

00:45 Tygodnik kulturalny

01:30 Teraz animacje!

06:00 112 - na każde wezwanie (104) - serial

06:30 112 - na każde wezwanie (105) - serial

07:00 Kobra - oddział specjalny (8) - serial

08:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (240) - serial

09:00 Rodzinny interes 2 (74) - serial

09:55 Siedem lat w Tybecie - dramat biograficzny, Wielka Brytania/USA 1997, reż. Jean-Jacques Annaud, wyk. Brad Pitt, Jamy-ang Wangchuk. Film jest oparty na prawdziwej historii. 32-letni austriacki alpinista Heinrich Harrer zostawia młodą żonę w ciąży i wyrusza w najtrudniejsze góry świata - Himalaje, na wyprawę, która odmieni go na zawsze.

12:45 Król Artur - film przygodowy, Irlandia/Wielka Brytania/USA 2004

15:20 Hrabia Monte Christo - film kostiumowy, Irlandia/Wielka Brytania/USA 2002

18:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (240) - serial

19:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (241) - serial

20:00 Zielona mila - dramat obyczajowy, USA 1999

23:55 Nikomu ani słowa - thriller, Kanada/Szwajcaria/Australia/USA 2001

02:05 Moje Grand Prix. Bartek Marszałek: Liuzhou

Programy autorów „Codziennej” i „Gazety Polskiej” zostały wyróżnione na czerwono.

RANO

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

RANO

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

Spectre
godz. 21.30

TVP 1

07:20 Rok w ogrodzie extra
07:45 Rok w ogrodzie extra
08:00 Pełnosprawni - mag.
08:25 Wojsko-polskie.pl
08:55 Studio Raban
09:20 Rodzinny ekspres
09:45 Sekrety mnichów
10:00 Przygody Rudego - film familijny, Australia/USA 2011
11:40 Wojenne dziewczyny 3 (34) - serial
12:35 Fascynujący świat: Długa droga - film dokumentalny, Polska 2017

13:45 Okrasa łamie przepisy
14:20 Z pamięci
14:30 Jak to działa?
14:55 Kulisy „Postaw na milion”
15:05 Rolnik szuka żony
16:05 Ojciec Mateusz (282) - serial
17:00 Teleexpress
17:20 Pogoda
17:25 Jaka to melodia? - pr. rozryw.
18:30 Postaw na milion - teleturniej

19:25 Sport
19:30 Wiadomości
20:05 Pogoda
20:10 Alarm!
20:35 Komisarz Alex (157) - serial
21:30 Spectre - film sensacyjny, Wielka Brytania/USA 2015
00:00 Miejsce zbrodni. Czas odwetu - film kryminalny, Niemcy 2014
01:35 Jaka to melodia? - pr. rozryw.
02:25 Wzgórze nadziei - melodramat, USA 2003

Jeziorak
godz. 23.35

TVP 2

06:20 M jak miłość (1465) - serial
07:15 Pytanie na śniadanie
11:20 To je Borowicz. Podróże ze smakiem
11:50 Szansa na sukces. Opole 2020
12:55 O mnie się nie martw 11 (7) - serial
14:00 Familiada - teleturniej
14:35 Kolo fortuny - teleturniej
15:10 Rodzinka.pl (273) - serial
15:45 Najgorszy kucharz - pr. rozryw.
16:40 Słowo na niedzielę
16:55 PKO Ekstraklasa - studio
17:20 PKO Ekstraklasa, mecz: Cracovia-Lechia Gdańsk

19:35 Lajk!
20:05 The Voice of Poland. Nokaut (14) - widowisko
22:30 Szansa na sukces. Opole 2020
23:35 Jeziorak - thriller, Polska 2014, reż. Michał Orlowski, wyk. Jowita Budnik, Sebastian Fabijański, Mariusz Bonaszewski.

Policjantka z prowincjonalnej komendy prowadzi dochodzenie, które na zawsze zmieni jej świat.
01:15 Gość - thriller, Wielka Brytania/USA 2014. Zwolniony ze służby żołnierz zaprzyjaźnia się z rodziną kolegi, który zginął na misji. Po tym, jak zostaje przyjęty do ich domu, w okolicy mają miejsce serie niewyjaśnionych morderstw.

Bridget Jones 3
godz. 22.00

TVN

05:15 Mango - Telezakupy
07:30 Dzień Dobry TVN
11:00 Na Wspólnej (2966) - serial
11:25 Na Wspólnej (2967) - serial
11:50 Na Wspólnej (2968) - serial
12:25 Na Wspólnej (2969) - serial
12:50 MasterChef (8) - pr. rozryw.
14:20 Top Model (9) - reality show
15:50 Klonowanie - sposób na nieśmiertelność - film dokumentalny, Polska 2015

16:25 Kobieta na krańcu świata
17:00 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw.
18:00 36,6°C (9) - serial
19:00 Fakty
19:25 Sport
19:35 Pogoda
19:45 Uwaga!
20:00 Mam talent! - pr. rozryw.
22:00 Bridget Jones 3 - komedia romantyczna, Francja/Irlandia/Wielka Brytania/USA 2016. Bridget zachodzi

w upragnioną ciążę. Problem tylko w tym, że nie wie, kto jest ojcem jej dziecka.
00:40 Nadciąga tornado - thriller, USA 2014. Polując na trąby powietrzne, grupa łowców tornad odkrywa, że mieszkańcom miasteczka w Oklahomie zagraża potężna burza.
02:25 Uwaga!
02:45 NOC Magii - pr. rozryw.

Wujaszek Eddie
godz. 0.30

Polsat

06:00 Nowy dzień
08:40 Scooby-Doo i KISS! Straszanie na scenie - film animowany, USA 2015
10:10 Ewa gotuje
10:45 Epoka lodowcowa - film animowany, USA 2002
12:35 Anna i król - melodramat, USA 1999.
1852 rok. Brytyjka Anna Leonowens wraz z synem Ludwikiem wyrusza do Syjamu na dwór króla Mongkuta. Ma tam uczyć

dzieci króla.
15:45 Kabaret na żywo - pr. rozryw.
17:45 Chłopaki do wzięcia (171) - serial
18:15 Chłopaki do wzięcia (172) - serial
18:50 Wydarzenia
19:20 Sport
19:25 Pogoda
19:30 Świat według Kiepskich (537) - serial
20:05 Coco - film animowany, USA 2017
22:15 Twoja Twarz Brzmi Znamo 12 (9) - pr. rozryw.
00:30 Wujaszek Eddie - thriller, USA 2015, reż. Jackie Earle Haley, wyk. John Travolta, Michael Pitt, Christopher Abbott. Czterech młodych mężczyzn podejmuje się ryzykownej inwestycji, która wpędza ich w konflikt z mafią.

02:15 Tajemnice losu - pr. rozryw.

Gry tajnych służb
godz. 22.30

REPUBLICA

07:00 Telezakupy
08:00 Polska na dzień dobry. Weekend
09:35 Gwiazdy w Republice
10:00 Podsumowanie polityczne tygodnia
11:00 Kalendarz historyczny
11:15 Telezakupy
12:15 Starcie cywilizacji
12:40 Telezakupy
15:00 Koronka do Miłosierdzia Bożego
15:20 Telezakupy
16:20 Gwiazdy w Republice
16:50 Podsumowanie polityczne tygodnia
17:50 Otwartym tekstem
18:30 Dzisiaj - główne wydanie serwisu informacyjnego
18:50 Sport w Republice
18:55 Prognoza pogody
19:05 Na pomoc!
19:35 Wywiad z chuliganem
20:35 Gwiazdy w Republice
21:00 Za siódmą górą - program Stefana Czernieckiego
21:20 Koniec systemu
22:00 Poland Daily

22:10 Poland Daily - Weather
22:15 Poland Daily - Business
22:25 Poland Daily - Weather
22:30 Gry tajnych służb
22:50 Dzisiaj - główne wydanie serwisu informacyjnego
23:20 Moja droga do wolności
23:30 Poland Daily - Culture
23:42 Poland Daily - History
23:54 Poland Daily - Travel
00:04 Poland Daily
00:14 Poland Daily - Weather
00:25 Dokument w Republice
01:25 Na pomoc!

01:25 Na pomoc!

Kulturalni PL
godz. 16.00

POLONIA

06:40 Barwy szczęścia (2071) - serial
07:15 Pytanie na śniadanie
10:55 Wszyscy święci - film obyczajowy, Polska 2002. W dniu Wszystkich Świętych 80-letnia Maria wraz z rodziną odwiedza wojskowy cmentarz. Pochowany jest na nim jej niedawno zmarły mąż Ludwik. Kiedy bliscy na chwilę się oddalają, Maria pośpiesznie udaje się na dworzec i wyjeżdża do Jędrzejowa.
12:25 Ojciec Mateusz (274) - serial
13:15 Na dobre i na złe (749) - serial
14:15 Czar par - teleturniej
15:20 Czar par - dogrywka - teleturniej
16:00 Kulturalni PL - mag.
17:00 Słownik polsko@polski
17:30 Teleexpress
17:55 M jak miłość (1458) - serial
18:45 Szansa na sukces. Opole 2020

19:45 Wieczorynka
20:00 Wiadomości
20:30 Pogoda
20:35 Sport
20:45 Stulecie Winnych (8) - serial
21:40 Wkręcenie w randkę - pr. rozryw.
22:45 Wielki test na prawo jazdy - widowisko
00:25 M jak miłość (1458) - serial
01:20 Słownik polsko@polski
01:45 Dobranocka za oceanem

01:45 Dobranocka za oceanem

TRWAM

08:00 Informacje dnia
08:15 Fide et amore: Liturgia gregoriańska
08:55 Słowo Życia
09:00 Król Dawid
09:50 100 cudownych miejsc na świecie
10:00 Informacje dnia
10:15 Retrospekcja
10:25 Mysłąc Ojczyzna
10:35 Polski punkt widzenia
11:00 Kropelka radości
12:00 Anioł Pański
12:03 Informacje dnia
12:20 Zostawić ślad...
12:50 Porady Medyczne Bonifratorów
13:20 Uroczystość Wszystkich Świętych: tradycja chrześcijańska a pogańska
13:45 Ocalić od zapomnienia
14:00 Jakby w zwierciadle
15:00 Tajne archiwum Watykanu
15:30 Wierzę w Boga
16:00 Informacje dnia
16:10 Kaplica Pamięci
17:00 Z Parlamentu Europejskiego
17:30 Okiem kamery
18:00 Anioł Pański
18:05 Informacje dnia
18:15 Rozmowy niedokończone
19:30 Katecheza ks. bp. Antoniego Długosza
19:45 Modlitwa z udziałem dzieci
20:00 Informacje dnia
20:20 Różaniec
20:50 Mysłąc Ojczyzna
21:00 Apel Jasnogórski
21:20 Informacje dnia
21:40 Polski punkt widzenia
22:00 Zerwany kłos
23:40 Odpowiedzialność za duszę

06:55 Był taki dzień: 2 listopada
07:05 Wszystkie kolory świata: RPA - afrykańska tęcza
08:05 Poszukiwacze skarbów: Bitwa pod Shiloh
08:30 Zakochaj się w Polsce: Piotrków Trybunalski
09:00 Janka (8) - serial
09:40 Janka (9) - serial
10:15 Okrasa łamie przepisy
10:50 Ramzes II - wielka podróż - dok.
11:55 Cała prawda o Jerzym Waszyngtonie - film dokumentalny, USA 2008
13:00 Wisła od źródła do ujścia: Od źródeł Wisły do ujścia Dunajca
14:05 Szerokie tory
14:35 Podróże z historią: Na ratunek w górach
15:10 Afryka: Sawanna
16:10 Spór o historię: Władcy polscy: Mieszko I
16:40 Świat z lotu ptaka: Wysokie loty
17:45 Marzyciele: Zeromskiego szklane domy
18:25 Janosik (9) - serial
19:20 Ziemia przemówiła - dok.
20:30 Odkryć tajemnicę: Kamienne głowy z Wyspy Wielkanocnej
21:30 Dekalog 2 - dramat psychologiczny, Polska 1988
22:40 Esencja nastroju - film dokumentalny, Polska 2006
23:50 Wojenni bracia - film dokumentalny, USA 2014
01:30 Na progu niepodległości

01:30 Na progu niepodległości

HISTORIA

08:00 Serwis info
08:09 Poranek TVP Info
08:30 Serwis info, pogoda
08:39 Poranek TVP Info
09:00 Serwis info, pogoda
09:15 Salon dziennikarski
10:00 Serwis info
10:11 Pogoda info
10:15 Poranek TVP Info
10:30 Serwis info
10:50 Pogoda info
11:00 Serwis info weekend
12:00 W akcji weekend
12:25 Pogoda info
12:30 Serwis info weekend
13:00 Serwis info weekend
13:23 Pogoda info
13:29 Serwis info weekend
14:00 Serwis info weekend
14:22 Pogoda info
14:29 Serwis info weekend
16:00 Panorama info
16:50 Pogoda info
17:00 Teleexpress
17:15 Teleexpress extra
17:32 Studio Wschód
18:00 Panorama
18:16 Serwis info weekend
18:30 Młodzież kontra
19:18 Serwis info weekend
19:30 Wiadomości
19:58 Gość „Wiadomości”
20:13 Minęła dwudziesta
21:00 Nie da się ukryć
21:28 Flesz info wieczór
21:40 Studio LOTTO
21:50 Studio Polska
23:30 Info wieczór
00:00 Salon dziennikarski
00:53 Wiadomości
01:21 Gość „Wiadomości”
01:50 Minęła dwudziesta

TVP INFO

06:00 Kolejność uczuć - dramat obyczajowy, Polska 1993
07:50 TV okazje
08:35 Monidło - komedia, Polska 1969
09:10 Pola - film krótkometrażowy, Polska 2017
09:30 Siedem zyczeń (5) - serial
10:50 Siedem zyczeń (6) - serial
12:10 TV okazje
12:30 Kapitan Sowa na tropie (5) - serial
13:05 Kapitan Sowa na tropie (6) - serial
13:45 Złote Koło - dramat kryminalny, Polska 1971. Kapitan Budny prowadzi śledztwo w sprawie tajemniczej śmierci nastolatka.
15:45 Stawka większa niż życie (7) - serial
16:50 Stawka większa niż życie (8) - serial
18:00 Milioner - film obyczajowy, Polska 1977, reż. Sylwester Szyszko. Chłoprobotnik wygrywa milion w toto-lotka, czym sprowadza na swoją rodzinę niechęć sąsiadów.
20:00 Sztuka kochania - komedia erotyczna, Polska 1989
22:05 Misja Afganistan (7) - serial
23:05 Misja Afganistan (8) - serial
00:05 Wściekły - film kryminalny, Polska 1979
02:00 TV okazje
02:30 Ajlawju - komedia, Polska 1999

KINO POLSKA

07:00 Teledyski
07:30 Informacje kulturalne
08:05 Koncert, jakiego nie będzie... - rock/pop
09:05 Serialowa nostalgia: Zmiennicy (1) - serial
10:10 Tygodnik kulturalny
11:05 Dokument tygodnia: Łowcy miodu - film dokumentalny, Polska 2016
12:30 Wydarzenia aktualne
12:50 Sobota z animacją: Mały Książę - film animowany, Francja/Kanada 2015
14:40 Szlakiem miejsc niezwykłych: Pomniki historii: Kwizyn
14:55 Szlakiem Kolberga: Anna Maria Jopek
15:25 One. Kobiety kultury: Maria Mamona
16:05 Retro kino: Piękności nocy - komedia muzyczna, Francja/Włochy 1952
17:40 Dranie w kinie - mag.
18:25 Metropolitan Opera - legenda Nowego Jorku - film dokumentalny, USA 2018
20:30 Manchester by the Sea - dramat obyczajowy, USA 2016, reż. Kenneth Lonergan
22:55 Jordi Savall - Jerusalem - koncert
00:20 Seans kultowy: Miasto umarłych - horror, Wielka Brytania 1960
01:50 Performance - mag.
02:30 Wieczór kinomana: 1900: Człowiek legenda - dramat obyczajowy, Włochy 1998

KULTURA

07:00 Taki jest świat
07:50 Jankes i dama (5) - serial
08:50 13 posterunek 2 (38) - serial
09:30 13 posterunek 2 (39) - serial
10:10 Rodzinny interes (67) - serial
11:05 Rodzinny interes (68) - serial
12:05 Rodzinny interes (69) - serial
13:05 Rodzinny interes (70) - serial
14:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (237) - serial
15:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (238) - serial
16:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (239) - serial
17:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (240) - serial
18:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (241) - serial
19:00 Gra muzyka - pr. rozryw.
20:00 Mocne sobotnie kino: Skarb narodów - film przygodowy, USA 2004, reż. Jon Turteltaub, wyk. Nicolas Cage, Harvey Keitel, Jon Voight. Łowca przygód Ben Gates trafia na trop największego skarbu w dziejach ludzkości.
22:45 Parker - film sensacyjny, USA 2013
01:00 Snajper: Duch wojownika - film sensacyjny, USA 2016
03:00 Moje Grand Prix. Bartek Marszałek: Abu Dhabi

PULS

03:00 Moje Grand Prix. Bartek Marszałek: Abu Dhabi

Programy autorów „Codziennej” i „Gazety Polskiej” zostały wyróżnione na czerwono.

RANO

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

RANO

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

Tulipanowa gorączka
godz. 22.15Niewysłany list
godz. 18.30Szybcy i wściekli: Tokio Drift
godz. 22.30Strażnicy Galaktyki
godz. 0.10Polityczna kawa
godz. 12.00Alternatywy 4
godz. 14.20

TVP 1

TVP 2

TVN

Polsat

REPUBLIKA

POLONIA

07:00 Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach

08:00 Tydzień

08:30 Zakochaj się w Polsce

09:05 Ziarno - pr. dla dzieci

09:40 Las bliżej nas

10:10 Polskie drogi (7) - serial

11:50 Między ziemią a niebem

12:00 Anioł Pański

12:15 Między ziemią a niebem

12:50 Misja Bangladesz

13:15 BBC w Jedynce: Humbaki - historia detektywistyczna

14:30 Z pamięci: Zbigniew Makowski

14:40 Weterynarze z sercem

15:15 Komisarz Alex (157) - serial

16:05 Postaw na milion - teleturniej

17:00 Teleexpress

17:20 Pogoda

17:30 Dziewczyny ze Lwowa (46) - serial

18:30 Jaka to melodia? - pr. rozryw.

19:25 Sport

19:30 Wiadomości

20:05 Pogoda

20:15 Wojenne dziewczyny (35) - serial

21:15 Rolnik szuka żony - pr. rozryw.

22:15 Zakochana Jedynka: Tulipanowa gorączka - dramat kostiumowy, Wielka Brytania/USA 2017

00:00 Spectre - film sensacyjny, Wielka Brytania/USA 2015

02:30 Jaka to melodia? - pr. rozryw.

05:15 Barwy szczęścia (2126) - serial

05:45 Barwy szczęścia (2127) - serial

06:20 M jak miłość (1466) - serial

07:15 Pytanie na śniadanie

11:30 The Voice of Poland.

Nokaut (14) - widowisko

14:00 Familiada - teleturniej

14:35 Koło fortuny - teleturniej

15:15 Szansa na sukces. Opole 2020

16:20 Rodzinka.pl (274) - serial

16:55 Na dobre i na złe (754) - serial

18:00 Panorama

18:20 Pogoda

18:30 Niewysłany list - film obyczajowy, USA 2015, reż. W.D. Hogan, wyk. Haley Webb, Callard Harris, Eva LaRue. Uczeń Henry postanawia wyznać uczucia sąsiadce, Claire. Pisze do niej list, ale go nie wysyła. Dziesięć lat później przybywa w rodzinne strony, by świętować urodziny matki. Claire proponuje mu pomoc.

20:05 The Wall. Wygraj marzenia - teleturniej

21:00 Muzyka, taniec, zabawa - koncert

22:00 Wkręcenie w randkę - pr. rozryw.

23:05 Echo serca 2 (26) - serial

23:55 Amy - film dokumentalny, Wielka Brytania/USA 2015

02:10 Wymarzony kawaler - komediodramat, USA 2008

05:15 Mango - Telezakupy

07:30 Dzień Dobry TVN

11:00 Kobieta na krańcu świata - pr. rozryw.

11:35 Co za tydzień

12:15 39 i pół tygodnia (8) - serial

13:15 Mam talent! - pr. rozryw.

15:10 Piotruś. Wyprawa do Nibylandii - film fantasy, Australia/Wielka Brytania/USA 2015. Chłopiec sierota zostaje wysłany do magicznego świata Nibylandii, gdzie odkrywa swoje przeznaczenie i staje się bohaterem znanym jako Piotruś Pan.

17:30 Big Brother Tydzień 2 - reality show

18:30 My Way - pr. rozryw.

19:00 Fakty

19:25 Sport

19:35 Pogoda

19:45 Uwaga!

20:00 MasterChef - pr. rozryw.

21:30 39 i pół tygodnia (9) - serial

22:30 Szybcy i wściekli: Tokio Drift - film sensacyjny, Niemcy/USA 2006. Pasjonat nielegalnych wyścigów samochodowych ucieka przed więzieniem do Tokio. Ale tutaj też organizowane są niebezpieczne rajdy.

00:40 Big Brother Tydzień 2 - reality show

01:40 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw.

02:40 Uwaga!

03:00 NOC Magii - pr. rozryw.

06:00 Nowy dzień

08:50 Jeźdźcy smoków na końcu świata (46) - serial

09:20 Gdzie jest Nemo? - film animowany, USA 2003

11:35 Gruby Albert - komedia, USA 2004. Dzieci z kreskówki przybywają do świata rzeczywistego. Gruby Albert, który jest jednym z nich, pomaga małej Doris zdobyć przyjaciół.

13:35 Coco - film animowany, USA 2017

15:45 Twoja Twarz Brzmi Znamo - pr. rozryw.

17:45 Nasz nowy dom (158) - reality show

18:50 Wydarzenia

19:20 Sport

19:25 Pogoda

19:30 Państwo w państwie - pr. publ.

20:00 Kabaret na żywo - pr. rozryw.

22:05 W rytmie serca (55) - serial

23:05 Ślad (87) - serial

00:10 Strażnicy Galaktyki - film SF, Wielka Brytania/USA 2014, reż. James Gunn, wyk. Chris Pratt, Vin Diesel. Po kradzieży potężnego artefaktu niezdarzy awanturnik Peter Quill staje się celem Ronana, który pragnie wywołać wojnę w galaktyce. Aby przeżyć, łączy swoje siły z czterema innymi autsajderami.

02:30 Tajemnice losu - pr. rozryw.

07:00 Transmisja mszy świętej z parafii pod wezwaniem Świętego Augustyna w Warszawie

08:10 Kalendarz historyczny

08:25 Koniec systemu

09:06 7x24

10:06 Studio prasowe

11:00 Salonik polityczny

12:00 Polityczna kawa

13:05 Telezakupy

15:00 Otwarty tekst

15:30 Telezakupy

17:30 Salonik polityczny

18:30 Dzisiaj - główne wydanie serwisu informacyjnego

18:50 Sport w Republice

18:55 Prognoza pogody

19:10 7x24

20:10 Polityczna kawa

21:15 Zawód: żołnierz

21:30 Alfabet III RP

22:00 Poland Daily

22:10 Poland Daily - Weather

22:15 Poland Daily - Business

22:25 Poland Daily - Weather

22:30 Wywiad z chuliganem - program Piotra Lisiewicza

23:30 Poland Daily - Culture

23:42 Poland Daily - History

23:54 Poland Daily - Travel

00:04 Poland Daily

00:15 Poland Daily - Weather

00:20 Alfabet III RP

00:50 Gwiazdy w Republice

01:15 Koniec systemu

01:50 Moja droga do wolności

02:00 Poland Daily

02:10 Poland Daily - Weather

02:13 Poland Daily - Business

02:25 Poland Daily - Culture

02:40 Poland Daily - History

06:25 The Extra Mile

06:50 Lajk!

07:15 Pytanie na śniadanie

11:30 Ziarno - program dla dzieci

11:55 Między ziemią a niebem

12:00 Anioł Pański

12:15 Między ziemią a niebem

12:45 Spotkanie ze świętym

13:00 Transmisja mszy świętej z bazyliki katedralnej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Pelplinie

14:20 Alternatywy 4 (9) - serial

15:40 Lajk!

16:00 Prywatne życie zwierząt

16:30 Leśniczówka (103) - serial

16:55 Leśniczówka (104) - serial

17:30 Teleexpress

17:55 M jak miłość (1459) - serial

18:45 Opole 2019 na bis

19:15 Czy wiesz, że...

19:25 Nela Mała Reporterka - mag. dla dzieci

19:45 Wieczorynka

20:00 Wiadomości

20:30 Pogoda

20:35 Sport

20:45 Blondynka 7 (87) - serial

21:40 Teatr Telewizji: List z tamtego świata - sztuka Kornela Makuszyńskiego

23:40 Niedziela z... na planie filmowym

00:25 M jak miłość (1459) - serial

01:20 Zakochaj się w Polsce: Starogard Gdański

01:45 Dobranocka za oceanem: Pamiątnik Florki

02:00 Wiadomości

02:30 Sport

02:35 Blondynka 7 (87) - serial

TRWAM

HISTORIA

TVP INFO

KINO POLSKA

KULTURA

PULS

08:00 Słowo Życia

08:05 Polski punkt widzenia

08:25 Święty na każdy dzień

08:30 Z Parlamentu Europejskiego

09:00 100 cudownych miejsc na świecie

09:10 Spotkanie z Magdą Buczek

09:15 Katecheza ks. bp. Antoniego Długosza

09:30 Msza Święta z Jasnej Góry

10:40 Cuda Jezusa - Uwolnienie opętanego chłopca

11:30 Nasz Max i jego przygoda z Biblią

12:00 Anioł Pański z Ojcem Świętym Franciszkiem

12:20 Wiesz - to też Polska

13:30 Papież Polak do Rodaków

14:10 Jestem Gabriel

15:50 100 cudownych miejsc na świecie

16:00 Informacje dnia

16:10 Koncert życzeń

17:00 Tam, gdzie Bóg płacze

17:30 Okiem kamery

18:00 Anioł Pański

18:05 Informacje dnia

18:15 Rozmowy niedokończone

19:30 Moja katolicka rodzina

20:00 Informacje dnia

20:20 Różaniec

20:50 Myśląc Ojczyzna

21:00 Apel Jasnogórski

21:20 Informacje dnia

21:40 Retrospekcja

21:45 Samson i Dalila

22:40 „Od Oceanu do Oceanu” z Ikoną Częstochowską przez świat w obronie życia

23:00 Jak my to widzimy

23:30 Tam, gdzie Bóg płacze

06:15 Był taki dzień: 3 listopada

07:00 Wszystkie kolory świata: Portugalia. Skarb Półwyspu Iberyjskiego

08:10 Oblicze miłosierdzia - dok.

09:15 Janka (10) - serial

09:50 Janka (11) - serial

10:25 Okrasa łamie przepisy

10:55 Astronomia niepodległa - 100 lat polskiej astronomii

11:25 Saga prastarej puszczy: Opowieść o wilku. Nie ma jak stado

12:25 Historia na sprzedaż (2) - dok.

13:25 Wyprawa przez Wielki Kanion (2) - dok.

14:20 Archiwum zimnej wojny: Sport. Arena wojny

14:55 Epitafium dla Barbary Radziwiłłówny - film historyczny, Polska 1982

16:35 Wielka gra - teleturniej

17:30 Wojownicy czasu

18:05 Janosik (10) - serial

19:05 Komandosi Wawelberga - dok.

19:45 Piosenka polska. Talenty i „półkownicy” - dok.

20:15 Amerykańskie dynastie - klan: Kennedych: Siła pieniędzy

21:15 Maratończyk - thriller, USA 1976

23:25 Kabaret śmierci - dokument fabularyzowany, Polska 2014

01:15 Był bunt - film dokumentalny, Katar/Polska 2013

02:25 Liczył się tylko honor - film dokumentalny, Polska 2009

08:00 Serwis info

08:09 Poranek TVP Info

08:30 Serwis info, pogoda

08:39 Poranek TVP Info

09:00 Serwis info, pogoda

09:50 Woronicza 17

10:59 Serwis info

11:23 Pogoda info

11:29 Serwis info weekend

11:59 Serwis info weekend

12:25 Pogoda info

12:30 Serwis info weekend

13:00 Serwis info weekend

13:23 Pogoda info

13:29 Serwis info weekend

14:00 W akcji weekend

14:29 Serwis info weekend

14:52 Pogoda info

15:00 To jest temat

15:30 Kościół z bliska

16:00 Panorama info

16:50 Pogoda info

17:00 Teleexpress

17:15 Teleexpress extra

17:32 Teleexpress na deser

17:47 Serwis info weekend

18:00 Panorama

18:16 Serwis info weekend

18:30 Studio Zachód

19:18 Serwis info weekend

19:30 Wiadomości

19:58 Gość „Wiadomości”

20:13 Minęła dwudziesta

21:00 Nie da się ukryć

21:28 Flesz info wieczór

21:49 Bez retuszu

23:00 Info wieczór

23:30 Magazyn śledczy Anity Gargas

00:00 Serwis info weekend

00:20 Woronicza 17

01:33 Wiadomości

06:00 Czas przeszły - dramat psychologiczny, Polska 1961

08:05 TV okazje

08:45 Siedem życzeń (7) - serial

09:45 Kemping - film krótkometrażowy, Polska 2014

10:05 Piąta pora roku - film obyczajowy, Polska 2012. Barbarę i Witka dzieli wszystko. Mimo to wspólnie wyruszają samochodem nad morze.

12:10 TV okazje

12:25 Stawka większa niż życie (7) - serial

13:40 Stawka większa niż życie (8) - serial

14:50 Straszny sen Dzidziusia Górkiewicza - komedia obyczajowa, Polska 1993

16:55 Kapitan Sowa na tropie (7) - serial

17:35 Kapitan Sowa na tropie (8) - serial

18:20 Sprawa się rypla - komedia, Polska 1984

20:00 Psy - dramat sensacyjny, Polska 1992

22:15 Wesele - komediodramat, Polska 2004. Bogaty mieszkaniec małego miasteczka urządza córce wesele. Kiedy zabawa rozkręca się na całego, wszystko zaczyna się walić.

00:35 Ewa - dramat obyczajowy, Polska 2010

02:50 TV okazje

03:10 Ajlawju - komedia, Polska 1999

07:00 Teledyski

07:30 Ktorzy po sztukę: Wit Stwos

07:40 Dranie w kinie - mag.

08:25 Serialowa nostalgia: Wszystkie stworzenia duże i małe (2) - serial

09:25 Od ucha do ucha: Niezapomniany Leonard Bernstein: Spotkania z muzyką. Bach przetworzony

10:30 Od ucha do ucha: Krawiec Niteczka

11:50 Trzeci punkt widzenia - pr. publ.

12:25 Garsoniera - komedia obyczajowa, USA 1960

14:40 Jesienna sonata - opera

17:00 Szlakiem miejsc niezwykłych: Pomniki historii: Olesno

17:15 Niedziela z... rolami Romana Wilhelmiego

18:10 Jesienią o szczęściu - film obyczajowy, Polska 1985

19:20 Pan W - film obyczajowy, Polska 1985

20:30 Ucieczka w kajdanach - dramat kryminalny, USA 1958

22:10 Scena alternatywna: Mazolewski i Porter

22:40 Program publicystyczny

23:15 Dokument.pl: Wariacja na wiołoncele solo

00:05 Bilet do kina: Manchester by the Sea - dramat obyczajowy, USA 2016

02:30 Teraz animacje!: Światło w tunelu - film animowany, Polska 1986

06:45 Lombard. Życie pod zastaw 2 (50) - serial

07:40 Lombard. Życie pod zastaw 2 (51) - serial

08:40 Moja dziewczyna - komediodramat, USA 1991. Jedenastoletnia Vada wraz z początkiem wakacji wkracza w okres dojrzewania fizycznego i emocjonalnego.

10:45 Hrabia Monte Christo - film kostiumowy, Irlandia/Wielka Brytania/USA 2002

13:30 Najpiękniejsze baśnie: Rumpelstiltskin - baśń filmowa, Austria 2007

15:15 Skarb narodów - film przygodowy, USA 2004

17:50 Nietykali - komediodramat, Francja 2011. Sparaliżowany milioner zatrudnia do opieki młodego chłopaka z przedmieścia, który właśnie wyszedł z więzienia.

20:00 Niedziela z gwiazdami: John Wick - film sensacyjny, USA 2014

22:00 Zielona miła - dramat obyczajowy, USA 1999, reż. Frank Darabont. Emerytowany strażnik więzienny opowiada przyjaciółce o niezwykłym mężczyźnie, którego skazano na śmierć za zabójstwo dwóch 9-letnich dziewczynek.

01:50 Skorpion 3 (10) - serial

02:45 Taki jest świat

Programy autorów „Codziennej” i „Gazety Polskiej” zostały wyróżnione na czerwono.

RANO

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

Żabusia
godz. 21.00

08:00 Wiadomości
08:10 Pogoda
08:15 Kwadrans polityczny
08:40 Korona królów - taka historia...
09:20 Ranczo 4 (51) - serial
10:15 Komisarz Alex 4 (41) - serial
11:05 Ojciec Mateusz (209) - serial
12:00 Wiadomości
12:15 Agrobiznes
12:35 Agropogoda
12:45 BBC w Jedyńce
14:00 Elif (600) - serial
15:00 Wiadomości
15:10 Pogoda
15:15 Alarm!
15:35 Gra słów. Krzyżówka (40) - teleturniej
16:05 Przysięga (43) - serial
17:00 Telexpress
17:20 Pogoda
17:25 Jaka to melodia? - pr. rozryw.
18:00 Klan (3545) - serial
18:30 Korona królów (278) - serial
18:55 Jeden z dziesięciu - teleturniej
19:25 Sport
19:30 Wiadomości
20:05 Pogoda
20:10 Alarm!
20:30 Leśniczówka (157) - serial
21:00 Teatr Telewizji: Żabusia - sztuka Gabrieli Zapolskiej
22:30 Rosja i Chiny - małżeństwo z wyrachowania - dok.
23:30 Życie na gorąco (2) - serial
00:55 Tulipanowa gorączka - dramat kostiumowy, Wielka Brytania/USA 2017

Selma
godz. 22.50

06:40 Familiada - teleturniej
07:15 Pytanie na śniadanie
11:00 Panorama
11:25 Rodzinka.pl (26) - serial
11:55 Barwy szczęścia (2127) - serial
12:30 Kolo fortuny - teleturniej
13:00 Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? (35) - reality show
13:35 Gotowi do gotowania. Start! - magazyn kulinarny
14:10 Coś dla ciebie
14:35 Operacja zdrowie!
15:10 Doktor Kleist - lekarz rodzinny - serial
16:00 Kolo fortuny - teleturniej
16:35 Familiada - teleturniej
17:10 Więzień miłości (174) - serial
18:00 Panorama
18:20 Pogoda
18:30 Gotowi do gotowania. Start! - magazyn kulinarny
18:55 Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? - reality show
19:35 Barwy szczęścia (2127) - serial
20:10 Barwy szczęścia (2128) - serial
20:40 Kulisy serialu „M jak miłość”
20:55 M jak miłość (1467) - serial
21:50 O mnie się nie martw 11 (8) - serial
22:50 Kino bez granic: Selma - dramat biograficzny, Francja/Wielka Brytania/USA 2014, reż. Ava DuVernay
01:00 Głęboka woda (4) - serial
01:55 Amy - film dokumentalny, Wielka Brytania/USA 2015

Nagi instynkt
godz. 23.00

05:15 Mango - Telezakupy
06:20 My Way - pr. rozryw.
06:50 Nowa Maja w ogrodzie
07:20 Akademia ogrodnika
07:30 Dzień Dobry TVN
11:00 No to leć! - pr. rozryw.
12:00 Ukryta prawda (1101) - serial
13:00 Szkoła (753) - serial
14:00 19+ (454) - serial
14:30 Szpital (469) - serial
15:30 Szkoła (754) - serial
16:30 19+ (455) - serial
17:00 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw.
18:00 Ukryta prawda (1102) - serial
19:00 Fakty
19:35 Sport
19:45 Pogoda
19:55 Uwaga!
20:10 Doradca smaku
20:20 Na Wspólnej (2970) - serial
20:55 Milionerzy - teleturniej
21:30 Top Model (10) - reality show
23:00 Nagi instynkt - thriller, Francja/USA 1992.
Były gwiazdor rockowy i właściciel klubu nocnego w San Francisco ginie we własnym łóżku, zamordowany szpikulcem do lodu. Do sprawy przydzielony jest detektyw Nick Curran. Główną podejrzaną jest kochanka ofiary, pisarka, która w swej powieści opisała podobną zbrodnię.
01:40 Co za tydzień
02:15 Uwaga!
02:35 NOC Magii - pr. rozryw.

Detonator
godz. 22.45

06:00 Nowy dzień
09:00 Malanowski i partnerzy (164) - serial
09:30 Malanowski i partnerzy (165) - serial
10:00 Dzień, który zmienił moje życie (106) - serial
11:00 Dlaczego ja? (749) - serial
12:00 Gliniarze (300) - serial
13:00 Trudne sprawy (796) - serial
14:00 Pierwsza miłość (2944) - serial
14:45 Dlaczego ja? (882) - serial
15:50 Wydarzenia
16:10 Pogoda
16:15 Interwencja
16:30 Na ratunek 112 (405) - serial
17:00 Gliniarze (395) - serial
18:00 Pierwsza miłość (2945) - serial
18:50 Wydarzenia
19:20 Sport
19:25 Pogoda
19:30 Świat według Kiepskich (32) - serial
20:05 Megahit: Strażnicy Galaktyki - film SF, Wielka Brytania/USA 2014
22:45 Detonator - film sensacyjny, Rumunia/USA 2006, reż. Po-Chih Leong, wyk. Wesley Snipes, Silvia Colloca, Tim Dutton, William Hope. Agent CIA eskortuje Rosjanę, która ukryła 30 milionów dolarów.
00:50 Jestem Bogiem - thriller, USA 2011
03:15 Tajemnice losu - pr. rozryw.

Salonik polityczny
godz. 9.40

07:00 Polska na dzień dobry
08:52 Kalendarz historyczny
09:10 Telezakupy
09:40 Salonik polityczny
10:25 Telezakupy
11:00 Polityczna kawa
11:40 Telezakupy
12:15 Gwiazdy w Republice
12:30 Telezakupy
13:00 Polska na dzień dobry
14:20 Telezakupy
14:35 Kalendarz historyczny
14:45 Telezakupy
15:00 Koronka do Miłosierdzia Bożego
15:20 Republika po południu
17:15 Wolne głosy - popołudnie
17:30 Republika - flash
17:35 Wolne głosy - popołudnie
18:00 Z Wiejskiej na gorąco
18:15 Ekonomia raport flash
18:30 Dzisiaj - główne wydanie serwisu informacyjnego
18:52 Prognoza pogody
18:55 Kulisy manipulacji - flesz
19:00 Dziennikarski poker - zaprasza Adrian Stankowski
19:45 Przekaz dnia
20:00 W punkt
20:25 Mówi się...
21:00 Tweet UP
21:30 Starcie cywilizacji
22:00 Poland Daily
22:10 Poland Daily - Weather
22:15 Poland Daily - Business
22:25 Poland Daily - Weather
22:30 Ekonomia raport
22:50 Suma dnia
23:25 Poland Daily - Culture
23:35 Poland Daily - History
23:50 Poland Daily - Travel
00:00 Poland Daily

O mnie się nie martw
godz. 20.45

07:15 Pytanie na śniadanie
11:00 Kulturalni PL
12:00 Racja stanu - pr. publ.
12:25 Wiadomości
12:40 Historia jednego obrazu
12:50 Breda. Pamięć umiera ostatnia - film dokumentalny, Polska 2019
13:10 Barwy szczęścia (2072) - serial
13:45 Blondynka (87) - serial
14:40 Teatr Telewizji: List z tamtego świata - sztuka Kornela Makuszyńskiego
16:10 Korona królów (261) - serial
16:40 Astronarium
17:10 Figa Migu: Pomaganie jest wyzwaniem (9) - widowisko
17:20 Historia jednego obrazu
17:30 Telexpress
17:55 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej
18:25 Cafe piosenka - mag.
18:55 Barwy szczęścia (2072) - serial
19:25 Nad Niemnem - magazyn Polaków na Białorusi
19:45 Wczoraynka
20:00 Wiadomości
20:30 Pogoda
20:35 Sport
20:45 O mnie się nie martw 10 (8) - serial
21:45 Polonia 24
22:05 Rozmowa Polonii
22:20 Halo Polonia
23:10 Focus on Poland
23:30 Kocham życie - dok.
00:30 Korona królów (261) - serial
01:00 Nad Niemnem - magazyn Polaków na Białorusi

RANO

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

08:00 Informacje dnia
08:15 Wieś - to też Polska
09:25 Słowo Życia
09:30 Myśląc Ojczyzna
09:40 „Od Oceanu do Oceanu” z Ikoną Częstochowską przez świat w obronie życia
10:00 Informacje dnia
10:15 Rozmowy niedokończone
11:30 Św. Pięta z Bazyliki św. Piotra
12:40 Siewca nadziei
13:20 Koncert życzeń
14:10 Geniusz Stworzenia
15:25 Ja głuchy
15:50 Ma się rozumieć
16:00 Informacje dnia
16:10 Sanktuarium polskie
16:30 Żew natury
16:55 Świadkowie
17:20 100 cudownych miejsc na świecie
17:30 Okiem kamery
18:00 Anioł Pański
18:05 Informacje dnia
18:15 Rozmowy niedokończone
19:25 Święty na każdy dzień
19:30 Przygody Monster Trucków
19:45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20:00 Informacje dnia
20:20 Różaniec
20:50 Myśląc Ojczyzna
21:00 Apel Jasnogórski
21:20 Informacje dnia
21:40 Polski punkt widzenia
22:00 Stan bezpieczeństwa państwa
22:10 Mojżesz - 10 przykazań
23:05 Święty na każdy dzień
23:10 Żywe kamienie

06:50 Był taki dzień: 4 listopada
06:55 Polska Kronika Filmowa
07:20 Święty Augustyn (5) - serial
08:10 Ex Libris
08:35 Historia Polski: Trzy losy, jedna Polska - bracia Pomarańscy
09:40 Sensacje XX wieku
10:40 Wista od źródła do ujścia: Od źródeł Wisły do ujścia Dunajca
11:40 W pól do Trzeciej RP
12:10 Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (2) - serial
13:20 Męskie sprawy - dramat historyczny, Czechosłowacja/Polska 1988
15:10 Wyprawa przez Wielki Kanion (2) - dok.
16:10 Spór o historię: Królestwo Polskie
16:45 Historia Polski: Drogi do niepodległości
17:55 Było, nie minęło - kronika zwiadowców historii
18:25 Flesz historii
18:45 Polska Kronika Filmowa
19:00 Panny i wdowy (1) - serial
20:00 Wojenni bracia - film dokumentalny, USA 2014
22:00 Archiwum zimnej wojny
22:35 Listopad 1956. Dni, które zmieniły świat - dok.
23:40 FilMOTEKA małopolska: Stróście mi, stróście, narodową scenę... - dok.
01:05 Sensacje XX wieku
02:00 Było, nie minęło - kronika zwiadowców historii
02:35 Encyklopedia II wojny światowej

08:10 Minęła ósma
08:09 Poranek TVP Info
08:39 Poranek TVP Info
08:45 Flesz info
09:00 Serwis info, pogoda
09:05 Poranek TVP Info
09:20 Info poranek
09:30 Serwis info, pogoda
09:45 Poranek TVP Info
10:00 Serwis info
10:25 Pogoda info
10:29 Serwis info
10:50 Pogoda info
11:00 Serwis info
11:30 Serwis info, pogoda
12:00 Serwis info
12:25 Pogoda info
12:30 Serwis info, pogoda
13:00 Serwis info
13:00 Serwis info
15:20 Pogoda info
15:29 Serwis info
16:00 Panorama info
16:52 Pogoda info
17:00 Telexpress
17:15 Telexpress extra
17:32 O co chodzi
18:00 Panorama
18:24 Serwis info
18:43 Widziane z Polski
19:00 Serwis info
19:30 Wiadomości
19:58 Gość „Wiadomości”
20:13 Minęła dwudziesta
21:00 Nie da się ukryć
21:28 Flesz info wieczór
21:40 Studio Lotto
21:50 W tyle wizji
22:30 W tyle wizji extra
23:00 Info wieczór
23:30 W akcji
23:55 Serwis info

06:00 Jak zostałem Rosjaninem (1) - serial
06:40 Fusy - film krótkometrażowy, Polska 2017
07:15 TV okazje
07:55 Licencja na wychowanie (1) - serial
08:40 Gracze - film sensacyjny, Polska 1995
10:45 Dzieciak - film krótkometrażowy, Polska 2017
11:10 Mleko - film krótkometrażowy, Polska 2017
11:30 Zaduma - film dokumentalny, Polska 1988
11:45 TV okazje
12:00 Déja vu - komedia kryminalna, ZSRR/Polska 1989
14:10 Barwy ochronne - dramat obyczajowy, Polska 1976
16:25 Pójdiesz ponad sadem - film psychologiczny, Polska 1974
18:00 Kabaretowy rejs - pr. rozryw.
19:00 Kabaretowy rejs - pr. rozryw.
20:00 To ja, złodziej - dramat sensacyjny, Polska 2000, reż. Jacek Bromski, wyk. Jan Urbański, Janusz Gajos, Daniel Olbrychski
22:05 Nie ma zmiłuj - film obyczajowy, Polska 2000
00:25 Zgorszenie publiczne - komedia romantyczna, Polska 2009
02:10 TV okazje
02:35 Pamiętnik znaleziony w garbie - komediodramat, Kanada/Polska 1993

07:00 Niezapomniany Leonard Bernstein: Spotkania z muzyką. Bach przetworzony
08:05 Szlakiem miejsc niezwykłych: Pomniki historii: Olesno
08:15 Studio Kultura - rozmowy
08:30 Monidło - komedia, Polska 1969
09:15 Miasto bezprawia - western, USA 1946
11:00 Rodzina Kanderów (11) - serial
12:10 Scena klasyczna: Aleksander Dębicz - pianista
13:00 Studio Kultura - rozmowy
13:20 Metropolitan Opera - legenda Nowego Jorku - film dokumentalny, USA 2018
15:25 Niedziela z...: rolami Romana Wilhelmięgo
16:15 Łagodna - dramat psychologiczny, Polska 1995
18:00 Aktorka (portret Elżbiety Czyżewskiej) - film dokumentalny, Polska 2014
19:30 Trzeci punkt widzenia - pr. publ.
20:00 Informacje kulturalne
20:30 Las, 4 rano - dramat obyczajowy, Polska 2016
22:10 Antyfonie: Wojciech Bąkowski
22:45 Więcej niż fikcja: 21 x Nowy Jork - film dok., Polska 2014
23:50 Ucieczka w kajdanach - dramat kryminalny, USA 1958
01:30 Informacje kulturalne

06:00 112 - na każde wezwanie (105) - serial
06:30 112 - na każde wezwanie (106) - serial
07:00 Kobra - oddział specjalny (9) - serial
08:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (241) - serial
09:00 Lombard. Życie pod zastaw 2 (52) - serial
10:00 Zaklinaczka duchów 3 (55) - serial
11:00 Zaklinaczka duchów 3 (56) - serial
12:00 Kobra - oddział specjalny (9) - serial
13:00 Kobra - oddział specjalny (10) - serial
14:00 Agenci NCIS: Los Angeles (11) - serial
15:00 Lombard. Życie pod zastaw 2 (53) - serial
16:00 Rodzinny interes 2 (74) - serial
17:00 Rodzinny interes 2 (75) - serial
18:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (241) - serial
19:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (242) - serial
20:00 Gotowy na zemstę - film sensacyjny, Wielka Brytania 2017
21:55 John Wick - film sensacyjny, USA 2014
23:55 Mechanik: Czas zemsty - dramat sensacyjny, Niemcy/USA 2005
01:50 Taki jest świat
02:40 Tajemnice medyczne (5) - serial
03:50 Biesiada na cztery pory roku

Programy autorów „Codziennej” i „Gazety Polskiej” zostały wyróżnione na czerwono.

RANO

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

Oddział Delta 2
godz. 0.10Tu się żyje
godz. 22.50Oszuści
godz. 1.05Jestem Bogiem
godz. 20.05Koniec systemu
godz. 21.30Barwy szczęścia
godz. 13.10

TVP 1

TVP 2

TVN

Polsat

REPUBLIKA

POLONIA

08:00 Wiadomości
08:10 Pogoda
08:15 Kwadrans polityczny
08:40 Korona królów (278) - serial
09:20 Ranczo (52) - serial
10:15 Komisarz Alex (42) - serial
11:05 Ojciec Mateusz (210) - serial
12:00 Wiadomości
12:15 Agrobiznes
12:30 Agropogoda
12:35 Magazyn rolniczy
12:55 Natura w Jedynce
14:00 Elif (601) - serial
15:00 Wiadomości
15:10 Pogoda
15:15 Alarm!
15:35 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej
16:05 Przysięga (44) - serial
17:00 Teleexpress
17:20 Pogoda
17:25 Jaka to melodia? - pr. rozryw.
18:00 Klan (3546) - serial
18:30 Korona królów (279) - serial
18:55 Jeden z dziesięciu - teleturniej
19:25 Sport
19:30 Wiadomości
20:05 Pogoda
20:10 Alarm!
20:30 Leśniczówka (158) - serial
20:55 „Zniewolona”. Kulisy
21:05 Zniewolona (10) - serial
21:55 Magazyn Ekspresu Reporterów
23:05 Ocaleni - reality show
00:10 Oddział Delta 2 - film sensacyjny, USA 1990
02:10 Mur - film obyczajowy, Polska 2014

06:40 Familiada - teleturniej
07:15 Pytanie na śniadanie
11:00 Panorama
11:05 Pogoda
11:10 Pytanie na śniadanie
11:25 Rodzinka.pl (27) - serial
11:55 Barwy szczęścia (2128) - serial
12:30 Koło fortuny - teleturniej
13:05 Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? - reality show
13:35 Gotowi do gotowania. Start! - magazyn kulinarny
14:10 M jak miłość (1467) - serial
15:10 Doktor Kleist - lekarz rodzinny - serial
16:00 Koło fortuny - teleturniej
16:35 Familiada - teleturniej
17:10 Więzień miłości (175) - serial
18:00 Panorama
18:20 Pogoda
18:30 Gotowi do gotowania. Start! - magazyn kulinarny
18:55 Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? - reality show
19:35 Barwy szczęścia (2128) - serial
20:10 Barwy szczęścia (2129) - serial
20:40 Kulisy serialu „M jak miłość”
20:55 M jak miłość (1468) - serial
21:50 Echo serca 2 (27) - serial
22:50 Tu się żyje - film dokumentalny, Polska 2018
23:55 O mnie się nie martw 11 (8) - serial
00:50 Rodzinka.pl (274) - serial
01:30 Selma - dramat biograficzny, Francja/Wielka Brytania/USA 2014

05:15 Mango - telezakupy
06:10 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw.
07:20 Doradca smaku
07:30 Dzień dobry TVN
11:00 No to leć! - pr. rozryw.
12:00 Ukryta prawda (1102) - serial
13:00 Szkoła (754) - serial
14:00 19+ (455) - serial
14:30 Szpital (470) - serial
15:30 Szkoła (755) - serial
16:30 19+ (456) - serial
17:00 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw.
18:00 Ukryta prawda (1103) - serial
19:00 Fakty
19:35 Sport
19:45 Pogoda
19:50 Uwaga!
20:10 Doradca smaku
20:15 Na Wspólnej (2971) - serial
20:55 Milionerzy - teleturniej
21:30 Pod powierzchnią (3) - serial
22:30 Kuba Wojewódzki - talk show
23:30 Superwizjer
00:05 36,6°C (9) - serial
01:05 Oszuści (1) - serial
Maddie jest oszustką i uwodzicielką, która pod zmienioną tożsamością wykorzystuje i okrada mężczyzn. Trójka z nich postanawia odzyskać swoje pieniądze i wymierzyć kobiecie sprawiedliwość.
Uwaga!
02:05 Uwaga!
02:30 NOC Magii - pr. rozryw.

06:00 Nowy dzień
09:00 Malanowski i partnerzy (166) - serial
09:30 Malanowski i partnerzy (167) - serial
10:00 Dzień, który zmienił moje życie (107) - serial
11:00 Dlaczego ja? (750) - serial
12:00 Gliniarze (301) - serial
13:00 Trudne sprawy (797) - serial
14:00 Pierwsza miłość (2945) - serial
14:45 Dlaczego ja? (883) - serial
15:50 Wydarzenia
16:10 Pogoda
16:15 Interwencja
16:30 Na ratunek 112 (406) - serial
17:00 Gliniarze (396) - serial
18:00 Pierwsza miłość (2946) - serial
18:50 Wydarzenia
19:20 Sport
19:25 Pogoda
19:30 Świat według Kiepskich (33) - serial
20:05 Jestem Bogiem - thriller, USA 2011, reż. Neil Burger, wyk. Bradley Cooper, Robert De Niro, Abbie Cornish.
Eddie Morra jest niespełnionym, pogrążonym w depresji pisarzem. Eksperymentalny narkotyk, NZT, powoduje, iż staje się on geniuszem i człowiekiem sukcesu.
22:20 Eagle Eye - thriller, Niemcy/USA 2008
00:55 Tajemnice losu - pr. rozryw.

07:00 Polska na dzień dobry
08:52 Kalendarz historyczny
09:10 Telezakupy
09:40 W punkt
10:00 Telezakupy
10:30 Starcie cywilizacji
11:00 Telezakupy
11:15 Dziennikarski poker - zaprasza Adrian Stankowski
11:55 Telezakupy
12:10 Tweet UP
12:30 Telezakupy
12:45 Polska na dzień dobry
14:00 Telezakupy
14:15 Kalendarz historyczny
14:30 Telezakupy
15:00 Koronka do Miłosierdzia Bożego
15:20 Republika po południu
17:15 Wolne głosy - popołudnie
17:30 Republika - flash
17:35 Wolne głosy - popołudnie
18:00 Z Wiejskiej na gorąco
18:15 Ekonomia raport flash
18:30 Dzisiaj - główne wydanie serwisu informacyjnego
18:52 Prognoza pogody
18:55 Kulisy manipulacji - flesz
19:00 Dziennikarski poker - zaprasza Tomasz Sakiewicz
19:45 Przekaz dnia
20:00 W punkt
20:25 Mówi się...
21:00 Biznes Polska
21:30 Koniec systemu
22:00 Poland Daily
22:30 Ekonomia raport
22:50 Suma dnia
23:25 Poland Daily - Culture
23:35 Poland Daily - History
23:50 Poland Daily - Travel
00:00 Poland Daily

07:00 Zwieraki Czytaki
07:15 Pytanie na śniadanie
11:00 Polonia 24
11:25 Rozmowa Polonii
11:40 Halo Polonia
12:25 Wiadomości
12:40 Historia jednego obrazu
12:50 Nad Niemnem - magazyn Polaków na Białorusi
13:10 Barwy szczęścia (2073) - serial
13:45 Stulecie Winnych (8) - serial
14:40 Kocham życie - film dok.
15:35 Z pamięci
15:45 Wiadomości
15:55 Korona królów (262) - serial
16:25 Zakochaj się w Polsce: Starogard Gdański
16:50 Margolcia i Miś zapraszają dziś
17:05 Zwieraki Czytaki
17:20 Historia jednego obrazu
17:30 Teleexpress
17:55 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej
18:25 Koło pióra - pr. kult.
18:55 Barwy szczęścia (2073) - serial
19:25 Magazyn z Wysp
19:45 Wieczorynka
20:00 Wiadomości
20:30 Pogoda
20:35 Sport
20:45 Ojciec Mateusz (275) - serial
21:45 Polonia 24
22:05 Rozmowa Polonii
22:20 Halo Polonia
23:10 Focus on Poland
23:30 Ocaleni - reality show
00:30 Korona królów (262) - serial

RANO

PO POŁUDNIU

WIECZOREM

TRWAM

HISTORIA

TVP INFO

KINO POLSKA

KULTURA

PULS

08:00 Informacje dnia
08:15 Podróż apostołska Ojca Świętego Franciszka do Macedonii
08:40 Świadkowie
09:10 Papież Polak do rodaków
10:00 Informacje dnia
10:15 Jak my to widzimy
10:45 Zew natury
11:05 Mocni w wierze
11:35 Myśląc Ojczyzna
11:45 Marana
12:00 Anioł Pański
12:03 Informacje dnia
12:20 Sanktuaria polskie
12:40 Dzieci Andersa. Powrót do Afryki
13:45 180 lat na zdrowie
14:00 Mojżesz - 10 przykazań
14:55 Trzeci Testament - Święty Augustyn
15:50 Ma się rozumieć
16:00 Informacje dnia
16:10 Jestem mamą
16:30 Kalejdoskop młodych
16:50 Express studencki
17:00 Nad wodą
17:10 Prosto o gospodarce
17:30 Okiem kamery
18:00 Anioł Pański
18:05 Informacje dnia
18:15 Rozmowy niedokończone
19:30 Każdy maluch to potrafi
19:45 Modlitwa z udziałem dzieci
20:00 Informacje dnia
20:20 Różaniec
20:50 Myśląc Ojczyzna
21:00 Apel Jasnogórski
21:20 Informacje dnia
21:40 Polski punkt widzenia
22:00 Przygody Kamili
23:30 Szkaplerz znak Maryi

06:50 Był taki dzień: 5 listopada
06:55 Polska Kronika Filmowa
07:20 Panny i wdowy (1) - serial
08:15 Flesz historii
08:40 Historia Polski: Drogi do niepodległości
09:50 Sensacje XX wieku
10:45 Spór o historię: Polska rozproszona - nasze dziedzictwo archiwalne
11:25 Piosenka polska. Talenty i „półkownicy” - dok.
11:55 Archiwum zimnej wojny
12:25 Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy (3) - serial
13:25 Komandosi Wawelberga - dok.
14:10 Historia w postaciach zapisana: Kardynał Richelieu. Niebo może poczekać
16:05 Marzyciele: Żeromskiego szklane domy
16:35 Historia Polski: Nad nami orzeł biały
17:10 Siedemnastu wspaniałych - dok.
17:45 Było, nie minęło - kronika zwiadowców historii
18:10 Rodziny Wykłetych mają głos
18:45 Polska Kronika Filmowa
19:00 Panny i wdowy (2) - serial
20:05 Wojna generałów: Bitwa Stalingradzka
21:10 Słynne jednostki specjalne: Prawdziwy Braveheart
22:00 Po PRL-u - pr. publ.
22:35 Maratończyk - thriller, USA 1976
00:50 Sensacje XX wieku
01:50 Było, nie minęło - kronika zwiadowców historii

08:10 Minęła ósma
08:09 Poranek TVP Info
08:39 Poranek TVP Info
08:45 Flesz info
09:00 Serwis info, pogoda
09:05 Poranek TVP Info
09:20 Info poranek
09:30 Serwis info, pogoda
09:45 Poranek TVP Info
10:00 Serwis info
10:25 Pogoda info
10:29 Serwis info
10:50 Pogoda info
11:00 Serwis info
11:30 Serwis info, pogoda
12:00 Serwis info
12:25 Pogoda info
12:30 Serwis info, pogoda
13:00 Serwis info
15:00 Serwis info
15:20 Pogoda info
15:29 Serwis info
16:00 Panorama info
16:52 Pogoda info
17:00 Teleexpress
17:15 Teleexpress extra
17:32 O co chodzi
18:00 Panorama
18:24 Serwis info
18:43 Widziane z Polski
19:00 Serwis info
19:30 Wiadomości
19:58 Gość „Wiadomości”
20:13 Minęła dwudziesta
21:00 Nie da się ukryć
21:28 Flesz info wieczór
21:40 Studio Lotto
21:50 W tyle wizji
22:30 W tyle wizji extra
23:00 Info wieczór
23:30 W akcji
23:55 Serwis info

06:00 Jak zostałem Rosjaninem (2) - serial
06:30 Licencja na wychowanie (1) - serial
07:15 TV okazje
07:55 Licencja na wychowanie (2) - serial
08:40 Dzieciak - film krótkometrażowy, Polska 2017
09:05 Leszy - etiuda filmowa, Polska 2017
09:40 Jowita - dramat psychologiczny, Polska 1967
11:30 TV okazje
11:55 Gracze - film sensacyjny, Polska 1995
14:00 Komedia małżeńska - komedia obyczajowa, Polska 1993
16:00 Piąta pora roku - film obyczajowy, Polska 2012
18:00 Kabaretowy rejs - pr. rozryw.
19:00 Kabaretowy rejs - pr. rozryw.
20:00 Weekend - komedia sensacyjna, Polska 2010.
Dwóch gangsterów, walcząc o wpływy w mieście, postanawia zdobyć walizki wypełnione pieniędzmi oraz narkotykami.
22:35 Najpiękniejsze fajerwerki ever - film krótkometrażowy, Polska 2017
23:05 Drogówka - dramat kryminalny, Polska 2013
01:30 Kemping - film krótkometrażowy, Polska 2014
01:55 TV okazje

07:00 Teledyski - muzyka klasyczna
08:00 Informacje kulturalne
08:20 Studio Kultura - rozmowy
08:40 Esterhazy - film animowany, Polska 2009
09:15 Łagodna - dramat psychologiczny, Polska 1995
11:00 Rodzina Kanderów (12) - serial
12:10 Scena klasyczna: Karol Kozłowski
13:00 Studio Kultura - rozmowy
13:20 Sztuka Rosji: Na nowych torach (3) - film dokumentalny, Wielka Brytania 2009
14:15 Szlakiem Kolberga
14:50 Słodkie oczy - komedia obyczajowa, Polska 1979
16:05 Jeszcze nie wieczór - komediodramat, Polska 2008
18:00 Wariacja na wiołoncele solo - film dokumentalny
19:25 Antyfonie: Wojciech Bąkowski
20:00 Informacje kulturalne
20:30 Teatr Telewizji: Wielki człowiek do małych interesów - komedia Aleksandra Fredry
22:25 Lekkie obyczaje: Rodzina na sprzedaż - dramat obyczajowy, Francja/Dania/Niemcy/Argentyna/Brazylia/Polska 2017
00:05 One. Kobiety kultury: Maria Mamona
00:40 Młoda Polska: Adaptacja - film krótkometrażowy, Polska 2016

06:00 112 - na każde wezwanie (106) - serial
06:30 112 - na każde wezwanie (107) - serial
07:00 Kobra - oddział specjalny (10) - serial
08:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (242) - serial
09:00 Rodzinny interes 2 (75) - serial
10:00 Zaklinaczka duchów 3 (56) - serial
11:00 Zaklinaczka duchów 3 (57) - serial
12:00 Kobra - oddział specjalny (10) - serial
13:00 Kobra - oddział specjalny (11) - serial
14:00 Agenci NCIS: Los Angeles (12) - serial
15:00 Lombard. Życie pod zastaw 2 (54) - serial
16:00 Rodzinny interes 2 (75) - serial
17:00 Rodzinny interes 2 (76) - serial
18:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (242) - serial
19:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (243) - serial
20:00 Aż do śmierci - thriller, Niemcy/Bulgaria/Wielka Brytania/USA 2007
22:05 Maksimum ryzyka - film sensacyjny, USA 1996, reż. Ringo Lam, wyk. Jean-Claude Van Damme, Natasha Henstridge
00:10 Zaginiona - thriller, USA 2012
02:05 Tajemnice medyczne (6) - serial

Programy autorów „Codziennej” i „Gazety Polskiej” zostały wyróżnione na czerwono.

	TVP 1	TVP 2	TVN	Polsat	REPUBLIKA	TRWAM
RANO	08:00 Wiadomości 08:10 Pogoda 08:15 Kwadrans polityczny 08:40 Korona królów (279) - serial 09:20 Ranczo (53) - serial 10:15 Komisarz Alex (43) - serial 11:05 Ojciec Mateusz (211) - serial 12:00 Wiadomości 12:15 Agrobiznes 12:30 Agropogoda 12:35 Rok w ogrodzie extra 12:50 Natura w Jedyńce	06:40 Familiada - teleturniej 07:15 Pytanie na śniadanie 11:00 Panorama 11:10 Pytanie na śniadanie 11:25 Rodzinka.pl (28) - serial 11:55 Barwy szczęścia (2129) - serial 12:30 Kolo fortuny - teleturniej 13:05 Teściowie i synowe. Kto tu rządzi? - reality show 13:35 Gotowi do gotowania. Start! - magazyn kulinarny 14:10 M jak miłość (1468) - serial 15:10 Doktor Kleist - lekarz rodzinny - serial	05:15 Mango - telezakupy 06:20 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw. 07:30 Dzień Dobry TVN 11:00 No to leć! - pr. rozryw. 12:00 Ukryta prawda (1103) - serial 13:00 Szkoła (755) - serial 14:00 19+ (456) - serial 14:30 Szpital (471) - serial 15:30 Szkoła (756) - serial 16:30 19+ (457) - serial 17:00 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw.	06:00 Nowy dzień 09:00 Malanowski i partnerzy (168) - serial 09:30 Malanowski i partnerzy (169) - serial 10:00 Dzień, który zmienił moje życie (108) - serial 11:00 Dlaczego ja? (751) - serial 12:00 Gliniarze (302) - serial 13:00 Trudne sprawy (798) - serial 14:00 Pierwsza miłość (2946) - serial 14:45 Dlaczego ja? (884) - serial	07:00 Polska na dzień dobry 08:52 Kalendarz historyczny 09:10 Telezakupy 09:40 W punkt 10:00 Telezakupy 10:30 Koniec systemu 11:00 Telezakupy 11:15 Dziennikarski poker - zaprasza Tomasz Sakiewicz 11:30 Telezakupy 11:55 Ekonomia raport 12:15 Telezakupy 12:30 Polska na dzień dobry 14:00 Telezakupy	07:40 180 lat na zdrowie 07:50 Kolory świętości: Św. Leonard z Noblac 07:55 Świat w obrazach 08:00 Informacje dnia 08:15 Polski punkt widzenia 08:40 Słowo życia 08:45 Każdy maluch to potrafi 09:00 Kalejdoskop młodych 09:20 Express studencki 09:25 Sanktuaria polskie 09:45 Święty na każdy dzień 09:50 Nad wodą 10:00 Audycja generalna Ojca Świętego Franciszka
PO POŁUDNIU	14:00 Elif (602) - serial 15:00 Wiadomości 15:10 Pogoda 15:15 Alarm! 15:35 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej 16:05 Przysięga (45) - serial 17:00 Teleexpress 17:20 Pogoda 17:25 Jaka to melodia? - pr. rozryw. 18:00 Klan (3547) - serial 18:30 Korona królów (280) - serial	16:00 Kolo fortuny - teleturniej 16:35 Familiada - teleturniej 17:10 Więzień miłości (176) - serial 18:00 Panorama 18:20 Pogoda 18:30 Gotowi do gotowania. Start! - magazyn kulinarny 18:55 Teściowie i synowe. Kto tu rządzi? - reality show 19:30 Barwy szczęścia (2129) - serial 20:05 Barwy szczęścia (2130) - serial	18:00 Ukryta prawda (1104) - serial 19:00 Fakty 19:35 Sport 19:45 Pogoda 19:50 Uwaga! 20:15 Na Wspólnej (2972) - serial 20:55 Milionerzy - teleturniej 21:30 My Way - pr. rozryw. 22:00 Strzelec - dramat sensacyjny, USA 2007, reż. Antoine Fuqua, wyk. Mark Wahlberg, Michael Pena, Danny Glover. Były snajper korpusu marines zostaje poproszony o ochronę prezydenta Stanów Zjednoczonych.	15:50 Wydarzenia 16:10 Pogoda 16:15 Interwencja 16:30 Na ratunek 112 (407) - serial 17:00 Gliniarze (397) - serial 18:00 Pierwsza miłość (2947) - serial 18:50 Wydarzenia 19:20 Sport 19:25 Pogoda 19:30 Świat według Kiepskich (34) - serial 20:05 Nasz nowy dom (160) - reality show 21:10 Zawsze warto (10) - serial 22:10 Speed - niebezpieczna szybkość - film sensacyjny, USA 1994.	14:15 Kalendarz historyczny 14:23 Ekonomia raport flash 14:30 Telezakupy 15:00 Koronka do Miłosierdzia Bożego 15:20 Republika po południu 17:15 Wolne głosy - popołudnie 17:30 Republika - flash 17:35 Wolne głosy - popołudnie 18:00 Z Wiejskiej na gorąco 18:15 Ekonomia raport flash 18:30 Dzisiaj - główne wydanie serwisu informacyjnego 18:52 Prognoza pogody	11:00 Podróż po południowym 11:25 Myśląc Ojczyzna 11:40 Prosto o gospodarce 12:00 Anioł Pański 12:03 Informacje dnia 12:20 Pochodzenie świata 13:10 Frank Duff i Legion Maryi 14:05 Na zakręcie 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Informacje dnia 16:10 Na zdrowie 16:30 Regal: Gdybym mówił językami ludzi i aniołów...
WIECZOREM	18:55 Jeden z dziesięciu - wielki finał 19:25 Sport 19:30 Wiadomości 20:00 Pogoda 20:10 Alarm! 20:25 Leśniczówka (159) - serial 20:55 Piłka nożna: Liga Mistrzów, mecz: Real Madryt CF-Galatasaray SK 23:15 Lot do wolności - film dokumentalny, Polska 2019 00:20 SEAL Team - komando Foki (9) - serial 01:15 Kompania X 2 (1) - serial 02:05 wojsko-polskie.pl	20:35 Kulisy seriali „Na dobre i na złe” i „Na sygnale” 20:50 Na dobre i na złe (755) - serial 21:55 Na sygnale (246) - serial 22:30 Kino relaks: Za jakie grzechy - komedia romantyczna, Kanada/USA 2009, reż. Jonas Elmer, wyk. Renée Zellweger 00:20 Najgorszy kucharz - pr. rozryw. 01:20 Świat bez tajemnic: Znikająca wyspa - film dokumentalny, Kanada 2017 02:30 Instynkt (9) - serial	00:35 Kości (1) - serial Utalentowana antropolog dr Brennan, korzystając ze swojego doświadczenia zawodowego, odczytuje wskazówki pozostawione na kościach, by wraz z zespołem rozwiązywać zagadki kryminalne. 01:35 Superwizjer - mag. 02:10 Uwaga! 02:35 NOC magii - pr. rozryw.	00:40 Nasz nowy dom (122) - reality show 01:40 Nasz nowy dom (123) - reality show 02:50 Tajemnice losu - pr. rozryw.	18:55 Kulisy manipulacji - flesz 19:00 Dziennikarski poker - zaprasza Dorota Kania 19:45 Przekaz dnia 20:00 W punkt 20:25 Mówi się... 21:00 Pilnujmy Polski! 21:30 Na pomoc! 22:00 Poland Daily 22:30 Ekonomia raport 22:50 Suma dnia 23:25 Poland Daily - Culture 23:35 Poland Daily - History 23:50 Poland Daily - Travel 00:00 Poland Daily 00:10 Poland Daily - Weather 00:12 Dziennikarski poker	17:00 Po stronie prawdy 18:00 Anioł Pański 18:05 Informacje dnia 18:15 Rozmowy niedokończone 19:25 Święty na każdy dzień 19:30 Przygody Mobilków 19:45 Modlitwa z udziałem dzieci 20:00 Informacje dnia 20:20 Różaniec 20:50 Myśląc Ojczyzna 21:00 Apel Jasnogórski 21:20 Informacje dnia 21:40 Polski punkt widzenia 22:00 Wilhelm Pluta - biskup rodziny 22:50 Na przekór ciemności 00:00 Słowo Życia

Programy autorów „Codziennej” i „Gazety Polskiej” zostały wyróżnione na czerwono.

	TVP 1	TVP 2	TVN	Polsat	REPUBLIKA	TRWAM
RANO	08:00 Wiadomości 08:10 Pogoda 08:15 Kwadrans polityczny 08:40 Korona królów (280) - serial 09:20 Ranczo (54) - serial 10:15 Komisarz Alex (44) - serial 12:00 Wiadomości 12:15 Agrobiznes 12:30 Agropogoda 12:35 To się opłaca 12:55 Natura w Jedyńce 14:00 Elif (603) - serial 15:00 Wiadomości	06:40 Familiada - teleturniej 07:15 Pytanie na śniadanie 11:00 Panorama 11:05 Pogoda 11:10 Pytanie na śniadanie 11:25 Rodzinka.pl (29) - serial 11:55 Barwy szczęścia (2130) - serial 12:30 Kolo fortuny - teleturniej 13:05 Teściowie i synowe. Kto tu rządzi? - reality show 13:35 Gotowi do gotowania. Start! - magazyn kulinarny 14:10 Na dobre i na złe (755) - serial	05:15 Mango - telezakupy 06:20 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw. 07:30 Dzień Dobry TVN 11:00 No to leć! - pr. rozryw. 12:00 Ukryta prawda (1104) - serial 13:00 Szkoła (756) - serial 14:00 19+ (457) - serial 14:30 Szpital (472) - serial 15:30 Szkoła (757) - serial 16:30 19+ (458) - serial 17:00 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw.	06:00 Nowy dzień 09:00 Malanowski i partnerzy (170) - serial 09:30 Malanowski i partnerzy (171) - serial 10:00 Dzień, który zmienił moje życie (109) - serial 11:00 Dlaczego ja? (752) - serial 12:00 Gliniarze (303) - serial 13:00 Trudne sprawy (799) - serial 14:00 Pierwsza miłość (2947) - serial 14:45 Dlaczego ja? (885) - serial 15:50 Wydarzenia	07:00 Polska na dzień dobry 08:52 Kalendarz historyczny 09:10 Telezakupy 09:40 W punkt 10:00 Telezakupy 10:30 Na pomoc! 10:55 Ekonomia raport 11:10 Telezakupy 11:25 Dziennikarski poker - zaprasza Dorota Kania 11:50 Telezakupy 12:05 Polska na dzień dobry 14:05 Telezakupy 14:20 Kalendarz historyczny	07:50 Kolory świętości: Św. Prosdocym z Padwy 07:55 Świat w obrazach 08:00 Informacje dnia 08:15 Polski punkt widzenia 08:40 Słowo życia 08:45 Przygody Mobilków 09:00 Na zdrowie 09:30 Regal: Gdybym mówił językami ludzi i aniołów...
PO POŁUDNIU	15:10 Pogoda 15:15 Alarm! 15:35 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej 16:05 Przysięga (46) - serial 17:00 Teleexpress 17:20 Pogoda 17:25 Jaka to melodia? - pr. rozryw. 18:00 Klan (3548) - serial 18:30 Korona królów (281) - serial 18:55 Jeden z dziesięciu - teleturniej	15:10 Doktor Kleist - lekarz rodzinny - serial 16:00 Kolo fortuny - teleturniej 16:35 Familiada - teleturniej 17:10 Więzień miłości (177) - serial 18:00 Panorama 18:20 Pogoda 18:30 Gotowi do gotowania. Start! - magazyn kulinarny 18:55 Teściowie i synowe. Kto tu rządzi? - reality show 19:30 Barwy szczęścia (2130) - serial	18:00 Ukryta prawda (1105) - serial 19:00 Fakty 19:35 Sport 19:45 Pogoda 19:50 Uwaga! 20:15 Na Wspólnej (2973) - serial 20:55 Milionerzy - teleturniej 21:30 Kuchenne rewolucje - pr. rozryw. 22:35 #Wszystko gra - musical, Polska 2016, reż. Agnieszka Glińska. Zosia próbuje zmienić świat za pomocą sztuki.	16:10 Pogoda 16:15 Interwencja 16:30 Na ratunek 112 (408) - serial 17:00 Gliniarze (398) - serial 18:00 Pierwsza miłość (2948) - serial 18:50 Wydarzenia 19:20 Sport 19:25 Pogoda 19:30 Świat według Kiepskich (16) - serial 20:05 Nasz nowy dom (161) - reality show 21:10 Przyjaciółki (167) - serial 22:10 Obsesja zazdrości - thriller, USA 2014, reż. Sam Miller, wyk. Idris Elba, Taraji P. Henson, Leslie Bibb.	15:20 Republika po południu 17:15 Wolne głosy - popołudnie 17:30 Republika - flash 17:35 Wolne głosy - popołudnie 18:00 Z Wiejskiej na gorąco 18:15 Ekonomia raport flash 18:30 Dzisiaj - główne wydanie serwisu informacyjnego 18:52 Prognoza pogody 18:55 Kulisy manipulacji - flesz 19:00 Oddaję Państwu głos 19:45 Przekaz dnia 20:00 W punkt 20:25 Mówi się... 21:00 Biznes Polska 21:30 Otwartym tekstem 22:00 Poland Daily 22:10 Poland Daily - Weather 22:15 Poland Daily - Business 22:25 Poland Daily - Weather 22:30 Ekonomia raport 22:50 Suma dnia 23:25 Poland Daily - Culture 23:35 Poland Daily - History 23:50 Poland Daily - Travel 00:00 Poland Daily 00:10 Poland Daily - Weather	10:00 Informacje dnia 10:15 Rozmowy niedokończone 11:35 Przyroda i ludzie 12:00 Anioł Pański 12:03 Informacje dnia 12:20 Po stronie prawdy 13:25 Ernesto Cofino. Wszyscy mogą być święci 14:00 Na przekór ciemności 15:15 Mała Nellie od Świętego Boga 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Informacje dnia 16:10 Z wędką nad wodą w Polskę i świat 16:35 Porady medyczne bonifratrów 17:00 Modlitwa w intencji rodzin i obrony życia poczętego w Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu
WIECZOREM	19:25 Sport 19:30 Wiadomości 20:05 Pogoda 20:10 Alarm! 20:35 Ojciec Mateusz (283) - serial 21:30 Sprawa dla reportera 22:25 Magazyn śledczy Anity Gargas 23:00 Magazyn kryminalny 997 23:50 Ukupowani (6) - serial 00:50 Tanie dranie - Moroz i Kłopotowski komentują świat - talk-show 01:35 Violetta (1) - film kostiumowy, Włochy 2011	20:00 Kulisy serialu „Barwy szczęścia” 20:10 Barwy szczęścia (2131) - serial 20:40 Najgorszy kucharz - pr. rozryw. 21:35 Wkręcenie w randkę - pr. rozryw. 22:45 Miłosne antidotum - komedia, Szwecja 2014 00:35 Concorde: Port lotniczy 1979 - film sensacyjny, USA 1979 02:30 Krag podejrzanych (9) - serial	00:20 Pod powierzchnią (3) - serial 01:20 Kobieta na krańcu świata - dok. 01:55 Uwaga! 02:20 NOC Magii - pr. rozryw.	00:00 Chirurdzy (201) - serial 00:55 Chirurdzy (202) - serial 02:00 Tajemnice losu - pr. rozryw.	22:30 Ekonomia raport 22:50 Suma dnia 23:25 Poland Daily - Culture 23:35 Poland Daily - History 23:50 Poland Daily - Travel 00:00 Poland Daily 00:10 Poland Daily - Weather	19:30 Przyjaciele i bohaterowie 20:00 Informacje dnia 20:20 Różaniec 20:50 Głos Polski 21:00 Apel Jasnogórski 21:20 Informacje dnia 21:40 Polski punkt widzenia 22:00 Przyroda i ludzie 22:30 Z wędką nad wodą 23:00 Guadalupe - żywy obraz 23:50 100 cudownych miejsc na świecie 00:00 Słowo Życia

Program telewizyjny nie zawiera zmian w ramówkach poszczególnych stacji dokonanych po zamknięciu numeru.